

Jord- och skogsbruk,
fiske med anslutande
näringsar

23



Förslag till statsbudget för 2000

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag	11
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd	11
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter	13
3	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	15
3.1	Omfattning	15
3.2	Utgiftsutveckling	16
3.3	Resultatbedömning	17
3.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området.....	17
3.3.2	Viktiga statliga insatser inom utgiftsområdet samt information om effekter	22
3.3.3	Regeringens bedömningar och slutsatser	28
3.4	Skatteavvikelser	31
3.5	Utgiftsutveckling	32
4	Internationellt arbete.....	35
4.1	Omfattning.....	35
4.2	Utgiftsutveckling	35
4.3	Resultatbedömning och slutsatser	36
4.4	Anslag.....	36
	A1 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36
5	Jordbruk och trädgårdsnäring.....	37
5.1	Omfattning	37
5.2	Utgiftsutveckling	37
5.3	Resultatbedömning	38
5.4	Revisionens iakttagelser	40
5.5	Bedömning av personalkonsekvenser	40
5.6	Hållbart jordbruk	41
5.6.1	Ändringar i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd.....	41

5.7	Ändringar i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter	42
5.8	Handel med mjölkkvoter	42
5.9	Anslag	44
	B1 Statens jordbruksverk	44
	B2 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	46
	B3 Djurregister.....	47
	B4 Statens utsädeskontroll	48
	B5 Statens växtsortnämnd	49
	B6 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	50
	B7 Bekämpande av växtsjukdomar	51
	B8 Miljö-, struktur- och regionala åtgärder	52
	B9 Från EG-budgeten finansierade miljö-, struktur- och regionala åtgärder	54
	B10 Arealersättningar och djurbidrag m.m.	57
	B11 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter.....	58
	B12 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.....	60
	B13 Jordbrukets blockdatabas.....	61
6	Fiske	63
	6.1 Omfattning	63
	6.2 Utgiftsutveckling	63
	6.3 Resultatbedömning.....	64
	6.4 Revisionens iakttagelser	68
	6.5 Översyn av fiskeridistributionen	68
	6.6 Strukturstöd för perioden 2000–2006	69
	6.7 Anslag	69
	C1 Fiskeriverket	69
	C2 Strukturstöd till fisket m.m.	70
	C3 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.....	71
	C4 Fiskevård	72
7	Rennäring.....	75
	7.1 Omfattning	75
	7.2 Utgiftsutvecklingen.....	75
	7.3 Resultatbedömning och slutsatser.....	75
	7.4 Anslag	76
	D1 Främjande av rennäringen m.m.	76
	D2 Ersättningar för viltskador m.m.	78
	D3 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	78
8	Djurskydd och djurhälsovård.....	81
	8.1 Omfattning	81
	8.2 Utgiftsutveckling	81
	8.3 Resultatbedömning.....	82
	8.4 Anslag	83
	E1 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	83
	E2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	85
	E3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	86
	E4 Centrala försöksdjursnämnden	88

	E5	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	90
9		Livsmedel	93
	9.1	Omfattning.....	93
	9.2	Utgiftsutveckling	93
	9.3	Resultatbedömning	94
	9.4	Revisionens iakttagelser	94
	9.5	Bedömning av personalkonsekvenser	94
	9.6	Anslag.....	95
	F1	Statens livsmedelsverk	95
	F2	Livsmedelsekonomiska institutet	96
	F3	Kostnader för livsmedelsberedskap	97
	F4	Livsmedelsstatistik.....	98
	F5	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	99
	F6	Åtgärder inom livsmedelsområdet.....	99
10		Utbildning och forskning	101
	10.1	Omfattning.....	101
	10.2	Utgiftsutveckling	101
	10.3	Resultatbedömning	102
	10.4	Revisionens iakttagelser	102
	10.5	Växtgenetisk forskning.....	102
	10.6	Anslag.....	104
	G1	Sveriges lantbruksuniversitet	104
	G2	Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Förvaltningskostnader.....	106
	G3	Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning	107
	G4	Bidrag till Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien	109
11		Skogsnäring.....	111
	11.1	Omfattning.....	111
	11.2	Utgiftsutveckling	111
	11.3	Resultatbedömning	112
	11.4	Revisionens iakttagelser	112
	11.5	Bedömning av personalkonsekvenser	113
	11.6	Anslag.....	113
	H1	Skogsvårdsorganisationen	113
	H2	Insatser för skogsbruket.....	114
	H3	Internationellt skogssamarbete.....	115
	H4	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	115

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
3.1 Utgiftsutvecklingen.....	16
3.2 Antal jordbruksföretag	17
3.3 Den ekonomiska utvecklingen i jordbruket i form av driftsöverskott i sektorn	18
3.4 Produktion och export av papper och massa.....	18
3.5 Fångstvärde (motsv.) i svenskt fiske åren 1995–1997	19
3.6 Skatteavvikelser	31
3.7 Utgiftsutvecklingen.....	32
3.8 Avvikelse från den ekonomiska vårpropositionen.....	33
4.1 Utgiftsutvecklingen.....	35
4.2 Anslagsutvecklingen.....	36
5.1 Utgiftsutvecklingen.....	37
5.2 Direktstöd, miljöstöd, miljöersättning m.m.....	37
5.3 Anslagsutvecklingen.....	44
5.4 Offentligrättslig verksamhet	45
5.5 Uppdragsverksamhet	45
5.6 Beräkning av anslaget för 2000	46
5.7 Anslagsutvecklingen.....	46
5.8 Anslagsutvecklingen.....	47
5.9 Beräkning av anslaget för 2000	48
5.10 Anslagsutvecklingen.....	48
5.11 Offentligrättslig verksamhet	49
5.12 Uppdragsverksamhet	49
5.13 Beräkning av anslaget för 2000	49
5.14 Anslagsutvecklingen.....	49
5.15 Offentligrättslig verksamhet	50
5.16 Beräkning av anslaget för 2000	50
5.17 Anslagsutvecklingen.....	50
5.18 Anslagsutvecklingen.....	51
5.19 Anslagsutvecklingen.....	52
5.20 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B8)	52
5.21 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B10)	53
5.22 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B12)	53
5.23 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	54
5.24 Beräkning av anslaget för 2000	54
5.25 Anslagsutvecklingen.....	54
5.26 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B9)	55
5.27 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B11)	55
5.28 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B13)	55
5.29 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	56
5.30 Beräkning av anslaget för 2000	57
5.31 Anslagsutvecklingen.....	57

5.32 Stödbelopp.....	57
5.33 Djurbidrag	57
5.34 Anslagsutvecklingen	58
5.35 Anslagsutvecklingen	60
5.36 Beräkning av anslaget.....	61
5.37 Anslagsutvecklingen	61
6.1 Utgiftsutvecklingen	63
6.2 Anslagsutvecklingen	69
6.3 Uppdragsverksamhet	70
6.4 Tjänsteexport	70
6.5 Beräkning av anslaget för 2000	70
6.6 Anslagsutvecklingen	70
6.7 Anslagsutvecklingen	71
6.8 Anslagsutvecklingen	72
7.1 Utgiftsutvecklingen	75
7.2 Anslagsutvecklingen	76
7.3 Beräkning av anslaget för 2000	78
7.4 Anslagsutvecklingen	78
7.5 Beräkning av anslaget för 2000	78
7.6 Anslagsutvecklingen	78
8.1 Utgiftsutvecklingen	81
8.2 Anslagsutvecklingen	83
8.3 Uppdragsverksamhet	85
8.4 Beräkning av anslaget för 2000	85
8.5 Anslagsutvecklingen	85
8.6 Uppdragsverksamhet	86
8.7 Beräkning av anslaget för 2000	86
8.8 Anslagsutvecklingen	86
8.9 Beräkning av anslaget för 2000	88
8.10 Anslagsutvecklingen	88
8.11 Beräkning av anslaget.....	90
8.12 Anslagsutvecklingen	90
9.1 Utgiftsutvecklingen	93
9.2 Anslagsutvecklingen	95
9.3 Offentligrättslig verksamhet	96
9.4 Uppdragsverksamhet	96
9.5 Beräkning av anslaget för 2000	96
9.6 Anslagsutvecklingen	96
9.7 Beräkning av anslaget för 2000	97
9.8 Anslagsutvecklingen	97
9.9 Beräkning av anslaget för 2000	98
9.10 Anslagsutvecklingen	98
9.11 Beräkning av anslaget för 2000	99
9.12 Anslagsutvecklingen	99
9.13 Anslagsutvecklingen	99
9.14 Beräkning av anslaget för 2000	100
10.1 Utgiftsutvecklingen	101
10.2 Anslagsutvecklingen	104
10.3 Kostnad per plats vid SLU.....	104
10.4 Uppdragsverksamhet.....	105
10.5 Beräkning av anslaget för 2000	105

10.6 Anslagsutvecklingen.....	106
10.7 Beräkning av anslaget för 2000	107
10.8 Anslagsutvecklingen.....	107
10.10 Beräkning av anslaget för 2000	108
10.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	108
10.11 Anslagsutvecklingen.....	109
11.1 Utgiftsutvecklingen.....	111
11.2 Anslagsutvecklingen.....	113
11.3 Offentligrättslig verksamhet	113
11.4 Uppdragsverksamhet	113
11.5 Beräkning av anslaget för 2000	114
11.6 Anslagsutvecklingen.....	114
11.7 Anslagsutvecklingen.....	115
11.8 Anslagsutvecklingen.....	115

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd (avsnitten 2 och 5.6.1),
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter (avsnitten 2 och 5.7),
3. bemyndigar regeringen att tillämpa ett svenskt landsbygdsprogram enligt förordning (EG) nr 1257/99 (avsnitt 5.6),
4. godkänner regeringens riktlinjer för systemet för handel med mjölkkvoter (avsnitt 5.8),
5. godkänner att Statens jordbruksverk skall ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på 5 500 000 000 kronor (avsnitt 5.9),
6. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B8 Miljö-, struktur- och regionala åtgärder, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 2 555 000 000 kronor efter år 2000 (avsnitt 5.9),
7. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B9 Från EG-budgeten finansierade miljö-, struktur- och regionala åtgärder, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 2 769 000 000 kronor efter år 2000 (avsnitt 5.9),
8. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B10 Arealersättning och djurbidrag m.m., fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 800 000 000 kronor efter år 2000 (avsnitt 5.9),
9. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B11 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 600 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.9),
10. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget E3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 600 000 kronor under år 2001 (avsnitt 8.4),
11. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget G3 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 155 000 000 kronor efter år 2000 (avsnitt 10.5),
12. för år 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
A1 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	ramanslag	37 089
B1 Statens jordbruksverk	ramanslag	249 096
B2 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	ramanslag	22 000
B3 Djurregister	ramanslag	15 993
B4 Statens utsädeskontroll	ramanslag	1 058
B5 Statens växtsortnämnd	ramanslag	1 410
B6 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	reservationsanslag	26 934
B7 Bekämpande av växtsjukdomar	ramanslag	2 629
B8 Miljö- struktur- och regionala åtgärder	ramanslag	2 118 000
B9 Från EG-budgeten finansierade miljö- struktur och regionala åtgärder	ramanslag	1 717 500
B10 Arealersättning och djurbidrag m.m.	ramanslag	1 321 000
B11 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	ramanslag	1 546 000
B12 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar, m.m.	ramanslag	79 700
B13 Jordbrukets blockdatabas	ramanslag	17 990
C1 Fiskeriverket	ramanslag	65 514
C2 Strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	30 890
C3 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	80 000
C4 Fiskevård	ramanslag	20 000
D1 Främjande av rennäringen m.m.	ramanslag	35 700
D2 Ersättningar för viltskador m.m.	ramanslag	63 000
D3 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	ramanslag	1 538
E1 Statens veterinärmedicinska anstalt	ramanslag	85 188
E2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	obetecknat anslag	75 669
E3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	ramanslag	22 381
E4 Centrala försöksdjursnämnden	ramanslag	8 202
E5 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar	ramanslag	90 950
F1 Statens livsmedelsverk	ramanslag	121 089
F2 Livsmedelsekonomiska institutet	ramanslag	8 045
F3 Kostnader för livsmedelsberedskap	ramanslag	16 518
F4 Livsmedelsstatistik	ramanslag	22 290
F5 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	ramanslag	3 700
F6 Åtgärder inom livsmedelsområdet	ramanslag	30 000
G1 Sveriges lantbruksuniversitet	ramanslag	1 175 012
G2 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Förvaltningskostnader	ramanslag	11 304
G3 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning samt kollektiv forskning	ramanslag	208 320
G4 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	obetecknat anslag	929
H1 Skogsvårdsorganisationen	ramanslag	280 584
H2 Insatser för skogsbruket	ramanslag	105 700
H3 Internationellt skogssamarbete	ramanslag	1 405
H4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	ramanslag	6 000
Summa		9 726 327

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd samt 1, 2, 6 och 7 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd

I denna lag ges bestämmelser som behövs för att EG:s *miljö- och strukturstöd* skall kunna genomföras i Sverige.

Med EG:s förordningar om *miljö- och strukturstöd* avses i denna lag EG:s förordningar om *stöd till*

1. gemenskapsinitiativ och andra av gemenskapen prioriterade mål för strukturfonderna, med undantag för stöd från Fonden för fiskets utveckling,

2. *miljövänliga brukningsmetoder inom lantbruket och bevarande av*

Föreslagen lydelse

Lag om EG:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden

1 §¹

I denna lag ges bestämmelser som behövs för att EG:s *strukturstöd och stöd till utveckling av landsbygden* skall kunna genomföras i Sverige.

Med EG:s förordningar om *strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden* avses i denna lag EG:s förordningar om

1. *stöd till* gemenskapsinitiativ och andra av gemenskapen prioriterade mål för strukturfonderna, med undantag för stöd från Fonden för fiskets utveckling, och

2. *stöd från Europeiska utvecklings-*

¹ Senaste lydelse 1998:564.

odlingslandskapet,

3. skogliga åtgärder inom jordbruket, och

4. förtidspensionering av jordbrukare.

och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden.

2 §

Tillsyn och annan kontroll över efterlevnaden av reglerna i EG:s förordningar om *miljö- och strukturstöd* utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsyn och annan kontroll över efterlevnaden av reglerna i EG:s förordningar om *strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden* utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Regeringen får föreskriva att en tillsynsmyndighet får överlåta åt någon annan myndighet att utöva viss tillsyn.

Om tillsyn överläts, skall vad som sägs om tillsynsmyndighet i lagen gälla även den myndighet till vilken tillsyn har överlåtits.

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att ränta skall betalas på belopp enligt EG:s förordningar om *miljö- och strukturstöd* om mottagaren inte är berättigad till beloppet och detta skall återbetalas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att ränta skall betalas på belopp enligt EG:s förordningar om *strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden* om mottagaren inte är berättigad till beloppet och detta skall återbetalas.

7 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att avgifter skall tas ut för tillsynen enligt denna lag och för kartor som tillhandahålls i ärenden om stöd enligt EG:s förordningar om *miljö- och strukturstöd*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att avgifter skall tas ut för tillsynen enligt denna lag och för kartor som tillhandahålls i ärenden om stöd enligt EG:s förordningar om *strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för stöd som beviljats före ikraftträdandet.

² Senaste lydelse 1997:105.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §³

I denna lag ges bestämmelser som behövs för att den pris- och marknadsreglering som ingår i EG:s gemensamma jordbrukspolitik skall kunna genomföras i Sverige.

Med EG:s förordningar om jordbruksprodukter avses i denna lag EG:s förordningar om

- | | |
|--|---|
| <ol style="list-style-type: none"> 1. marknadsreglering av jordbruksprodukter, 2. produkter som omfattas av Romfördragets bilaga II men som inte omfattas av någon marknadsreglering, 3. produkter som har framställts av jordbruksprodukter 4. uppgiftsskyldighet i fråga om inkomstförhållanden och driftsekonomiska förhållanden i jordbruket, och 5. särskilda omräkningskurser som används inom den gemensamma jordbrukspolitiken. | <ol style="list-style-type: none"> 2. produkter som omfattas av Romfördragets bilaga I men som inte omfattas av någon marknadsreglering, |
|--|---|

Denna lag tillämpas inte i fråga om sådana bestämmelser i EG:s förordningar om jordbruksprodukter som helt faller inom tillämpningsområdet för livsmedelslagen (1971:511).

Denna lag träder i kraft den 15 januari 2000.

³ Senaste lydelse 1998:131.

3 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

3.1 Omfattning

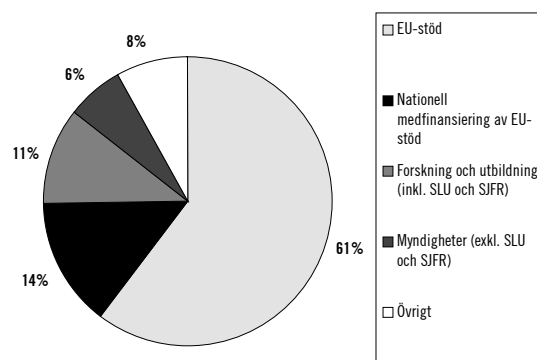
Utgiftsområde 23 omfattar jordbruk och trädgårdsnäring, fiske, rennäring, djurskydd och djurhälsovård, livsmedelskontroll, utbildning och forskning samt skogsnäring. Utgiftsområdet omfattar 40 anslag fördelade på 8 verksamhetsområden, där det dominerande området är jordbruks- och trädgårdsnäring. Inom utgiftsområdet ryms följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd, Fiskeriverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Centrala försöksdjursnämnden, Statens livsmedelsverk, Livsmedelsekonomiska institutet, Sveriges lantbruksuniversitet, Skogs- och jordbrukets forskningsråd samt Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna.

Jordbruksdepartementet ansvarar för utgiftsområde 23. För frågor som rör skogsnäringen och Skogsvårdsorganisationen ansvarar dock Näringsdepartementet. Jordbruksdepartementet har vidare ett samordningsansvar för frågor som rör samerna. Sametinget redovisas emellertid under utgiftsområde 1, Rikets styrelse.

För budgetåret 2000 föreslås att sammanlagt 9 726,3 miljoner kronor anslås för utgiftsområdet. Anslagna medel för utgiftsområdet minskar med ca 2 247,5 miljoner kronor jämfört med budgetåret 1999. Ungefär 60 procent av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade frivilliga stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör det nya

landsbygdsprogrammet och strukturåtgärder inom fiskerinäringen.

Utgiftsområde 23 år 1999 (prognos)



- EU-stöd (7,38 mdkr): Finansiering från EU-budgeten. Arealstöd, intervention, miljöersättningar, m.m. En del av EU-stödet förutsätter nationell medfinansiering.
- Nationell medfinansiering av EU-stöd (1,77 mdkr): T.ex. strukturstöd, miljöersättningar och regionalstöd.
- Forskning och utbildning (1,31 mdkr): SLU, SJFR och stöd till forskning.
- Myndigheter (0,8 mdkr): Jordbruksverket, Skogsvårdsorganisationen, m.fl. (ej SLU och SJFR).
- Övrigt (0,99 mdkr): Nationellt stöd, bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m.m.

Utgifterna inom utgiftsområdet styrs till stor del av EG:s regelverk och kan påverkas endast ge-

nom förändringar av den gemensamma jordbrukspolitiken, Common Agriculture Policy (CAP). Återflödet från EU bruttoredovisas i den svenska statsbudgeten, dvs. inkomsterna från EU redovisas på inkomsttitel och utbetalningarna redovisas som en kostnad på statsbudgeten. Anslag avseende EU-medel för utgiftsområde 23 återfinns i avsnitt 5, 6, 9 och 11. Anslag för EU-finansierade stöd skall med viss tidsförskjutning motsvara inbetalningar från EU-budgeten till statsbudgetens inkomstsida.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998 ¹	Anslag 1999	Utgifts-prognos 1999 ²	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
11 836	11 974	12 245	9 726	13 969	14 121

¹ Inklusive ianspråkta reserverade medel från budgetåren 1995/96 och 1998.

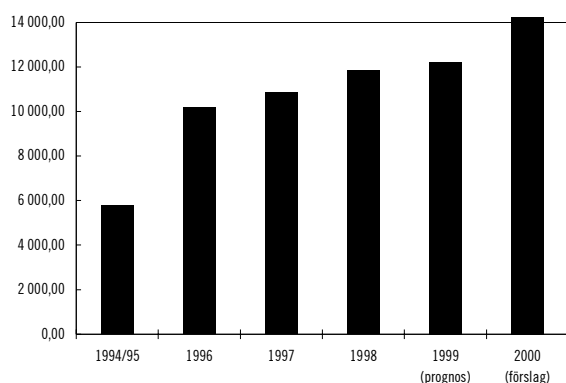
² Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utgifterna inom utgiftsområdet ökade kraftigt det förlängda budgetåret 1995/96 och är nu mer än dubbelt så höga jämfört med åren före EU-medlemskapet (löpande priser), vilket förklaras av att ett antal nya EU-stöd införts.

Utgiftsutvecklingen budgetåren 1994/95–2000

Miljoner kronor



Mål

De viktigaste målen inom utgiftsområdet anges nedan. Övriga mål inom utgiftsområdet redovisas i avsnitten för respektive verksamhetsområde. Uppföljningen på utgiftsområdesnivå sker framför allt gentemot dessa mål:

- reformerad gemensam jordbrukspolitik och fiskeripolitik,
- hållbar livsmedelsproduktion för ökad miljöanpassning, sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt,
- produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet,
- gott djurskydd och gott hälsotillstånd bland djur i människans tjänst,
- värnande av jordbrukets natur- och kulturvärden samt minimering av jordbrukets negativa miljöpåverkan.

Övergripande mål på jordbrukets och fiskets områden inom EU:s gemenskapspolitik framgår av avsnitt 3.3.2.

Prioriteringar

- konkurrenskraftig miljö- och djurskyddsanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna,
- reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken med fortsatt marknadsanpassning och implementering av det nya landsbygdsprogrammet,
- förberedelser inför reformeringen av den gemensamma fiskeripolitiken och implementering av det nya strukturfondsprogrammet på fiskets område,
- säkra livsmedel och andra åtgärder för att stärka konsumentperspektivet inom livsmedelsområdet,
- förbättrad djurtillsyn och gott hälsotillstånd bland husdjur, försöksdjur och djur som hålls i fångenskap,
- forskning och utveckling, bl.a. inom området växtgenetiska resurser.

Jordbruksdepartementet prioriterar också arbetet med att stärka samernas ställning samt förbe-

redelserna inför det svenska ordförandeskapet år 2001. Dessa verksamheter hör dock till utgiftsområde 1, Rikets styrelse.

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Jordbruket

Jordbruket beräknas sysselsätta ca 85 000 personer, varav ca 25 procent kvinnor, i knappt 86 000 företag. Sektorn består således till övervägande del av småföretag. Strukturomvandlingen inom jordbrukssektorn har inneburit att antalet företag och antalet sysselsatta inom sektorn har minskat.

Tabell 3.2 Antal jordbruksföretag

	1990	1995	1996	1997	1998
	99 241	92 546	90 854	88 387	85 598
Den genomsnittliga årliga förändringen				1990-94	1994-98
				-0,8 %	-2,9 %

De kvarvarande företagen har emellertid blivit större och mer produktiva. Besättningsstorlekarna har ökat, t.ex. har för mjölkföretag den genomsnittliga besättningsstorleken ökat från 22 kor år 1990 till 30 kor år 1998. Antalet mjölkföretag har sjunkit från knappt 26 000 år 1990 till knappt 15 000 år 1998. Jordbruket skapar också sysselsättning i angränsande näringar, såsom livsmedelsindustri, handel och verkstadsindustri och bär upp en viktig del av landsbygdens infrastruktur.

År 1997 var 11 202 mjölkkor anslutna till Kontrollföreningen för ekologisk odling, KRAV, vilket var 2 procent av det totala antalet mjölkkor.

Åkerarealen är till stor del koncentrerad till slättbygderna i södra och mellersta Sverige. Spannmålsodlingen har ökat efter EU-inträdet i hela landet utom i inre Norrland och i delar av skogsbygderna i Småland och uppgick år 1998 till knappt 1,3 miljoner hektar. Arealen vall som ökade i början av 1990-talet har efter EU-medlemskapet minskat på grund av återgång till

spannmål. Arealen oljeväxter har sjunkit sedan år 1994 och utgjorde år 1998 ca 50 000 hektar.

Den totala spannmålsskörden uppgick till ca 5,6 miljoner ton år 1998 vilket är något mindre än föregående år. 1998 års totala skörd av oljeväxter uppgick till ca 124 000 ton.

Totalskörden av matpotatis på odlingar om minst 0,5 hektar uppgick till ca 792 000 ton år 1998, vilket är en minskning med 9 procent jämfört med år 1997. Totalskörden för potatis för stärkelseframställning ökade med ca 20 procent till 406 000 ton. Den totala skörden för sockerbetor uppgick till nästan 2,6 miljoner ton, vilket är något mindre än föregående år.

Storleken på mjölkproduktionen regleras inom EU genom ett system med mjölkkvoter. Den svenska mjölkproduktionen uppgick under perioden den 1 april 1998–den 31 mars 1999 till ca 3 274 000 ton, vilket motsvarar 99,22 procent av den svenska landskvoten. Se vidare avsnitt 5.8 Handel med mjölkkvoter.

Produktionen av griskött har ökat under senare år. Däremot har produktionen av nötkött minskat något under år 1998 samtidigt som antalet företag med nötkreatur i Sverige har fortsatt att minska. Antalet företag med nötkreatur har minskat under hela 1990-talet. Den genomsnittliga årliga minskningen har sedan år 1994 hållit sig runt 4,5 procent, vilket är en något kraftigare minskning än den som skedde i början av 1990-talet. Produktionen av fjäderfäkött minskade något under år 1998 efter flera år av produktionsökningar. Den totala konsumtionen av kött fortsatte att öka under året.

Antalet nötkreatur har varit relativt oförändrat under de senaste åren, men minskade med drygt 2 procent år 1998 jämfört med år 1997. År 1998 var antalet sığgor 5 procent lägre än år 1997. Geografiskt återfinns större delen av nötkreaturen inom stödområdena medan grisar och fjäderfä är koncentrerade till slättbygderna.

Cirka två tredjedelar av antalet mjölkkor och övriga nötkreatur finns inom stödområdena. Besättningsstorlekarna är mindre inom stödområdena. Andelen företag med nötkreatur är emellertid något större.

I sektorskalkylen beräknas jordbrukssektorns totala intäkter och kostnader. Skillnaden mellan dessa utgör sektorns driftsöverskott, vilket dock inte kan likställas med jordbrukarnas totala inkomster då de flesta jordbrukshushåll också erhåller inkomster från annan verksamhet.

Tabell 3.3 Den ekonomiska utvecklingen i jordbruket i form av driftsöverskott i sektorn

Miljoner kronor					
	1995	1996	1997	1998 prel	1999 (prognos)
Intäkter	30 390	30 214	31 120	30 834	32 050
Kostnader	26 767	28 010	27 905	27 402	27 504
Driftsöverskott	3 623	2 204	3 214	3 431	4 546

Åren 1995 och 1996 påverkades driftsöverskotten av återbetalningar av det svenska omställningsstödet samt av att vissa stödutbetalningar ägde rum först år 1997. År 1998 påverkades vegetabilieintäkterna främst genom att dålig kvalitet på skörden sänkte priserna. På animaliesidan skedde ett kraftigt prisfall på griskött. De lägre kostnaderna år 1998 beror i huvudsak på sänkta räntekostnader.

Enligt Jordbruksverkets uppföljning uppgick det totala stödet till jordbruket år 1998 preliminärt till ca 15,7 miljarder kronor, vilket motsvarade cirka hälften av jordbrukets intäkter. De direkta stöden ökade med 6 procent till 6,6 miljarder kronor. Marknadsprisstödet, dvs. att priserna i EU upprätthålls på en högre nivå än på världsmarknaden, ökade från 6,9 miljarder kronor år 1997 till 9,1 miljarder kronor år 1998, beroende framför allt på sänkta priser på världsmarknaden.

Lönsamhetsutvecklingen under senare år har varierat mellan olika produktionsgrenar. I såväl spannmåls- som sockerproduktionen steg lönsamheten år 1995 i samband med prishöjningar samt höjda arealbidrag för spannmål. Därefter har lönsamheten för spannmål successivt blivit lägre i samband med fallande priser. För sockerbetor sjönk lönsamheten något år 1996 och har därefter varit i stort sett oförändrad. Lönsamheten för nötköttsproduktion sjönk år 1996 på grund av prissänkningar. Under åren 1997 och 1998 har lönsamhetsutvecklingen varit positiv men varierat mellan olika stödområden. Den positiva lönsamhetsutvecklingen beror framför allt på högre avräkningspriser. För mjölkproduktionen sjönk lönsamheten år 1995 och var därefter i stort sett oförändrad under år 1996. I samband med lägre priser sjönk lönsamheten något år 1997 och var därefter oförändrad år 1998. För grisköttsproduktionen har lönsamheten varierat kraftigt under 1990-talet. Lönsamheten steg fram

till år 1993 men har därefter sjunkit, främst till följd av fallande priser på griskött.

Skogsnäringen

Produktionen av svenska skogsindustriprodukter var under år 1998 fortsatt hög. Sammanlagt uppgick produktionen av papper och papp till 9,9 miljoner ton, massaproduktionen till 10,5 miljoner ton och produktionen av sågade trävaror till 14,9 miljoner m³. Insamling och förbrukning av returpapper fortsatte att öka. Återvinningen av pappersprodukter utgjorde 64 procent av papperskonsumtionen. I hela världen är återvinningen av pappersprodukter 45 procent av papperskonsumtionen och i EU 50 procent. En mycket stor del av de producerade trä- och pappersprodukterna exporterades. Det sammanlagda exportvärdet uppgick till 93 miljarder kronor. Nettoexportvärdet var ca 75 miljarder kronor (det samlade nettoexportvärdet för samtliga varugrupper var 130 miljarder kronor).

Tabell 3.4 Produktion och export av papper och massa

Miljoner ton			
	1996	1997	1998
Produktion			
Papper	9,0	9,8	9,9
Massa	9,8	10,5	10,5
Export			
Papper	7,3	7,9	8,0
Massa	2,6	2,8	2,8

Sysselsättningen i skogsnäringen har fortsatt att minska. Det beräknade antalet sysselsatta var år 1997 ca 92 000 jämfört med 175 000 år 1980. Den indirekta sysselsättning som näringen genererar bedöms vara av samma storleksordning respektive år, dvs. ca 85 000 personer.

Arealen skogsmark och träd- och buskmark enligt internationella definitioner uppgår till ca 30 miljoner hektar. Därav är ca 8 miljoner hektar skyddade på olika sätt för avverkning. Arealen skyddad skogsmark ökar i takt med de åtgärder som höjda ersättningsanslag medger och genom frivilliga åtgärder. Den sammanlagda avverkningen år 1998 beräknas till närmare 75 miljoner skogskubikmeter eller ungefär samma volym som året före. Priserna på rundvirke var ungefär desamma åren 1998 och 1997.

Skogsvårdsorganisationen slutförde år 1998 nyckelbiotopsinventeringen av småskogsbrukets skogsmarksinnehav, vilket omfattar nära 11,9 miljoner hektar.

Fisket

Den svenska fiskerinäringen omfattar yrkesfisket såväl i hav som i sötvatten, förstahandsmottagning av fisk, lagring, beredning, vattenbruk samt import och export av fisk och fiskeriprodukter. Vidare ingår i verksamhetsområdet fritidsfisket och fiskevården.

Det svenska fisket ger arbetstillfällen och inkomster till framför allt kustsamhällena. Det finns i Sverige ca 2 500 licensierade yrkesfiskare. Under den senaste femårsperioden har antalet minskat med ca 17 procent. År 1997 sysselsattes inom vattenbruket ca 1 000 personer och i fiskberedningsindustrin drygt 2 000 personer. Härutöver beräknas ca 500 personer vara anställda i företag som till viss del sysslar med beredning av fisk. Vidare skapas sysselsättning i angänsande näringar såsom förpacknings- och varvsindustrin samt inom transportsektorn och turistnäringen.

Svenskt havsfiske utnyttjar de levande resurserna (fisk och skaldjur) i framför allt den svenska fiskezonen i Östersjön samt i Kattegatt och Skagerrak. I den delen av Nordsjön som utgör EU-vatten har Sverige rätt till ett begränsat fiske. För övrigt ges fisket vissa möjligheter att, efter förhandlingar och byten, utnyttja andra staters fiskezoner, företrädesvis i Östersjön. EU har ett avtal med Norge som medger uttag i norsk nordsjözon.

De ekonomiskt sett viktigaste bestånd som det svenska fisket har tillgång till är torskbestånden i Östersjön. Enligt Internationella havsforskningsrådets (ICES) rapport i maj 1999 är beståndssituationen sådan att fisket bör minskas. Samma bedömning gäller även för sill- och skarpsillbestånden i centrala Östersjön, samt för torsk i Kattegatt. För tunga, sill, skarpsill och havskräfta i Kattegatt och Skagerrak anses det nuvarande fisketrycket vara anpassat till en långsiktig hållbar utveckling.

Fångsterna från saltsjöfisket har minskat något i vikt sedan år 1995 medan värdet ökat under den senaste femårsperioden. Avkastningen från saltsjöfisket ökade med 21 miljoner kronor under år 1997. Torsk, huvudsakligen fångad i Östersjön, är den värdemässigt viktigaste arten (309 mkr). Bestånden har emellertid under de

senaste åren varit svaga, vilket varit till nackdel speciellt för de mindre fartygen. Foderfisket, främst skarpsill och sill, står i dag för de största landningarna (79 %) och är värdemässigt det näst viktigaste fisket (218 mkr). Detta fiske har sedan år 1991 ökat i volym med 246 procent och med drygt 500 procent i värde. Därefter är det konsumtionsfiske av sill/strömming och nordhavsräka som inbringar störst värde (111 mkr respektive 92 mkr).

Tabell 3.5 Fångstvärde (motsv.) i svenskt fiske åren 1995–1997

Miljoner kronor			
År	1995	1996	1997
Saltsjöfisket	913	984	1 005
Varav landningar utomlands	225	171	264
Sötvattensfisk	41,6	40,4	43,2
Vattenbruket	153	136	128
Totalt	1 107,6	1 160,4	1 176,2

Den svenska fiskeflottan bestod år 1998 av ca 2 200 fartyg. Av dessa har fler än 2 000 enheter ett tonnage som är mindre än 50 bruttoton och flottan karakteriseras av en relativt hög ålder (medelålder 38 år). Flottans totala kapacitet har minskat, såväl i bruttoton som i motorstyrka sedan år 1995 med ca 10 procent.

I det svenska vattenbruket sker produktion både för konsumtionsändamål och för utsättningar. Den absolut största volymen avser odling av regnbåge. I övrigt är det främst musslor, röding, ål och kräftor som odlas för konsumtion. Matfiskproduktionen inom vattenbruket har sjunkit under 1990-talet. Minskningen har främst avsett produktionen av regnbåge. Under år 1997 minskade den totala produktionens värde med 8 miljoner kronor. Den minskade produktionen kan till viss del förklaras av den tidvis mycket stora priskonkurrensen på marknaden för laxfisk.

Röding- och musselodlingarna bedöms ha gynnsamma förutsättningar för ökad avsättning till höga priser. Färska blåmusslor visar ett betydande handelsöverskott. En produktionsökning kan förutses för röding och även för blåmusslor under förutsättning att toxinproblemen kan lösas.

Generellt sett är fiskberedningsindustrin i hög grad beroende av tillgång på importerade råvaror samtidigt som den är starkt exportorienterad. Importen sker främst från Norge och Island. För

merparten av företagen har tillträdet till den gemensamma marknaden inneburit ökade möjligheter till avsättning för produkterna. Antalet anställda har ökat sedan medlemskapet dels beroende på den ökade exporten, dels på att vissa företag valt att flytta produktionsenheter till Sverige. Försäljningsvärdet av produktionen år 1997 i svensk fiskberedningsindustri låg på drygt 2,5 miljarder kronor (exklusive företag med mindre än 10 anställda). Detta gör sektorn till den värdemässigt viktigaste inom fiskerinäringen. I jämförelse med övrig livsmedelsindustri är förädlingsvärdet lågt inom den svenska fiskberedningsindustrin. En orsak till detta kan vara att priset på råvarorna är relativt högt. Kostnaden för råvarorna har bedömts utgöra närmare hälften av de totala rörelsekostnaderna.

Vid en internationell jämförelse är de svenska beredningsföretagen relativt små. Standarden vad avser teknik och kvalitet är dock hög och många företag bedöms kunna ställa om produktionen snabbt för att efterkomma nya krav från kunder och konsumenter.

Rennäringen

Cirka tio procent av den samiska befolkningen arbetar inom rennäringen, dvs. ca 2 500 personer. År 1998 fanns det 917 renskötsel-företag, varav 700 i Norrbotten, 118 i Västerbotten, 94 i Jämtland och 5 i Dalarna. Renantalet i Sverige har minskat under senare år. År 1997 fanns det närmare 240 000 renar, medan det tillåtna antalet renar uppgår till närmare 280 000 djur. Slaktåret 1998/99 uppgick slakten till drygt 1 300 ton, vilket motsvarar en produktion av ca 5 kilo kött per s.k. livren.

Utifrån beräkningar av total årsproduktion är den genomsnittliga förvärvs- och kapitalinkomsten för ett renskötsel-företag ca 110 000 kronor per år. Det är svårt att bedöma rennäringens lönsamhet utifrån tillgänglig slaktstatistik, beroende på att många renskötsel-företag har inkomster från olika kombinationsnäringar som jakt, fiske, hantverk m.m. Rennäringens lönsamhet sammanhänger också med möjligheterna att minska förlusterna, bl.a. på grund av rovdjursskador som har ökat i omfattning.

Djurskydd och djurhälsa

Redan i dag ger djurskyddslagen (1988:534) ett gott skydd för djuren. Det pågår kontinuerligt en dialog mellan Jordbruksdepartementet, olika myndigheter och intresseorganisationer, t.ex. djurskyddsföreningar, i frågor som gäller djurskydd. Detta samarbete har resulterat i att de svenska djurskyddsbestämmelserna ständigt förbättras.

Inom äggproduktionen pågår avvecklingen av nuvarande burhållningssystem och en successiv övergång sker till system för frigående höns eller till s.k. inredda burar med krav på rede, sittpinne och sandbad, dvs. en successiv övergång till system som klarar de funktionskrav, som föreskrivs i djurskyddslagen. Under en övergångstid ställs samtidigt högre djurskydds- och djurhälsokrav på nuvarande traditionella inhysningssystem genom särskilda dispenser. Vid utgången av år 2002 skall alla inhysningssystem för värphöns uppfylla funktionskraven.

Den statliga distriktsveterinärorganisationen har viktiga uppgifter att fylla när det gäller såväl djurhälsan, djurskyddet som s.k. officiella uppdrag. Organisationens ekonomi har under de senaste åren haft en positiv utveckling och är nu i ekonomisk balans, vilket medför att belastningen på anslaget har minskat. Den positiva ekonomiska utvecklingen har även inneburit möjligheter till en ökad kunskapsuppbyggnad i fråga om t.ex. veterinärmedicin och datahantering.

Smittskyddssituationen i Sverige är förhållandevis god. Arbetet med att i beredskapsavseende förhindra spridning av allvarliga smittsamma djursjukdomar till Sverige är mycket viktigt. Under år 1998 har det ändå utbrutit sjukdomar, bl.a. swollen head syndrome (TRT/SHS) hos fjäderfä i Skåne, som inte gick att stoppa på grund av att sjukdomen snabbt fick alltför stor spridning. Vidare fortsätter arbetet med att klarlägga smittspridningsvägarna för den problematiska zoonosen enterohemorrhagisk Escherichia coli (EHEC).

I syfte att utrota eller hålla förekomsten av smittämnen för vissa djursjukdomar på en låg nivå har under år 1998 tre nya, frivilliga kontroll- och bekämpningsprogram inrättats, nämligen program för paratuberkolos hos nötkreatur, porcine respiratory and reproductive syndrome (PRRS) hos svin och kaprin artrit och encefalit (CAE) hos get. Kontrollprogrammet för nötkreatursjukdomen infektiös bovin rhinotrakeit (IBR) har lett till att Sverige genom beslut i

EU under år 1998 fått status som IBR-fritt. Sverige planerar att under år 1999 ansöka hos EG-kommissionen om nationell friförklaring från nötkreatursjukdomen leukos.

Baserat bl.a. på vetenskapligt material som Sverige har sammanställt, beslöt EU:s ministerråd (jordbruk) i december 1998 att återkalla godkännandet som fodertillsatser av fyra antibiotikasubstanser. De fyra som återkallades är de som utgör den största risken för människors och djurs hälsa, dvs. sådana substanser som även används som läkemedel. Efter detta beslut återstår fyra antibiotikasubstanser godkända som fodertillsatser inom EU.

Regeringen beslutade i december 1998 att utlösa den s.k. skyddsklausulen i EG:s direktiv om fodertillsatser. Härmed kan Sverige i avvaktan på EG-kommissionens beslut upprätthålla sitt totalförbud mot användning av antibiotika som tillväxtbefrämjare även sedan det fyraåriga undantaget enligt anslutningsfördraget löpt ut.

Säkra livsmedel

Säkra livsmedel är ett mångfacetterat begrepp som omfattar många aspekter. Konsumtion av livsmedel skall inte leda till sjukdomar och produktionen skall ske på ett, för djur och natur, etiskt och miljövänligt sätt. Vidare menas att resthalter av bekämpningsmedel och veterinärmedicinska preparat skall vara låga. För konsumenterna innebär begreppet en försäkran om sunda och säkra produkter.

Reglerna på livsmedelsområdet är till stora delar harmoniserade inom EU, vilket betyder att Sverige inte kan ha egna regler. Däremot kan Sverige påverka reglernas innehåll genom aktivt arbete inom EU och andra internationella fora, t.ex. Codex Alimentarius.

Den misstänksamhet hos konsumenterna som uppkommit efter den senaste tidens problem inom livsmedelsproduktionen och livsmedelshanteringen (t.ex. galna kosjukan och de belgiska dioxinskandalerna) har medfört en större insikt om att varje länk i produktionskedjan har betydelse för det slutliga livsmedlet. Sålunda måste hanteringen i varje led vara hygienisk och ansvarsfull.

För konsumenten är det viktigt att veta vad ett livsmedel innehåller. Trots att vissa framsteg har gjorts återstår fortfarande ett omfattande arbete för att förbättra märkningen av livsmedel.

Livsmedelsindustrin

De areella näringarna bidrar till sysselsättning i efterföljande led, främst inom livsmedelsindustrin. Den svarar för ungefär 64 000 anställda eller ca 10 procent av antalet sysselsatta inom hela industrin. Därmed är livsmedelsindustrin den tredje största branschen från sysselsättningssynpunkt. De största delbranscherna har mätts efter antalet anställda: bageriindustri, slakteri- och charkuteriindustri samt mejeri- och glassindustri. Även om det råder stora skillnader mellan olika branscher, karakteriseras livsmedelsindustrin av betydande storleksvariation samt av att den är spridd över hela landet. Livsmedelsindustrin bidrar också till att skapa verksamhet inom andra områden såsom maskin- och förpackningsindustri, specialiserade forskningsinstitut och konsultföretag. Den svenska livsmedelsindustrin genomgår för närvarande strukturförändringar i ett raskt tempo. Förändringarna sker bl.a. som en anpassning till den ökade internationaliseringen efter Sveriges inträde i EU samt på grund av strukturförändringar i Sveriges närområde.

Livsmedelskonsumtionen

Konsumtionsvärdet av livsmedel, alkoholhaltiga drycker och tobak beräknas preliminärt till ca 188,6 miljarder kronor år 1998 jämfört med 185,1 miljarder kronor år 1997. Av detta sammanlagda värde år 1998 svarade livsmedel för 146,4 miljarder kronor.

Den totala konsumtionen av kött ökade volymmässigt med 3,3 procent mellan åren 1997 och 1998 för att år 1998 ligga på 72 kg per person.

Marknaden för griskött präglades under år 1997 av svinpestutbrottet på den europeiska kontinenten. Under år 1998 ökade produktionen av griskött när de drabbade medlemsstaterna åter utnyttjade sin fulla produktionskapacitet och övriga medlemsstater, som en reaktion på de höga priserna år 1997 och den förväntade produktionsminskningen i de drabbade länderna, ökade sin produktion. Produktionen minskade emellertid inte med mer än en procent, vilket fick till följd att priserna sjönk kraftigt under år 1998. Under år 1998 ökade svenskarna sin konsumtion av griskött med 6,2 procent till 37,7 kilo per person.

Konsumtionen av nöt- och kalvkött har ökat med 2,5 procent för att år 1998 ligga på närmare

21 kilo per person. Även konsumtionen av fjäderfäkött har fortsatt att öka och uppgår nu till 9,7 kilo per person att jämföra med 9,2 kilo år 1997.

Mjölkkonsumtionen har fortsatt att minska och uppgick år 1998 till ca 142 liter per person och år. Av den totala mjölkkonsumtionen svarade lätt- och mellanmjölk samt lättfil för 52 procent.

Den totala konsumtionen av fisk i Sverige minskade år 1998 från 122,7 miljoner kilo till 119,8 miljoner kilo.

De svenska livsmedelspriserna sjönk med 2,6 procent från år 1990 till år 1998 och enbart jordbruksreglerade produkter sjönk med 9,6 procent. Om effekten av momsändringar borträknas visar det sig däremot att priserna på jordbruksreglerade livsmedel steg nominellt med 0,2 procent under samma period. Samtidigt visar KPI totalt att priserna på samtliga varor totalt har ökat med 23,8 procent mellan åren 1990–1998, vilket innebär att realt har livsmedelspriserna sjunkit med 21,4 procent varav de jordbruksreglerade livsmedlen realt sjunkit med 27,1 procent. Under perioden justerades också momssatsen för livsmedel. I januari 1992 sänktes matmomsen från 25 till 18 procent. Matmomsen höjdes till 21 procent i januari 1993 och sänktes sedan år 1996 till 12 procent.

År 1998 var livsmedelspriserna i Sverige ungefär 10 procent högre än den genomsnittliga livsmedelsprisnivån i EU. Mellan åren 1990–1998 har prisutvecklingen på livsmedel i Sverige varit långsammare än i övriga EU-länder.

Utrikeshandeln

Utrikeshandeln med livsmedel och jordbruksråvaror är liten i förhållande till den totala utrikeshandeln med varor, 7 procent av importen och 3 procent av exporten. Under år 1998 var exporten i stort sett oförändrad till värde, medan importen ökade med 9 procent jämfört med år 1997. Värdet på exporten var 18 447 miljoner kronor och på importen 39 193 miljoner kronor. Importen är således ungefär dubbelt så stor som exporten.

Över 60 procent av exporten gick till övriga EU-länder och 68 procent av importen kom från dessa länder. Av enskilda länder är det liksom under år 1997 USA, Finland, Norge och Danmark som är de största exportmarknaderna. Stora svenska exportprodukter är fisk och skal-

djur (17 % av livsmedelsexporten), spannmålsprodukter (17 %), diverse livsmedel (12 %) samt starksprit (12 %). Märkbart är att starkspritens roll som viktig exportvara har gått ned från 18 procent år 1995 till 12 procent år 1998. De fyra länder som står för störst andel av importen är liksom de var år 1997 Danmark, Nederländerna, Norge och Tyskland. De största importprodukterna är frukt och grönsaker (25 % av livsmedelsimporten), fisk och skaldjur (13 %) samt kaffe, te och kakao m.m. (12 %).

3.3.2 Viktiga statliga insatser inom utgiftsområdet samt information om effekter

Reformerad gemensam jordbrukspolitik och fiskeripolitik

En stor del av verksamheterna inom utgiftsområdet jord- och skogsbruk samt fiske med anslutande näringar sker inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken. I skrivelse 1998/99:60 till riksdagen har regeringen redogjort för verksamheten i EU under år 1998.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Den gemensamma jordbrukspolitiken (Common Agricultural Policy, CAP) är som helhet EU:s mest omfattande samarbetsområde. Politiken genomförs med stöd av gränsskydd mot tredje land, interna marknadsregleringar, exportsubventioner samt miljö-, struktur- och landsbygdsåtgärder. Politikens övergripande mål formuleras i artiklarna 32–37 i EG-fördraget.

Riksdagen har beslutat om riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Av beslutet framgår att Sverige skall verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars övergripande mål är att:

- främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser,
- främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion,
- bidra till global livsmedelssäkerhet.

För att nå dessa tre övergripande mål krävs att jordbrukspolitiken reformeras i en marknadsorienterad riktning. Marknadsordningarna i den

gemensamma jordbrukspolitiken bör avvecklas och i stället bör politiken bygga på riktade insatser för att säkerställa miljövärden och minska negativa miljöeffekter från jordbruket, landsbygdens utveckling, ett stärkt djurskydd och vissa regionala mål. En ny jordbruks- och livsmedelspolitik bör också medföra lägre samhällsekonomiska kostnader och på sikt lägre budgetkostnader.

I mars 1998 presenterade EG-kommissionen sitt förslag till en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken. Detta gjorde kommissionen inom ramen för sitt förslag *Agenda 2000*. Syftet med den föreslagna reformen var bl.a. att öka jordbrukets konkurrenskraft genom en ökad marknadsorientering med sänkta administrativa priser. Ytterligare utgångspunkter var att underlätta utvidgningen av unionen samt att stärka EU:s ställning inför kommande WTO-förhandlingar.

Den svenska uppfattningen var att kommissionens förslag var ett steg i rätt riktning. Resultatet av förhandlingarna om Agenda 2000 som avslutades under våren 1999 blev emellertid inte lika långtgående som förslaget.

För jordbruksgrödor innebär reformen att interventionspriset för spannmål sänks med 15 procent. Dessutom har kommissionen fått i uppdrag att noga följa marknaden för att se om det behövs ytterligare sänkning av interventionspriset. Lantbrukarna kompenseras för prissänkningen genom att arealersättningen höjs. Arealstödet till oljeväxter sänks i tre steg fr.o.m. skörden år 2000 för att år 2002 vara på samma nivå som för spannmål.

På nötköttområdet sänks de institutionella priserna med totalt 20 procent i tre steg fr.o.m. den 1 juli 2000 och interventionsuppköpen ges en minskad betydelse. Som kompensation för att priserna sänks höjs direktbidragen, bl.a. genom att det införs två nya stödformer; dels generella slaktbidrag, dels s.k. nationella kuvert som innebär att varje medlemsstat får ett visst belopp som kan fördelas enligt nationella önskemål inom vissa givna ramar.

På mjölkområdet innebär beslutet om Agenda 2000 att kommissionen skall lägga fram en rapport år 2003 i syfte att avveckla nuvarande kvot-system efter år 2006. Kvoterna i EU höjs med totalt 2,4 procent och interventionspriserna på smör- och skummjölkspulver sänks i tre etapper med sammanlagt 15 procent. Prissänkningen inleds under regleringsåret 2005/06. Som kompensation

för de sänkta priserna införs ett system med direktbidrag och nationella kuvert som baserar sig på mjölkkvoten.

Beslutet om Agenda 2000 innebär att en ny landsbygdsförordning börjar gälla den 1 januari 2000. Landsbygdsförordningen är en sammanslagning och förenkling av ett antal befintliga förordningar och omfattar både struktur- och miljöåtgärder i jordbruket inklusive skogsåtgärder samt åtgärder för att främja ekonomisk diversifiering och sysselsättning på landsbygden. Endast de delar i landsbygdsförordningen som omfattar miljöersättningar i jordbruket är obligatoriska för medlemsländerna. Mellan övriga åtgärder skall det vara balans och valet av åtgärder får inte snedvrída konkurrensen mellan regioner. Medlemsstaten skall göra program på den geografiska nivå som den anser vara lämplig. Landsbygdsprogrammet tas även upp under avsnitt 5.6.

Den horisontella förordningen, som träder i kraft år 2000, är något helt nytt i den gemensamma jordbrukspolitiken. Förordningen ställer bl.a. krav på medlemsstaterna att vidta miljöåtgärder. Detta kan varje land välja att göra genom allmänna obligatoriska miljökrav i lagstiftningen, stöd till miljöåtgärden i jordbruket eller genom att ställa särskilda miljökrav som ett villkor för att betala ut direktstöd, s.k. cross-compliance. Den horisontella förordningen ger också möjlighet för medlemsstaterna att införa s.k. modulering, vilket innebär att medlemsstaten får dra in direktstöd om sysselsättningen på ett jordbruksföretag är under en viss nivå, om inkomsten överstiger en viss nivå eller om direktstöden överstiger en viss nivå. Väljer medlemsstaten att tillämpa cross-compliance och/eller modulering skall de indragna direktstöden användas till åtgärder för landsbygdsutveckling.

Specifikt för Sverige innebär beslutet om Agenda 2000 stöd till gräsensilage och ersättning för torkningskostnader för spannmål i norra delarna av landet. Sverige fick också gehör för sitt krav på en ökning av antalet bidragsrätter för såväl am- och dikor som för handjur i förhållande till kommissionens förslag. Sverige får därmed behålla de nivåer som fastställdes i avslutningsfördraget. En förhandlingsframgång för Sverige är att producenter, i motsats till kommissionens förslag, dessutom får räkna vall som används för produktion av vinterfoder som underlag vid beräkning av extensifieringsbidrag.

Syftet med de prissänkningar som beslutet om Agenda 2000 innebär är bl.a. att EU:s jordbruks-

produktion skall bli konkurrenskraftig på världsmarknaden och att därmed behovet av intervention och exportbidrag skall minska. Jordbrukarna kompenseras för prissänkningarna genom högre direktstöd. Det är emellertid inte sannolikt att de beslutade prissänkningarna är tillräckliga för att kostnaderna för intervention och exportbidrag skall minska lika mycket som kostnaden för direktstöd ökar. Europeiska rådet satte dock vid beslutet om Agenda 2000, årliga tak för jordbruksutgifterna under det finansiella perspektivet för åren 2000–2006. Vid risk för att dessa tak överskrids kommer därför åtgärder att vidtas.

En mer detaljerad beskrivning av reformens tillämpning och dess effekter i Sverige ges i avsnitt 5 Jordbruk och trädgårdsnäring.

Sverige verkar för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars övergripande mål bl.a. är att främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion. I rådsslutsatserna från toppmötet i Cardiff i juni 1998 pekas jordbrukssektorn särskilt ut som en av de sektorer inom vilka en strategi för *integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling* skall utvecklas. Vid toppmötet i Wien i december 1998 avlämnade EU:s jordbruksministrar en inledande rapport. I slutsatserna från Wienmötet uppmanas bl.a. jordbrukssektorn att fortsätta det påbörjade arbetet med att ta fram strategier för att integrera miljöhänsyn och hållbar utveckling. Sektorn uppmanas också att ta fram en uppsättning indikatorer. Arbetet med strategin och indikatorer skall redovisas vid toppmötet i Helsingfors i december 1999.

Den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken (Common Fisheries Policy, CFP) är en fullt utvecklad gemenskapspolitik, vilken i likhet med jordbrukspolitiken innebär att alla gemenskapens länder omfattas av samma bestämmelser. CFP reglerar alla aspekter på fisket från havet till konsumenten.

Fiskeripolitikens övergripande mål formuleras i artiklarna 32–37 i EG-fördraget. Politiken består av tre delar: resurspolitik, strukturpolitik och marknadspolitik samt bestämmelser om kontroll i syfte att övervaka efterlevnaden av regelverket. Grundförordningen, (EEG) nr 3760/92, anger de allmänna målen för den gemensamma fiskeripolitiken. Målen är att skydda och bevara de levande marina akvatiska resurser som är tillgängliga och får utnyttjas. Dessa resurser skall

långsiktigt utnyttjas på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt under de ekonomiska och sociala förhållanden som passar sektorn.

I den pågående översynen av CFP skall regeringen verka för att producenterna ges en möjlighet att utveckla sin näring genom en ökad marknadsanpassning och en förenkling av regelverket, samtidigt som hänsyn tas till konsumenternas behov samt till följderna för det marina ekosystemet.

År 2002 kommer ett beslut avseende fiskeripolitikens framtida inriktning att fattas. Kommissionen har dock på många områden inte velat avvakta till dess utan har redan föreslagit eller tagit upp till diskussion sådana förändringar som man har ansett och anser vara nödvändiga för att få fiskeripolitiken att fungera bättre.

Inom ramen för integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling i EG:s fiskeripolitik verkar Sverige för ett långsiktigt och ekonomiskt bärkraftigt fiske genom tillämpningen av försiktighetsprincipen. I rådsslutsatserna från toppmötet i Köln i juni 1999 utpekas fisket som en av de sektorer inom vilka en strategi för integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling skall utvecklas. Arbetet skall redovisas under år 2000. Vidare skall kommissionen i enlighet med sin strategi för bevarande och uthålligt nyttjande av biologisk mångfald före februari 2000 presentera en aktionsplan för bevarande och hållbart nyttjande inom fiskesektorn.

Huvudsyftet med *strukturpolitiken* är att komma till rätta med den överkapacitet som råder inom gemenskapens flotta. För detta har s.k. fleråriga utvecklingsprogram (FUP) upprättats för respektive medlemsstat.

I det för perioden 1997–2001 löpande fleråriga utvecklingsprogrammet (FUP IV) för dimensionering av fiskeflottans kapacitet har överföringar skett mellan olika segment av den svenska fiskeflottan. Efter denna omfördelning ligger den svenska fiskeflottans kapacitet inom ramen för programmet.

Det stöd som i enlighet med EU:s strukturpolitik har beviljats till fiskerinäringen under perioden 1995–1999 speglar det uppdämda investeringsbehovet inom näringen. I hela EU har ansökningarna vida överskridit tillgängliga medel. I Sverige har 187 miljoner kronor utbetalats från Fonden för fiskets utveckling (FFU) under perioden januari 1995–april 1999. Den svenska totalramen för perioden är ca 360 miljoner kronor.

Det förhandlingsarbete som bedrivits avseende gemenskapens framtida regional- och strukturpolitik (Agenda 2000) har delvis berört fiskeområdet. Även i nästkommande programperiod för strukturfonderna, åren 2000–2006, kommer FFU att finansiera strukturåtgärder inom fiskerinäringen i hela gemenskapen.

Inom *resurspolitiken* har under året förändringar genomförts i förordningen om tekniska bevarandeåtgärder i Västerhavet. Besluten avser bl.a. begränsning i antalet typer av nät med olika maskstorlekar. De nya tekniska regleringarna innebär en väsentlig förbättring i skyddet av ung icke lekmogen fisk och är därmed ett stort steg framåt mot förbättrad fiskevård.

Beslut har tagits om en förvaltningsplan för östersjötorsk. Gemenskapen har även enats om en långsiktig förvaltningsplan för sill i Nordsjön och konsultationer pågår om andra viktiga bestånd. Förberedelser för en plan angående sill och skarpsill i Östersjön har inletts. Genom förvaltningsplanerna har strategier för nyttjande och vård av bestånden upprättats.

Under år 1998 beslutades om omfattande förändringar i kontrollförordningen. Ändringarna avser bl.a. kontroll av tredje lands fartyg, kontroll efter landning och utökat kontrollsamarbete mellan EU:s medlemsstater och kommissionen. Ändringarna träder i kraft under år 1999 och förväntas ge en ökad snabbhet och kvalitet i kvotadministrationen samt ökade möjligheter till effektiv kontroll av tredje lands fiskefartyg vid fiske i svenska vatten och vid landning i Sverige.

Inom *marknadspolitiken* har diskussionerna kring ett kommissionsförslag om en ny marknadsordning för fiske och vattenbruk inletts. Förslaget presenterades vid rådet i mars 1999 och behandlas nu i rådsarbetsgruppen för interna fiskeripolitiska frågor.

Målsättningen i förslaget är förbättrad över-skådlighet, ökad marknadsanpassning och förbättrad balans mellan tillgång och efterfrågan. Förslaget innebär bl.a. ökade bidrag till förädlingsindustrin för att kunna ta till vara det överutbud som eventuellt kan uppstå vid neddragna ersättningsnivåer enligt återtagssystemet. En bättre balans mellan tillgång och efterfrågan är tänkt att uppnås genom att producentorganisationerna ges ett ökat ansvar. De skall bl.a. upprätta s.k. operativa program med fångstplaner, preliminära saluföringsplaner och förebyggande åtgärder för att anpassa utbudet. Producentorga-

nisationerna är berättigade till bidrag för de administrativa kostnader som blir följden av nya ålägganden.

Livsmedelsekonomiska institutet

Behovet av samhällsekonomiska analyser på jordbruks- och livsmedelsområdet har ökat avsevärt de senaste åren. Alltsedan Sverige blev medlem i EU bedrivs jordbruks- och livsmedelspolitiken inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Detta innebär att alla större förändringar av politiken som Sverige önskar genomföra kräver överenskommelser med övriga medlemsländer. En av förutsättningarna för att på lång sikt kunna påverka den gemensamma politiken är att Sverige kan presentera genomarbetade samhällsekonomiska utredningar och analyser. Tillgången till denna typ av beslutsunderlag är en nödvändighet även i andra sammanhang, t.ex. inför de kommande förhandlingarna inom Världshandelsorganisationen (WTO) och den förestående utvidgningen av EU. Regeringen har därför inrättat Livsmedelsekonomiska institutet som påbörjade sin verksamhet den 1 juli 1999. En annan viktig uppgift för institutet är att bistå regeringen med samhällsekonomiska utvärderingar av olika styrmedels effektivitet. Genom att marknadsordningarna inom jordbrukspolitiken sannolikt kommer att få en mindre roll medan de riktade stödets betydelse ökar finns också ett behov av kvalificerade analyser av dessa stöds effektivitet. Institutet skall också öka kunskapen om dessa frågor bland allmänheten. Livsmedelsekonomiska institutets verksamhet utgör således ett komplement till den verksamhet som bedrivs av andra myndigheter inom jordbruks- och livsmedelsområdet.

Produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet

Delar av de statliga insatserna på detta område redovisas i avsnitt 8 om djurskydd och djurhälsa.

För att en konsument skall kunna göra ett medvetet val krävs att denne besitter en viss kunskapsnivå och har tillgång till information. Livsmedelsverket har under år 1998 genomfört en undersökning av språket i märkningen av importerade livsmedel. Resultatet visar att det är vanligt att livsmedel inte är märkta på svenska. Det finns dock möjlighet att påverka detta genom att informera om gällande märkningskrav

och att utnyttja detaljhandelns möjlighet att påverka tidigare handelsled.

Sverige har på det internationella planet bl.a. arbetat för obligatorisk märkning av vissa allergiframkallande ingredienser samt utförligare deklaration av sammansatta ingredienser. Codexkommissionen, som är Codex Alimentarius beslutande organ, fattade i juli 1999 beslut om en lista med allergiframkallande ingredienser som måste innehållsdeklarerar och beslöt vidare att sänka gränsen från 25 till 5 procent för sammansatta ingredienser som inte behöva deklarerar. I praktiken innebär det senare exempelvis att om en pytt-i-panna innehåller 5 procent falukorv eller mer måste även falukorvens ingredienser deklarerar. För allergiker – och även för andra konsumenter – innebär detta en utförligare information om produkten. Sverige kommer att arbeta för att dessa regler också skall ingå i EG:s märkningsregler.

EU har nyligen avslutat arbetet med ett regelverk för märkning av genmodifierad soja och majs. Reglerna innehåller krav på märkning av alla produkter framställda av genmodifierade organismer, där DNA eller protein som härrör från genmodifieringen kan påvisas.

Under år 1998 inleddes ett nordiskt projekt som går ut på att jämföra märkningen av livsmedel i de nordiska länderna och undersöka hur konsumenterna använder märkningen.

Utredningen Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61) behandlar ett antal frågor om organisation, ansvarsfördelning och finansiering av tillsynen. Den 22 juli 1999 gav regeringen i uppdrag åt Livsmedelsverket att senast den 1 juni 2000 lämna en utförlig redovisning av de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som förs fram i utredningen. Frågan om livsmedelstillsynen uppmärksammas även i länens regeländringsförslag inom ramen för de regionala tillväxtavtalen.

Inom EU har ett omfattande arbete påbörjats med att ta fram gemensamma hygienregler för samtliga livsmedel samt för att göra reglerna mer lättillgängliga genom att samla dem i en rättsakt. För närvarande finns reglerna spridda i flera olika förordningar och direktiv som dessutom tillkommit vid olika tidpunkter, vilket gör regelverket svåröverskådligt.

Sverige har nått flera framgångar i EU-arbetet med gränsvärden för rester av bekämpningsmedel.

Dåliga matvanor och osund livsstil är stora hot mot folkhälsan. Enligt den senaste riksom-

fattande kostundersökningen "Riksmaten 1997–98" har fettintaget minskat sedan den förra undersökningen år 1989 medan fiberintaget är oförändrat. Det arbete som Livsmedelsverket och andra aktörer har utfört på området bedöms ha haft en icke obetydlig effekt på svenskarnas matvanor.

Under våren 1999 tillsatte Jordbruksdepartementet en prisarbetsgrupp som fick till uppgift att närmare studera hur konsumentpriserna har utvecklats sedan början av 1990-talet i förhållande till avräkningspriserna. Arbetsgruppens resultat publicerades i en rapport. Av denna rapport framgår att en rad händelser har haft betydelse för prisutvecklingen på livsmedel under perioden: 1990 års beslut att avreglera svenskt jordbruk, Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen 1995 och momsförändringarna på livsmedel, senast en sänkning från 21 procent till 12 procent den 1 januari 1996.

Livsmedelsindustrin

Sedan år 1996 har den som förädlar eller saluför produkter från jord- eller skogsbruket kunnat söka ett särskilt stöd. Under år 1998 användes ca 60 miljoner kronor av statliga medel för att i huvudsak förbättra hygien, djurskyddet och miljöstandarden i livsmedels- och jordbruksföretag. De sektorer som erhållit mest stöd är nöt-, gris- och fårkött samt mjölk och mejeriprodukter. Finansieringen av stöden kommer från statliga medel till knappt 30 procent och resterande drygt 70 procent från EG:s jordbruksfond.

Särskilda satsningar görs med statliga medel för att främja export av livsmedelsprodukter. Verksamheten bedrivs i ett särskilt projekt, Food From Sweden. Målsättningen med verksamheten är att medverka till en ökad export av livsmedel, som främst är baserade på svenska råvaror och som är förädlade i Sverige. Huvudinriktningen på verksamheten är kompetens- och kunskapsutveckling, mässdeltagande och åtgärder för att profilera den svenska jordbruks- och livsmedelsmodellen.

Gott hälsotillstånd och gott djurskydd bland djur i människans tjänst

Genom en omorganisation inom Jordbruksverket, som innebär att en djurskyddsmyndighet inrättas, breddas kompetensen och ett samlat ansvar för tillämpningen av djurskyddslagen uppnås,

vilket innebär att djurskyddet förstärks. Även förutsättningarna för att stödja länsstyrelser och kommuner i deras djurskyddsarbete förstärks genom inrättandet av den nya djurskyddsenheten.

Inom ramen för det landsomfattande transportprojekt som Jordbruksverket bedriver på djurskyddsområdet genomförs för närvarande regional utbildning av tillsynspersonal och systematisk kontroll av djurtransporter. Projektet skall avslutas och utvärderas under år 2000.

En åtgärdsplan har utarbetats av Jordbruksverket och Centrala försöksdjursnämnden för att stärka djurskyddet för försöksdjuren. Detta kommer bl.a. att leda till bindande föreskrifter till stöd för de djurförsökstiska nämnderna vid den etiska bedömningen av djurförsök och ett starkare skydd för djur som används i djurförsök.

Riksdagen antog den 1 mars 1998 regeringens proposition Ändringar i djurskyddslagen (prop. 1997/98:28). Ändringarna innebär bl.a. skärpta krav vad gäller användningen av försöksdjur. För sådan användning krävs inte bara tillstyrkande utan även ett godkännande av en djurförsökstisk nämnd. Bestämmelsen om att djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt utvidgades till att även omfatta försöksdjur.

Riksdagen har den 20 maj 1999 beslutat en zoonoslag samt en ny epizootilag (prop. 1998/99:88). Zoonoslagen innehåller bestämmelser om sådana sjukdomar eller smittämnen hos djur som kan spridas naturligt genom smitta från djur till människa, eller tvärtom, men som inte är av den karaktären att de faller under epizootilagen. Mer om detta framgår under anslag E5 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*.

Värnande av jordbrukets natur- och kulturmiljövärden samt minimering av jordbrukets negativa miljöpåverkan

Jordbrukets miljöersättningsprogram

Riksdagens ställningstagande till propositionen Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116) är ett av de viktigaste underlagen för regeringens bedömningar och förslag till åtgärder för att uppnå ett ekologiskt hållbart jordbruk och fiske.

Ett av de viktigaste styrmedlen för att uppnå miljöeffekter i jordbruket, är miljöersättnings-

programmet som verkar i full omfattning sedan år 1998 med en kostnadsram av 2 800 miljoner kronor per år. Miljöersättningsprogrammet har fr.o.m. år 1999 utökats avseende delprogrammet för miljö känsliga områden till att omfatta även de utrotningshotade husdjursraserna linderödssvin och finullsfår. Dessutom har ett delprogram för bevarande av värdefulla natur- och kulturmiljöer i renskötselområdet införts från och med år 1999.

Erfarenheterna av miljöersättningsprogrammet är positiva. Anslutningen till de olika åtgärderna är god, särskilt för att bevara den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden i odlingslandskapet. Miljöersättningsprogrammet har också bidragit till den positiva utvecklingen inom den ekologiska produktionen. Anslutningen är dock lägre för åtgärder som syftar till att minska växtnäringens förlusterna. Anslutningen till åtgärden för resurshushållande jordbruk har t.ex. varit mycket låg.

Ekologisk produktion

Regeringens bedömning är att målet att minst 10 procent av Sveriges åkerareal skall vara ekologiskt odlad år 2000 kommer att uppnås. Till sammans med en ökad efterfrågan av ekologiska livsmedel har miljöersättningsprogrammet stimulerat den positiva utvecklingen. Jordbruksverket har på regeringens uppdrag tagit fram ett förslag till ett nytt mål för den ekologiska produktionen efter år 2000.

Hållbar livsmedelsproduktion för ökad miljöanpassning, sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt

EU:s strukturfondsprogram

EU:s gemensamma struktur- och regionalpolitik är det viktigaste medlet för att minska regionala obalanser och skillnader i ekonomisk utveckling mellan regionerna i unionen. Under innevarande programperiod för strukturfonderna (åren 1994–1999) tillfaller ca 12 miljarder kronor Sverige från EG-budgeten. Av dessa medel skall 39 procent användas inom de geografiskt avgränsade målområdena 2, 5b och 6 medan 11 procent avser s.k. 5a-åtgärder inom jordbruk och fiske.

Besluts- och utbetalningstakten har under en stor del av programperioden varit låg vad avser projektstöden inom mål 5b och 6 samt gemenskapsinitiativen. Detta kan bl.a. förklaras med en förhållandevis sen programstart och att det tar

tid att lära sig och sprida kännedom om ett nytt system. Under den senare tiden av perioden har dock beslutstakten ökat betydligt. Genom omfördelningar mellan åtgärder och ihopslagningar av åtgärder under år 1999 beräknas i princip hela den avsatta ramen förbrukas. Även utbetalningstakten har ökat och utbetalningar kan fortgå t.o.m. år 2001.

Skördeskador

Sverige upplevde år 1998 en ovanligt kylig, solfattig och nederbördsrik växtodlingssäsong. Mot bakgrund av en skrivelse från Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) med önskemål om en kartläggning av skördeutvecklingen och en diskussion om möjliga åtgärder, tillsattes i november en särskild arbetsgrupp med uppdrag att dels kartlägga omfattningen av de ekonomiska förlusterna till följd av 1998 års skördeskador, dels redovisa möjligheterna för berörda företag att hantera den uppkomna situationen med hänsyn tagen till de åtgärder som vidtagits eller vidtas inom ramen för tillgängliga medel.

Arbetsgruppen presenterade sin rapport i mars 1999. Rapporten visade att det inte var fråga om någon katastrofal situation för lantbruket och trädgårdsnäringen i stort. Däremot kan enskilda lantbrukare och trädgårdsföretag ha drabbats mycket hårt. Situationen bedömdes dock inte vara sådan att staten har ett ansvar för eventuella ekonomiska förluster på grund av väderleksförhållandena år 1998. Regeringen undersökte ändå i samråd med LRF möjligheterna att vid utbetalning av medel från EU för valutaförändringar få rikta medlen till företag som drabbats av omfattande skördeskador, utan att staten därigenom skulle ta på sig något särskilt ansvar för de inträffade skadorna. EG-kommissionen medgav emellertid inte ett sådant förfarande.

3.3.3 Regeringens bedömningar och slutsatser

Reformerad gemensam jordbrukspolitik och fiskeripolitik

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Regeringens bedömning av beslutet om Agenda 2000 är att reformen av jordbrukspolitiken är ett steg i rätt riktning mot en mer marknadsinriktad politik. Sannolikt är reformen emellertid inte tillräckligt omfattande för att uppnå de mål som sattes upp för reformen, dvs. öka jordbrukets

konkurrenskraft genom en ökad marknadsorientering med sänkta administrativa priser, underlätta utvidgningen av unionen samt stärka EU:s ställning inför kommande WTO-förhandlingar. Det kan därför inte uteslutas att det kommer att bli nödvändigt med en ytterligare och mer genomgripande reform tidigare än planerat.

I slutet av år 1999 inleds en ny förhandlingsrunda inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO) med syftet att underlätta handeln med bl.a. jordbruksprodukter. EU har åtagit sig att i kommande förhandlingar fortsätta reformprocessen mot långtgående successiva sänkningar av stöd och skydd i jordbruket. Dessutom kommer redan nuvarande WTO-åtaganden i vissa sektorer att ge EU svårigheter om inte beslut fattas om mer långtgående reformer än vad beslutet om Agenda 2000 innebär. Genom att den s.k. fredsklausulen inom WTO löper ut år 2003 sätts EU under tryck att, om ingen förlängning förhandlas fram, reformera jordbrukssektorn ytterligare för att inte riskera att hamna i handelstvister. I Sverige har under året arbetet med att ta fram underlagsmaterial till förhandlingarna intensifierats. I arbetet deltar förutom de olika departementen även berörda myndigheter. På uppdrag av Jordbruksdepartementet och Utrikesdepartementet har Jordbruksverket tillsammans med Kommerskollegium gjort en rapport om jordbruket i de kommande WTO-förhandlingarna.

Även ur ett utvidgningsperspektiv är reformen sannolikt otillräcklig. De sänkta interventionspriserna på spannmål, nötkött och mejeriprodukter är inte tillräckliga för att möta de nya medlemsstaternas prisnivå. Enligt svensk uppfattning borde överenskommelsen om Agenda 2000 vidare ha innehållit ett beslut om degressiva direktstöd, dvs. de direktstöd till jordbruket som är en kompensation för prissänkningar borde trappas ned successivt över tiden. Detta skulle bl.a. ha underlättat utvidgningsförhandlingarna eftersom EU ännu inte har beslutat om dessa stöd skall utgå till de blivande medlemsländerna.

Det bör i sammanhanget understrykas att EU:s jordbrukspolitik påverkar handelsströmmarna redan innan utvidgningen kommit till stånd. Europaavtalen mellan EU och kandidatländerna utformades med avsikten att de skulle vara till kandidatländernas fördel. Resultatet har dock visat sig vara motsatsen, mycket på grund av att EU med hjälp av exportbidrag ökat sin export till kandidatländerna betydligt. Den ökade

exporten från EU i kombination med en förlorad marknad på grund av bl.a. nedgången i den ryska ekonomin har ytterligare försvårat konkurrenssituationen för kandidatländerna.

Det är även svårt för kandidatländerna att hävda sig i konkurrensen till följd av EG:s kvalitetsnormer för livsmedelsprodukter. Det är därför viktigt att Sverige, under förmedlemskapsperioden, stödjer kandidatländerna i bl.a. dessa avseenden. Detta sker exempelvis i form av projekt, seminarier och praktik i Sverige och i kandidatländerna.

Regeringens bedömning är alltså att beslutet om Agenda 2000 inte är tillräckligt för att underlätta utvidgningen av unionen och förstärka EU:s ställning inför WTO-förhandlingarna. Regeringen gör dessutom den bedömningen att reformen av jordbrukspolitiken sannolikt inte kommer att få tillräckligt långtgående effekter för att ett hållbart jordbruk skall kunna uppnås. Sverige bör därför på olika sätt även fortsättningsvis verka för en jordbrukspolitik vars övergripande mål är hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion, global livsmedelssäkerhet och säkra livsmedel till skäliga priser.

Den gemensamma fiskeripolitiken

Fisket måste bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt. Den gemensamma fiskeripolitiken bör utvecklas så att den bättre bidrar till detta mål. I samband med den förestående översynen av den gemensamma fiskeripolitiken bör Sverige aktivt verka för en sådan utveckling. De beslut som fattats inom EU och som rör frågor om nyttjandet av fiskresurserna har tagit sin utgångspunkt i att genomföra den internationellt stadfästa försiktighetsprincipen, vilken Sverige ställer sig bakom. Två av de huvudsakliga instrumenten som gemenskapen använder sig av är långsiktiga förvaltningsstrategier och införandet av nya tekniska bevarandeåtgärder. För att säkerställa efterlevnaden av regelverket är det viktigt med en effektiv fiskerikontroll. Regeringens bedömning är att arbetet och de beslut som fattats under år 1998 ligger i linje med den övergripande målsättningen och främjar ett ansvarsfullt nyttjande av resurserna. Regeringens förslag för att åstadkomma ett hållbart fiske har redovisats i propositionen Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116).

Sveriges ordförandeskap i EU

Under det första halvåret 2001 kommer Sverige att inneha ordförandeskapet i EU. Det svenska ordförandeskapet skall genomföras på ett sådant sätt att det väcker respekt hos och bidrar till goda relationer med övriga medlemsländer. Jordbruksdepartementets del av Regeringskansliets samlade EU-arbete är mycket omfattande och ordförandeskapet kommer därför att i hög grad innebära nya och ökade arbetsuppgifter. Förberedelsearbetet har pågått under en längre period och går nu in i en mer intensiv fas för att framöver ta mer omfattande resurser i anspråk. En viktig del är arbetsprogrammet under ordförandeskapsperioden med bl.a. förhandlingar om nästa fleråriga program för fiskeflottan och om en reform av marknadsordningen för olivolja. En annan resurskrävande uppgift inför ordförandeskapet är planeringen och genomförandet av jordbruksministrarnas informella rådsmöte.

Produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet

Konsumenternas intressen skall stärkas. Det är av oerhörd vikt att konsumenterna kan ha förtroende för de varor som erbjuds och kan lita på att de produkter som de köper är säkra.

De svenska konsumenterna blir alltmer medvetna om olika produktionsmetoder som används inom jordbruket och efterfrågar produkter som tagits fram på ett hygieniskt och etiskt acceptabelt sätt. Detta gäller i särskilt hög grad de animala livsmedlen, där konsumenterna ställer höga krav på ett gott djurskydd och en god djurhälsa.

Arbetet med att följa och analysera prisutvecklingen på livsmedel från jord till bord får bedömas vara intressant ur ett konsumentperspektiv. I en nära framtid kommer effekterna av Agenda 2000, den kommande utvidgningen av EU och den förestående förhandlingsrundan i WTO att få betydelse för prisutvecklingen på livsmedel. För konsumenterna är det viktigt med saklig och riktig information om livsmedel och prisutvecklingen på dessa. Det är därmed av betydelse att fortsätta arbetet med att följa och analysera prisutvecklingen i de olika leden samt lönsamhetsutvecklingen i förädlingsledet. Det nybildade Livsmedelsekonomiska institutet kommer att ha en viktig roll i ett sådant analysarbete.

Regeringen föreslår därför att särskilda resurser avsätts för åtgärder inom livsmedelsområdet.

Livsmedelsindustrin

Svensk jordbruks- och livsmedelsproduktion har av tradition varit inriktad på att försörja hemmamarknaden med livsmedel. Konkurrenssituationen och exportmöjligheterna har kraftfullt ändrats för den svenska livsmedelsindustrin i och med medlemskapet i EU. Det är viktigt att möjligheterna till svensk livsmedellexport tas till vara, inte bara för att skapa sysselsättning inom livsmedelssektorn, utan också för att behålla den sysselsättning som redan finns. Regeringen föreslår en tidsbegränsad satsning för att förbättra möjligheterna för export av livsmedel som är producerade i Sverige.

Gott hälsotillstånd och gott djurskydd bland djur i människans tjänst

I Sverige anser vi att det föreligger ett tydligt samband mellan det sätt på vilket jordbruket och djurhållningen bedrivs och kvaliteten hos de livsmedel som blir resultatet. Detta innebär bl.a. att ett bra foder, god djurhållning och ett gott djurskydd kombinerat med god hygien i djurhanteringen ger hög livsmedelskvalitet. Detta har betydelse för hur konsumenterna värdesätter livsmedlen. Ett gott hälsotillstånd och gott djurskydd bland husdjuren är därför viktiga faktorer för att hela kedjan inom livsmedelsproduktionen skall leda till en god slutprodukt, dvs. ett bra livsmedel till nytta för konsumenterna. I begreppet livsmedelskvalitet ingår alltså inte enbart slutprodukternas beskaffenhet, utan också omständigheterna under vilka de producerats. Såväl av omsorg om djuren som av denna anledning är ytterligare förbättringar av djurskyddstillsynen fortsatt prioriterade.

Sverige har internationellt sett en erkänt god smittskydds- och djurhälsosituation. Det är av största vikt att även fortsättningsvis förhindra att allvarliga smittsamma djursjukdomar kommer till Sverige.

Arbetet med frågan om antibiotikatillsatser är högt prioriterad. Statens veterinärmedicinska anstalts vetenskapliga arbete med att dokumentera den svenska antibiotikaresistenssituationen är betydelsefullt och ökar trovärdigheten för den officiella svenska antibiotikapolitiken.

Värnande av jordbrukets natur- och kulturmiljövärden samt minimering av jordbrukets negativa miljöpåverkan

Jordbrukets miljöersättningsprogram

Erfarenheterna av miljöersättningsprogrammet är goda. Miljöåtgärder bör därför även fortsättningsvis tillämpas under kommande programperiod. Miljöprogramutredningen har i betänkandet Jordbruk och miljönytta (SOU 1999:78) lämnat förslag till fortsatt inriktning på och innehåll i ett nytt svenskt miljöprogram för jordbruket för perioden 2001–2005. Betänkandet har remitterats. Förslaget kommer att hanteras inom ramen för ett kommande samlat landsbygdsprogram (se även avsnitt 5.6). Inom landsbygdsprogrammet kan olika former av miljöåtgärder integreras så att miljönyttan förstärks och administrativa förenklingar uppnås.

Hållbar livsmedelsproduktion för ökad miljöanpassning, sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt

EU:s strukturfondsprogram

Under år 1999 har inom ramen för Agenda 2000 framförhandlats en ny strukturfondsförordning, en förordning för landsbygdens utveckling samt en förordning avseende Fonden för fiskets utveckling (se även avsnitten 5.6 och 6.6) som omfattar strukturfondsperioden 2000–2006. Såväl landsbygdsåtgärder, medfinansierade av Jordbruksfondens utvecklingssektion, som strukturåtgärder inom fiskerinäringen skall integreras i mål 1-programmen, men programmeras horisontellt utanför mål 1-området. Under år 1999 har regeringen uppdragit åt berörda länsstyrelser inom respektive mål 1-program att utarbeta förslag till utvecklingsplaner för mål 1-regionerna. Bland insatsområden som bör övervägas har bl.a. angivits insatser inom jordbruk, skog, fiske och renkötsel. Införande och utformning av en särskild åtgärd för det fjällnära jordbruket skall övervägas. Genom kopplingar i uppdraget till såväl de horisontella landsbygds- och fiskeprogrammen som de länsvisa prioriteringar som lyfts fram i de regionala tillväxtavtalen är avsikten att åtgärder för landsbygdens och fiskerinäringens utveckling inom mål 1 skall anpassas till regionala behov och strategier som på ett naturligt sätt utgör en del av helheten för en effektiv landsbygdsutvecklings- och fiskeripolitik i Sverige.

Den nya strukturfondsförordningen innebär att gemenskapsinitiativet LEADER+ till fullo kommer att finansieras av Jordbruksfonden. Interreg-programmen kommer även fortsättningsvis att kunna innefatta åtgärder för landsbygdens utveckling även om finansieringen helt sker genom EU:s regionala fond. Programarbete för de två gemenskapsinitiativen inleds under hösten 1999. Gemenskapsinitiativet Pesca kommer inte att fortsätta under nästa programperiod utan liknande åtgärder kommer att integreras i det horisontella stödet till fiskerinäringen.

Regeringen avser att utse länsstyrelserna i Norrbottens och Jämtlands län till förvaltningsmyndigheter för norra respektive mellersta Norrlands mål 1-program enligt den definition av uppgiften som anges i artikel 9n, Rådets förordning (EG) nr 1260/99 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna (se utg.omr. 19). Förvaltningsmyndigheterna kommer att vara beslutande och utbetalande myndigheter för projektstöd avseende landsbygdsutveckling finansierade av Jordbruksfondens utvecklingssektion. För att uppnå en enhetlig och för lantbrukarna översiktlig organisation kommer strukturstöd inom mål 1 även fortsättningsvis att beslutas av länsstyrelserna och Jordbruksverket och utbetalas av Jordbruksverket. Vad avser strukturåtgärder inom fiskerinäringen kommer beslut att fattas av länsstyrelserna och Fiskeriverket och utbetalas av Fiskeriverket. För insatsområdet för samer kommer Sametinget att vara beslutande instans.

3.4 Skatteavvikelser

Avvikelser från en enhetlig beskattning kan uppfattas som en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till den enhetliga normen. En förmån av samma storlek som den som erhålls genom avvikelserna från en enhetlig beskattning skulle i princip kunna uppnås med hjälp av en offentlig transferering. Genom en sådan analys kan skatteavvikelser kvantifieras. Nedan redovisas nettoberäknade, saldopåverkande skatteavvikelser åren 1999 och 2000 inom utgiftsområdet, i syfte att ge en total bild av det samlade stödet till utgiftsområdet.

Tabell 3.6 Skatteavvikelser

Miljoner kronor

Avvikelse	Skatteavvikelse netto	
	1999	2000
Uttag av bränsle m.m.	150	150
Avverkningsrätt till skog ¹		
Avgångsvederlag till jordbrukare ¹		
Anläggning av skog m.m.	210	220
Skogsavdrag ¹		
Skogs- och opphovsmannakonto	30	30
Ingående skatt på jordbruksarrende ¹		
Bränsleförbrukning inom växthusnäringen	70	70
Elförbrukning inom växthusnäringen	20	20
Summa	480	490

¹ Summa saknas då någon korrekt summa ej kan beräknas för skatteavvikelsen.

Uttag av bränsle

Enligt huvudregeln i kommunalskattelagen (KL 22 § 1 st 1 p anv) är uttag ur näringsverksamhet skattepliktigt. Uttag av bränsle för uppvärmning är dock undantaget från skatteplikt om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Avverkningsrätt till skog mot betalning som skall erläggas under flera år

Enligt god redovisningssed uppkommer intäkten när bindande avtal träffats. Enligt gällande lagstiftning (KL 24 § 5 st p 1 anv) tillämpas dock i detta fall kontantprincipen, vilket innebär att beskattningen uppskjuts, varför en räntefri kredit uppstår i näringsverksamhet. Räntan på krediten bör utgöra underlag för inkomstskatt och särskild löneskatt.

Avgångsvederlag till jordbrukare

I vissa fall är avgångsvederlag till jordbrukare inte skattepliktigt. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Anläggning av ny skog

Utgifter för anläggning av ny skog och dikning som främjar skogsbruk får omedelbart kostnadsföras. Samma avdragsmöjligheter gäller även för bär- och fruktodlingar för inköp och plantering av träd och buskar. Skatteavvikelsen utgörs av ränteeffekten på den omedelbara avskrivningen.

Tabell 3.7 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

	Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999 ²	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
Internationellt samarbete	38	38	38	38	38	38
Jordbruk och trädgårdsnäring	9 483	9 084	9 712	7 119	11 270	11 403
Fiske	147	190	185	196	197	199
Rennäring m.m.	88	95	104	100	95	95
Djurskydd och djurhälsovård	301	279	333	282	285	289
Livsmedel	187	176	194	202	194	197
Utbildning och forskning	1 254	1 290	1 311	1 396	1 432	1 456
Skogsnäring	338	351	368	394	458	445
Totalt för utgiftsområde 23	11 836	11 974	12 245	9 726	13 969	14 121

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.² Inklusivt ianspråkta reserverade medel från budgetåren 1995/96, 1997 och 1998.

Skogsavdrag

Vid avyttring av skog medges fysisk person under innehavstiden avdrag med högst 50 procent av anskaffningsvärdet, medan avdraget för juridiska personer är begränsat till 25 procent. Vid taxeringen för ett visst beskattningsår medges avdrag med högst halva den avdragsgrundande skogsintakten. Syftet med avdragsrätten är att undanta rena kapitaluttag från beskattning. Å andra sidan saknas anledning att medge avdrag när värdeökningen på skogstillväxten överstiger gjorda uttag. Skatteavvikelsen uppkommer genom den schablon som är vald för beräkning av avdragets storlek och avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Skogs- och upphovsmannakonto

Skogskontolagen ger möjlighet till uppskov av beskattning av de intäkter som är hänförliga till skogsbruk. De medel som sätts in på skogskonto utgör underlag för avdrag vid taxeringen. Avsättningen begränsas i tid till 10 år på skogskonto och 20 år på skogsskadekonto. Avkastningen på skogskonto beskattas med 15 procent. Skatteavvikelsen avser räntan på skattekrediten. Räntan på krediten bör utgöra underlag för inkomstskatt och särskild löneskatt.

Ingående skatt på jordbruksarrende

Avdragsrätten omfattar hela den ingående skatten på jordbruksarrende, även om värdet av bostad ingår i arrendet.

Bränsleförbrukning inom växthusnäringen

Från och med år 1996 är växthusnäringen skattebefriad från energiskatt för all användning av fossila bränslen. Före år 1996 debiterades 15 procent av energiskattesatserna. Normen utgörs av full skattesats på dessa bränslen.

Elförbrukning inom växthusnäringen

Växthusnäringen är skattebefriad för all användning av elektrisk kraft. Normen utgörs av normalskattesatsen på el.

3.5 Utgiftsutveckling

Prognosen för innevarande år tyder på att utgifterna blir 0,4 miljarder kronor högre än år 1998. Utfallet förklaras i huvudsak av de nya miljöersättningar som införts samt att anslutningen till vissa stödformer inom miljöersättningsprogrammet har ökat. Miljöstödet fick en ökad anslutningsgrad under år 1998 men utbetalningarna av stöden sker på grund av en viss eftersläpning mellan beslut om och utbetalning av stöd delvis först under år 1999 och följande år. Ytterligare skäl till de högre prognostiserade utgifterna är ökad intervention samt ökade exportbidrag på grund av låga världsmarknadspriser.

Tabell 3.8 Avvikelser från den ekonomiska vårpropositionen

Miljoner kronor

Ekonomisk vårproposition		12 725
B1	Statens jordbruksverk	+1
B3	Djurregister	+2
B8	Miljö-, struktur- och regionala åtgärder	-29
B12	Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.	-0,3
D1	Främjande av rennäringen m.m.	-1,3
D2	Ersättningar för viltskador m.m.	+7
E1	Statens veterinärmedicinska anstalt	+2
E2	Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	-5,2
E3	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	+1,7
E4	Centrala försöksdjursnämnden	+1
F1	Statens livsmedelsverk	+9
F3	Kostnader för livsmedelsberedskap	-7,2
F4	Livsmedelsstatistik	-2,2
F6	Åtgärder inom livsmedelsområdet	+20
G3	Skogs- och jordbrukets forskningsråd	+9,2
H2	Insatser för skogsbruket	+20
Tekniska justeringar ¹		-3 026 373
Budgetpropositionen för 2000		9 726 327

¹ Teknisk justering av förvaltningsanslag (se bilaga 1, avsnitt 4), valutakursförändringar, förändrad utbetalningstidpunkt för arealersättning år 2000.

Ovan framgår vilka rampåverkande anslagsjusteringar som görs i denna proposition.

4 Internationellt arbete

4.1 Omfattning

Verksamhetsområdet internationellt arbete inom jordbruks- och fiskeområdet omfattar framför allt verksamheten inom Förenta nationernas jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO), övriga FN-organ, OECD samt regionala organ och nordiskt samarbete.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
38	38	38	37	37	37

Verksamhetsutfall

FAO har en avgörande roll för att övervaka de globala naturresurserna avseende jordbruk, fiske och skog. Verksamheten syftar bl.a. till att föreslå politiskt relevanta förbättringar i förvaltningen av naturresurserna och organisationen utgör ett forum för mellanstatligt samarbete och förhandlingar. Exempel härpå är de under år 1999 färdigförhandlade handlingsplanerna avseende fiskerikapacitet, bifångst av sjöfågel och hajfiske, samt de pågående förhandlingarna om ett reviderat internationellt åtagande för växtgenetiska resurser, där avsikten är att harmonisera åtagandet med konventionen om biologisk mångfald. Ytterligare exempel är det arbete som bedrivits av FAO-kommittén sedan Världslivsmedelstoppmötet år 1996 med att följa upp toppmötets

handlingsplan. Sverige har under ett antal år arbetat för att stärka FAO:s normativa verksamhet, bl.a. genom att förbättra analyskapaciteten. Med denna utgångspunkt har Sverige spelat en aktiv och framträdande roll inom flera av FAO:s arbetsområden och bidragit till att stärka FAO:s arbete i ovannämnda avseenden. Uppföljningen av världslivsmedelstoppmötet har även varit en del av det nordiska samarbetet genom uppföljningen av den nordiska handlingsplanen för livsmedelssäkerhet.

Mål

Sveriges internationella samarbete på jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdet följer samma riktlinjer som lagts fast för Sveriges arbete inom Europeiska unionen inom dessa områden. I det globala perspektivet är det framför allt två olika aspekter av jordbrukspolitiken och dess målsättningar som är av betydelse. Produktionen skall dels genom riktade åtgärder utvecklas till att bli långsiktigt hållbar från både ekologisk och ekonomisk utgångspunkt, dels skall produktionen ske på marknadens villkor i enlighet med frihandels principer. Båda dessa målsättningar är bl.a. nödvändiga delar av arbetet med att förbättra den globala livsmedelssituationen. Det internationella samarbetet, bl.a. inom FAO, bör främst syfta till att skapa ett långsiktigt hållbart nyttjande av de globala naturresurserna på jordbrukets, fiskets och skogens områden samt en friare handel med livsmedel.

Prioriteringar

I det svenska arbetet främst inom ramen för FAO prioriteras uppföljningen av världslivs-medelstoppmötet och genomförandet av Uppförandekoden för ansvarsfullt fiske, bl.a. förstärkning av de regionala fiskekommissionerna samt förbättring av den globala beståndsövervakningen.

4.3 Resultatbedömning och slutsatser

Regeringen anser att den internationella verksamhet som ligger inom Jordbruksdepartementets verksamhetsområde är av central betydelse för departementets arbete avseende hållbart globalt resursutnyttjande i enlighet med internationella åtaganden och regeringens målsättning. I detta sammanhang spelar arbetet med FAO en betydande roll. Sverige har bl.a. genom EU verkat för att innehållet i FAO:s nya strategiska långsiktplan överensstämmer med regeringens syn på FAO som fackorgan.

Inom verksamhetsområdet återfinns en rad andra internationella samarbeten. Inom OECD stöder Sverige den kontinuerliga uppföljningen av den jordbrukspolitiska utvecklingen, mot bakgrund av uppgjorda åtaganden om reformering av jordbrukspolitiken. Detta inbegriper viktiga frågor som bl.a. strävan mot ökad konsument-, miljö- och djurhänsyn genom jordbrukspolitiska reformer. Inom OECD:s fiskeverksamhet stöder Sverige främst arbetet med att analysera dels fiskesubventionernas effekter på bestånden, dels de ekonomiska effekterna av en övergång till ansvarsfullt fiske, särskilt när det gäller effekterna på yrkesfiskarnas inkomster av ett återuppbyggande av överutnyttjade bestånd. Jordbruk och fiske är två av de sju sektorer som ingår i Baltic 21 (Agenda 21 för Östersjön) vars mål är en uthållig utveckling. Sverige har aktivt tagit del i det pågående arbetet. Arbetet har även bedrivits inom ramen för Helcom. De båda sektorerna omfattas också av nordiska statsministrarnas deklaration om ett hållbart Norden. Svenskt deltagande i Internationella havsforskningsrådets (ICES) verksamhet sker främst i arbetsgruppsmöten för att utarbeta underlag för

beslut om förvaltning av fiskbestånd. Det nordiska samarbetet har bl.a. avsett foderantibiotika och salmonella, förvaltning av genetiska resurser, utbildning och forskning samt miljöaspekter knutna till jord- och skogsbrukssektorn. Genbankens arbete i närområdet har hittills bl.a. bidragit till att dessa länder kunnat ta sitt ansvar att följa biodiversitetskonventionen i en svår ekonomisk situation. Den nordiska kontaktgruppen för internationell skogspolitik vars mandat utvidgades år 1997 till att omfatta alla internationella skogsfrågor inklusive handel har bl.a. tagit initiativ till en nordisk studie för att bygga upp en kunskapsbas om livscykelanalys och träprodukter, som skall kunna utnyttjas av nordisk träindustri.

4.4 Anslag

A1 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tabell 4.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1998	Utfall	37 560	Anslags-sparande	178
1999	Anslag	37 989	Utgifts-prognos	38 167
2000	Förslag	37 089		
2001	Beräknat	37 089		
2002	Beräknat	37 089		

De utgifter som belastar anslaget är huvudsakligen medlemsavgifter och kostnader för deltagande i olika möten som de internationella organisationerna anordnar. Den dominerande posten är kostnaden för FAO-medlemskapet.

Vidare används anslaget till att finansiera deltagande i vissa internationella konferenser och dylikt. En del av anslaget avser kostnader för bilateralt forskarutbyte med länder i Central- och Östeuropa.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 37 089 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas vara oförändrade.

5 Jordbruk och trädgårdsnäring

5.1 Omfattning

Verksamhetsområdet jordbruk och trädgårdsnäring omfattar vegetabilie- och animalieproduktion, miljö-, struktur- och regionalpolitiska åtgärder samt jordbruksadministration på jordbruksområdet. Verksamhetens tyngdpunkt är genomförande och tillämpning av EG:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP).

Jordbruksverket är central förvaltningsmyndighet inom verksamhetsområdet. Länsstyrelsen svarar för den regionala administrationen. Vidare har Fiskeriverket, Tullverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Skogsvårdsorganisationen visst ansvar inom området. Övriga myndigheter med ansvar inom verksamhetsområdet är Statens utsädeskontroll och Statens växtsortnämnd.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999 ¹	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
9 483	9 554	9 712	7 119	11 270	11 403

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med 1999 års ekonomiska vårproposition.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Direktstöden, vilka främst består av utbetalning av arealersättning och djurbidrag, utgör en del av EG:s marknadsordningsåtgärder. År 1998 fick ca 57 000 jordbrukare arealersättning och 34 000 djurbidrag.

Direktstöd utgår också i form av bl.a. miljöersättningar och regionala stöd. Som en följd av EU-medlemskapet har direktstöden ökat väsentligt. Utbyggnaden av miljöersättningsprogrammet och en successivt ökad anslutning har inneburit en ytterligare ökning av stöden. Direktstöden ökade år 1997 på grund av utbetalning av miljöersättningar för bevarande av biologisk mångfald och värdefulla kulturmiljöer (infördes år 1996). Ökningen år 1998 berodde huvudsakligen på utbetalning av miljöersättningar för flerårig vallodling (infördes år 1997). Den totala nivån på direktstöden som den redovisas i Jordbruksverkets sektorskalkyl framgår av tabell 5.2.

Tabell 5.2 Direktstöd, miljöstöd, miljöersättning m.m.

Miljoner kronor

1995	1996	1997	1998	1999 (prognos)	2000 (prognos)
5 140	5 766	6 523	7 158	7 320	3 764

Sverige har alltsedan tidpunkten för EU-medlemskapet fullt ut tagit del av EG:s obligatoriska stödsystem. Det nationellt medfinansierade stödsystemet har successivt byggts ut och blivit mer komplext, vilket har medfört en ökad administration. Detta har inneburit återkommande inkörningsproblem. Informationsbehovet, såväl mellan olika myndigheter som mellan myndigheterna och jordbrukarna, har varit mycket stort.

Administrationen på såväl central som på regional nivå har ökat i och med medlemskapet i EU. För Jordbruksverket har det inneburit att ca 80 procent av verkets förvaltningskostnader exklusive distriktsveterinärverksamheten är EG-relaterade. Motsvarande siffra för länsstyrelserna är ca 15 procent. Lantbruksverksamheten utgör

20 procent av länsstyrelsernas totala kostnader varav 82 procent är EG-relaterade.

Förändringar

I mars 1999 fattade Europeiska rådet ett beslut om Agenda 2000. Den 17 maj 1999 beslutade EU:s ministerråd (jordbruksrådet) om de förordningar som skall gälla på jordbruksområdet. (Se avsnitt 3.3.2 Viktiga statliga insatser inom utgiftsområdet samt information om effekter och 5.3 Resultatbedömning.)

Prioriteringar

Regeringen lägger inom ramen för budgetpropositionen ett särskilt förslag till riksdagen om att ändra villkoren för handeln med mjölkkvoter. Förslaget innebär att ett system med fri handel med mjölkkvoter införs.

Det är av särskild vikt att kontroll- och tillsynsverksamheten kan bedrivas på ett effektivt sätt och att systemen och kontrollfunktionerna utvecklas och effektiviseras kontinuerligt. Bristerna på dessa områden eller överskridanden av tidsfrister för utbetalningar kan medföra att Sverige inte ersätts fullt ut från EG:s jordbruksfond för redan utbetalade bidrag.

Regeringen bereder ett svenskt förslag till nytt landsbygdsprogram (se avsnitt 5.6 Hållbart jordbruk).

5.3 Resultatbedömning

Jordbrukets produktionsresurser i Sverige har generellt utnyttjats i hög grad. Sedan EU-inträdet har produktionen av spannmål, socker, stärkelse, mjölk, griskött, fågelkött och ägg ökat eller uppnått en hög andel av tilldelad kvot i de fall då produktionen begränsas. Produktionen av oljeväxter följer dock inte denna trend utan halverades år 1998, men har under år 1999 återhämtat sig.

En stor del av EG:s regelverk är tvingande och baseras på generella regler som skall tillämpas inom hela gemenskapen. I dessa fall har regeringen mycket små möjligheter, åtminstone på kort sikt, att påverka regelverkets tillämpning och ambitionsnivå.

Tillämpningen av Agenda 2000

I följande avsnitt redogörs för Agenda 2000 och effekterna för direktstöden på vegetabilie- och nötköttssidan. Vad gäller medfinansierade stöd på miljö- och landsbygdsområdet tas dessa upp under avsnitt 5.6 Hållbart jordbruk samt anslag B8 och B9.

Jordbruksgrödor – spannmål, oljeväxter m.m.

Beslutet om Agenda 2000 innebär en sänkning av det garanterade interventionspriset för spannmål i två steg med sammanlagt 15 procent. Producenterna kompenseras till hälften via höjd arealersättning. För oljeväxter och oljelin sker en utfasning under tre år av de hittillsvarande stöden så att det år 2002 utgår samma arealersättning som för spannmål, medan ersättningar för uttagen areal redan år 2000 är på samma nivå som för spannmål.

För spannmåls- och oljeväxtodlingen i norra Sverige (stödområdena 1–3) erhåller odlaren dessutom torkningsersättning motsvarande 19 euro per ton spannmål, vilket innebär ett tillägg för dessa grödor om 30 procent utöver den ordinarie arealersättningen. Sverige erhöll även, inom ramen för en oförändrad total basareal, rätt att betala ut arealersättning för gränsilage på samma villkor som för jordbruksgrödor.

Basarealer

Basarealen för gränsilage har fastställts till 0,13 miljoner hektar och den för jordbruksgrödor till 1,6 miljoner hektar. Om endera av basarealerna inte utnyttjas fullt ut får outnyttjad areal föras över till den andra basarealen. Detta innebär att hela den svenska basarealen beräknas kunna utnyttjas fullt ut, vilket innebär ett ökat återflöde av EG-medel med ca 300 miljoner kronor.

Regionalisering – jordbruksgrödor

För jordbruksgrödor, exklusive oljeväxter, har Sverige alltsedan medlemskapet varit indelat i fem avkastningszoner där en utjämning av avkastningsskillnaderna över landet har skett genom att endast 55 procent av den faktiska avkastningsskillnaden för de olika zonerna jämfört med medelnivån har slagit igenom i arealersättningen.

Beslutet om Agenda 2000 har ändrat förutsättningarna för regionaliseringen av arealersättningen för övriga grödor, spannmål, oljelin, proteingrödor och uttagen areal. För att ta hänsyn till detta avser regeringen att senare under

hösten genomföra förändringar av nuvarande regionalisering.

Gräns för frivilligt uttag av mark ur produktion

I beslutet om Agenda 2000 ingår ett obligatoriskt uttag av mark om 10 procent för större producenter om de vill komma i åtnjutande av arealersättningen. Dessutom är frivilligt uttag möjligt. Varje medlemsstat skall fastställa en övre gräns för hur stor andel av arealen som en lantbrukare har möjlighet att frivilligt ta ur produktion. Den gränsen får dock inte sättas lägre än 10 procent.

Regeringen bereder för närvarande frågan om vilken gräns för frivilligt uttag som skall gälla för år 2000. Vid odling av s.k. non-food grödor kommer det som tidigare finnas möjlighet att lägga hela arealen som uttagen areal. Markanvändningen är då fortfarande aktiv. Undantag kan även komma att beviljas av miljöskäl.

Nötkött

På nötköttsområdet träder Agenda 2000 i kraft den 1 januari 2000. Tillämpningen av Agenda 2000 kommer på nötköttsområdet att innebära introduktion av två nya bidragsformer, nationella kuvert och slaktbidrag. Dessutom ändras reglerna för extensifieringsbidraget. Troligen kommer den centrala djur databasen att utnyttjas för bl.a. beräkning av djurtäthet när det gäller extensifieringsbidraget. I samband med tillämpningen av Agenda 2000 kommer det s.k. 90-taket samt begränsningen för mjölkproducenter med mer än 120 000 kilo mjölkkvot avseende rätt att inneha bidragsrätter att tas bort. (Se anslag B10 *Arealersättning och djurbidrag m.m.*)

Miljöfrågor

Under året har anslutningen till miljöersättningsarna för att främja biologisk mångfald och kulturmiljövärden samt genetisk variation ökat. Därmed ökar förutsättningarna för att bevara, tydliggöra och utveckla dessa värden. Verksamheten med utbildning, information och demonstrationsprojekt har medverkat till att skötselåtgärderna i miljöstöden förbättrats samt bidragit till bättre kunskaper hos lantbrukarna om värdet, bevarandet och skötseln av den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden.

Preliminära bedömningar av anslutningen till miljöersättningsarna för ekologisk produktion under år 1999 visar att ca 9 procent av åkerarea-

len nu odlas ekologiskt och förutsättningarna är goda för att nå målet 10 procent till år 2000.

De indikatorer som Jordbruksverket använt sig av för att bedöma jordbrukets miljöpåverkan bedömer regeringen vara användbara. Jordbruksverkets analys av dessa visar att effektiviteten av insatta fosforgödselmedel har ökat markant under perioden 1985–1995, främst beroende på rådgivning om behovsanpassad gödsling. Kväveeffektiviteten har däremot inte förbättrats under samma tidsperiod. Åtgärder för att minska kväveförlusterna från jordbruket bedöms inte ha påverkat situationen i någon större utsträckning. Kväveutlakningen kan därför sägas vara på samma nivå som år 1995. Mängden kadmium i mängden försäld handelsgödsel ligger på en låg nivå, särskilt vid en internationell jämförelse. Jordbruksverket har av regeringen fått i uppdrag att utarbeta ett förstärkt åtgärdsprogram med sektorsmål mot växtnäring förluster från jordbruket före den 31 december 1999. En lägesbeskrivning av uppdraget skall lämnas till den parlamentariska beredningen om mål i miljöpolitiken före den 1 oktober 1999. Jordbruksverket har också regeringens uppdrag att göra en översyn av vilka delmål och åtgärder som behövs för att nå miljö kvalitetsmålet "Ett rikt odlingslandskap" och del av miljö kvalitetsmålet "Bara naturlig försurning". Förslagen skall redovisas senast den 1 oktober 1999.

Analysen visar också att användningen av bekämpningsmedel har åter ökat efter en längre tids minskning. Orsaken är delvis en förändrad prisrelation mellan bekämpningsmedel och mekanisk bekämpning, delvis ett resultat av den gemensamma jordbrukspolitiken, t.ex. trädesregler, ökad odlingsareal. Kemikalieinspektionen har av regeringen fått i uppdrag att inom ramen för miljö kvalitetsmålet "Giftfri miljö" föreslå åtgärdsstrategier.

Den statliga jordbruksadministrationen

De svenska myndigheternas kostnader för hantering av EG-stöden inom jordbruksområdet uppgick år 1998 till 465 miljoner kronor netto. Jämfört med året innan är det en minskning med 43 miljoner kronor. Minskningen beror bl.a. på att övriga kostnader, som t.ex. kostnaden för uppbyggnaden för blockdatabasen, var lägre. Mellan åren 1997 och 1998 ökade emellertid kostnaderna främst för kontrollinsatser, administration av den s.k. blockdatabasen och infö-

randet av miljöersättningen för resurshushållande konventionellt jordbruk. Även kostnader för offentlig lagring av i huvudsak spannmål ökade betydligt under året. Hanteringskostnaderna som andel av utbetald ersättning varierade år 1998 mellan 2,7 procent för arealersättning och 11,4 procent för miljöersättning. I genomsnitt har hanteringskostnadernas andel varit 5,1 procent både år 1998 och år 1997.

Betänkandet Effektivare hantering av EU:s direktstöd till jordbruket (SOU 1998:147) från utredningen om myndighetsorganisation på jordbrukets område mot bakgrund av det svenska EU-medlemskapet presenterades i december 1998. Utredningen konstaterade att det råder stora skillnader i länsstyrelsernas administrativa effektivitet vid hanteringen av EG:s jordbruksstöd. Betänkandet behandlades vid en hearing i april 1999. I betänkandet redovisas och föreslås olika rationaliserings- och besparingsåtgärder. Vidare anges att de administrativa kostnaderna för direktstöden till följd av Agenda 2000 antas öka med 70 miljoner kronor, oaktat möjliga rationaliseringsåtgärder, och att utvecklingskostnaderna för miljöersättning och strukturstöd antas uppgå till 100–150 miljoner kronor.

Under åren 1997–1999 har särskilda medel anvisats till Jordbruksverket och länsstyrelserna för att täcka kostnaderna för den ökade administrationen. Vid beräkningen av anslagsbehovet för administration år 1999 har den tidigare nämnda utredningens bedömning av rationaliserings- och besparingsmöjligheter beaktats så långt som möjligt. Vissa inkörningsproblem kvarstår fortfarande, främst inom de stödsystem som införts vid en senare tidpunkt. För att få till stånd en mer enhetlig och effektivare handläggning beslutade regeringen i juli 1998 en förordningsändring som bl.a. innebär att Jordbruksverket i egenskap av utbetalande myndighet, får rätt att meddela föreskrifter om handläggning av stödärenden och om det underlag som krävs för utbetalning av stöd. Jordbruksverket har därefter utarbetat gemensamma rutiner för hanteringen av EG-stödansökningarna i syfte att förenkla handläggningen och bidra till lika behandling av ärendena.

År 1998 ålades tio medlemsstater finansiella sanktioner av EG-kommissionen på sammanlagt motsvarande 129 miljoner kronor på grund av överskridna tidsgränser vid utbetalning av EG-stöd. Sverige ålades ingen sanktion i denna del. I dessa siffror ingår dock inte för sent gjorda tilläggsbetalningar för BSE, vilka har behandlats

separat. Härvid ålades Sverige skyldighet att korrigera felaktiga tilläggsutbetalningar för BSE på sammanlagt 33 000 kronor eftersom Jordbruksverket inte hade följt den strikta tidsgränsen för utbetalningar. Sverige har under år 1999 drabbats av sin första sanktion på grund av att en länsstyrelse felaktigt godkänt en arealersättningsutbetalning på 2,3 miljoner kronor under räkenskapsåret 1996. För att sanktioner skall kunna undvikas krävs en stark kontrollfunktion. Jordbruksverket har under verksamhetsåret gjort uppföljningsbesök på länsstyrelser och tullkontor. Inom ramen för den speciella satsning som görs för att stärka kontrollfunktionen av medelshanteringen inom staten har Jordbruksverket beviljats anslag till fem sådana projekt för år 1999.

Behovet av information från myndigheterna till jordbrukarna har visat sig vara fortsatt mycket stort. Den höga felprocenten i bl.a. de inkomna stödansökningarna har inneburit att Jordbruksverket i enlighet med gällande EG-regler beslutat att behålla utökade kontrollfrekvenser, vilket medförde ett fortsatt extra resursbehov för länsstyrelserna år 1999. Jordbruksverket och länsstyrelserna arbetar även med kvalitetshöjande åtgärder i kontrollarbetet. Som ett led i arbetet med att effektivisera kontroller gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att på nytt tillämpa fjärranalys i kontrollarbetet fr.o.m. år 1999.

5.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende Jordbruksverket, Statens utsädeskontroll och Statens växtsortnämnd.

5.5 Bedömning av personalkonsekvenser

Vid årsskiftet 1998/99 var 821 personer anställda vid Jordbruksverket varav distriktsveterinärorganisationen tog i anspråk 267 personer. Medelåldern bland de anställda var 42 år och personalomsättningen 9 procent. Av verkets anställda (utom distriktsveterinärerna) var 55 procent kvinnor och 45 procent män. Av distriktsveteri-

närerna var 38 procent kvinnor och 62 procent män.

För åren 2000–2002 kommer Jordbruksverket med stor sannolikhet att få en rad nya arbetsuppgifter i samband med Agenda 2000, det svenska ordförandeskapet i EU, den kommande WTO-förhandlingen och EU-utvidgningen. Det kommer därmed att finnas ett behov av att fortsätta med kompetensförsörjande åtgärder.

5.6 Hållbart jordbruk

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att tillämpa ett svenskt landsbygdsprogram i enlighet med förordning (EG) nr 1257/99.

Skälen för regeringens förslag: Som en del i den nya jordbrukspolitiken har en ny förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden antagits. Rådsförordningen ersätter nio nuvarande förordningar om struktur-, miljö- och landsbygdsåtgärder med anknytning till den gemensamma jordbrukspolitiken. Följande stödformer ingår: Investeringar i jordbruksföretag, startstöd, kompetensutveckling, förtidspensionering, kompensationsbidrag i mindre gynnade områden, miljövänligt jordbruk, förbättrad bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, skogsbruk samt åtgärder för att främja anpassning och utveckling av landsbygden. Medlemsländerna skall senast sex månader efter det att förordningen trädde i kraft den 3 juli 1999, lämna förslag till EG-kommissionen om hur man inom ramen för ett landsbygdsprogram för den kommande budgetperioden 2000–2006 avser att tillämpa förordningens åtgärder. Åtgärder för miljövänligt jordbruk är obligatoriska för medlemsländerna.

Regeringen tillsatte år 1998 en utredning med uppgift att lämna förslag till fortsatt inriktning för och innehåll i ett nytt svenskt miljöprogram för jordbruket för perioden 2001–2005. Miljöprogramutredningen lämnade sitt betänkande i juni 1999. En promemoria har tagits fram inom Jordbruksdepartementet och Näringsdepartementet som syftar till att utgöra ett underlag för arbetet med det samlade landsbygdsprogrammet i vilken förutom miljöåtgärder även struktur-

och landsbygdsåtgärder ingår. Miljöprogramutredningens förslag och departementspromemorian har remitterats.

Vid tidpunkten för regeringens beslut om budgetpropositionen har EG-kommissionens beslut om fördelning av medel till landsbygdsåtgärder ännu inte delgivits regeringen. Regeringen har på grund härav för avsikt att närmare redogöra för innehållet i ett svenskt landsbygdsprogram genom en skrivelse om hållbart jordbruk i anslutning till att ett förslag överlämnas till EG-kommissionen.

Ekologisk produktion

Det nuvarande miljöersättningsprogrammet har tillsammans med en ökad efterfrågan av ekologiska livsmedel stimulerat den positiva utvecklingen av den ekologiska produktionen och det är regeringens bedömning att målet, att minst 10 procent av Sveriges åkerareal skall vara ekologiskt odlad år 2000, kommer att uppnås. Jordbruksverket har på regeringens uppdrag tagit fram ett förslag till ett nytt mål för den ekologiska produktionen efter år 2000 och förslaget har remitterats. Regeringen har för avsikt att när det gäller frågan om den ekologiska produktionen återkomma till riksdagen i den kommande skrivelsen om hållbart jordbruk.

5.6.1 Ändringar i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd

Regeringens förslag: Lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd ändras så att bestämmelserna i lagen, utöver stöd från strukturfonderna, kommer att gälla stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden.

Ärendet och dess beredning

Lagändringen innebär endast en anpassning till ändringarna i EG:s regelverk och har därför inte varit föremål för någon särskild beredning.

Skälen för regeringens förslag: Antagandet av rådets förordning (EG) 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för

jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden föranleder ändringar i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd. Regeringen föreslår att 1, 2, 6 och 7 §§ lagen ändras så att bestämmelserna i lagen, utöver stöd från strukturfonderna, kommer att gälla stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden. Vidare föreslås att lagens rubrik ändras.

5.7 Ändringar i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter

Regeringens förslag: Lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter ändras så att det i 1 § 2 hänvisas till bilaga I i stället för till bilaga II.

Ärendet och dess beredning

Lagändringen innebär endast en anpassning till en ändring i EG:s regelverk och har därför inte varit föremål för någon särskild beredning.

Skälen för regeringens förslag: Genom Amsterdamfördraget omnumrerades EG-fördragets artiklar. Även bilagorna till fördraget fick en annan nummerordning. Således har förutvarande bilaga II nu blivit bilaga I. Med anledning härav bör den hänvisning som finns i 1 § lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter ändras.

5.8 Handel med mjölkkvoter

Regeringens bedömning: Ett system med fri handel med mjölkkvoter som även fortsättningsvis tar hänsyn till mjölkproduktionens betydelse för jordbruket i norra Sverige bör införas.

Bakgrund

Sedan den 1 januari 1995 tillämpar Sverige EG:s mjölkreglering. Regelverket innebär bl.a. att mjölkproduktionen i EU begränsas med hjälp av s.k. mjölkkvoter. Systemet regleras i rådets förordning (EEG) nr 3950/92 samt i kommissionens förordning (EEG) nr 536/93.

Sverige har tilldelats en total mjölkkvot om 3 303 000 ton vid 4,33 procent fetthalt. Mjölkkvoterna är fördelade på gårdsnivå. Systemet innebär att en mjölkproducent som överskrider sin kvot skall betala en s.k. tilläggsavgift om mjölkproduktionen i landet som helhet överskrider den totala mjölkkvoten.

Riksdagen har fastslagit att handel med kvoter bör hanteras inom ramen för ett system med administrativt fastställda priser (bet. 1994/95:UU5, rskr. 1994/95:63). Jordbruksverket har ansvaret för att administrera handeln med mjölkkvoterna och för att fastställa det administrativa priset på mjölkkvot. Handel med mjölkkvoter sker sedan den 1 juni 1997 inom två regioner⁴. Region 1 motsvarar stödområdena 1, 2a, 2b och 3 och region 2 övriga landet.

Resultat av handeln med mjölkkvoter

Sverige har alltså valt införa ett administrativt system för handel med mjölkkvoter. Jordbruksverket administrerar systemet och mjölkproducenter kan en gång om året lämna bindande intresseanmälningar för att köpa eller sälja mjölkkvot. Jordbruksverket fastställer priset på mjölkkvot och detta har sedan starten uppgått till 1,50 kr per kilo. Handeln får inte innebära att mjölkkvoter förs över från den ena kvotregionen till den andra.

Sedan systemet med mjölkkvoter infördes har fem handelsomgångar med kvoter genomförts. Utvecklingen visar på en allt större skillnad mellan utbud och efterfrågan. Vid vissa tillfällen har efterfrågan varit större än utbudet i en kvotregion samtidigt som det motsatta förhållandet har rått i en annan region. Trenden är dock att utbudet av kvot blir allt större i förhållande till efterfrågan. Resultatet av årets handelsomgång visar

⁴ Fram till den 1 juni 1997 fanns det tre kvotregioner. Region 1 motsvarade stödområdena 1, 2a och 2b, region 2 stödområdena 3 och 4 och region 3 övriga landet.

på en kraftig obalans mellan utbud och efterfrågan. Skillnaden mellan utbud och efterfrågan i hela landet uppgick till 137 miljoner kilo. Motsvarande skillnad året dessförinnan var 55,4 miljoner kilo.

Utfallet av kvothandeln har lett till att köpare och säljare fått en tilldelning av kvot som har avvikit från deras önskemål. Vid vissa tillfällen har köpare i kvotregion 1 fått köpa mindre än vad de har anmält. Vid flera tillfällen har säljare inte kunnat sälja hela den kvot som de har önskat avyttra. Systemet har också medfört att mjölkproducenter har "spekulerat" i utfallet av kvothandeln och därför angivit kvantiteter i köpanmälan som inte motsvarar de verkliga önskemålen. Eftersom värdet på kvoten har fastställts i förväg har marknadsjämvikt ej uppnåtts. I stället har det resulterat i obalans mellan utbud och efterfrågan. Någon kapitalisering av kvoterna har inte kunnat äga rum i detta system. I företag med god lönsamhet har kapitaliseringen skett genom ökat markvärde eller höjda arrenden.

Jordbruksverkets utredning

Mot bakgrund av den allt starkare obalansen i handeln med mjölkkvoter gav regeringen den 18 februari 1999 Jordbruksverket i uppdrag att utvärdera nuvarande system och tillämpning vid handeln med mjölkkvoter i Sverige. Jordbruksverket skulle också komma med förslag på system som leder till att balans mellan utbud och efterfrågan kan uppnås i handeln med mjölkkvoter. Efter det att utredningen lämnats över till regeringen har LRF och Svensk Mjolk beretts möjlighet att yttra sig över utredningen.

Jordbruksverket anser i sin utredning att det nuvarande systemet för handel med mjölkkvoter har flera brister. Erfarenheterna har, enligt Jordbruksverket, visat att det är förenat med betydande svårigheter att skapa balans mellan utbud och efterfrågan. Jordbruksverket anser också att svårigheterna har ökat över tiden.

En annan modell för handel med mjölkkvoter är att införa en kvotbörs, en form av administrativ handel. I Danmark finns en sådan börs sedan år 1998. Kvotpriset fastställs genom att mjölkproducenterna får anmäla hur mycket de önskar köpa och sälja och till vilket pris. Anbuden ger en utbuds- och efterfrågekurva. I skärningspunkten mellan kurvorna finns jämviktspriset som sedan utgör det administrativt fastställda priset på kvoten. Resultatet av en handelsomgång genom

en kvotbörs är att producenter som har angivit att de vill sälja till ett pris lägre eller lika med jämviktspriset får sälja till jämviktspriset. Producenter som har angivit att de vill köpa till ett pris högre eller lika med jämviktspriset får köpa till jämviktspriset. Övriga sälj- respektive köpbud avvisas och berörda producenter får försöka igen vid nästa tillfälle. I Danmark anordnas två handelsomgångar per år.

Jordbruksverket konstaterar att balans kan skapas mellan utbud och efterfrågan med en kvotbörs. Det är producenterna själva som avgör till vilket pris de är beredda att köpa eller sälja kvot. Jordbruksverket anser emellertid att om en kvotbörs genomförs två eller fler gånger per år kan det medföra administrativa svårigheter. Vidare blir det förmodligen ett antal producenter som inte får köpa eller sälja alls.

Ett system med fri handel med mjölkkvoter innebär att mjölkproducenterna genom avtal sinsemellan kommer överens om den kvantitet mjölkkvot som skall köpas och säljas och till vilket pris. Handel med kvoter kan genomföras löpande under året. Eftersom värdet på kvoten kan variera leder detta till balans mellan utbud och efterfrågan. Kapitalisering av markvärdet undviks genom detta förfarande. Däremot kan värdet på kvoten öka vid förbättrad lönsamhet.

Genom en övergång från administrativt system till ett system där köpare och säljare avgör priset kommer fördelningen av kvoterna och därmed strukturutvecklingen att i viss utsträckning påverkas. Jordbruksverket gör bedömningen att detta kommer att gynna mjölkproduktionens långsiktiga konkurrensförmåga. Jordbruksverket bedömer inte att en friare handel med mjölkkvoter i någon högre grad kommer att påskynda en strukturutveckling som av regionalpolitiska eller miljömässiga skäl kan vara mindre gynnsam.

Jordbruksverket anser att de administrativa vinsterna kommer att vara begränsade oavsett vilket system som väljs. De största vinsterna skulle enligt Jordbruksverket uppstå vid en övergång till ett frihandelssystem.

Jordbruksverket förordar i utredningen en övergång till frihandel med kvoter. Jordbruksverket anser att ett sådant system bäst uppfyller kravet att skapa balans mellan utbud och efterfrågan. Det ger, enligt Jordbruksverket, den enskilde jordbrukaren den bästa informationen och minskar därigenom osäkerheten.

LRF och Svensk Mjolk har beretts möjlighet att yttra sig över utredningen. Svensk Mjolk an-

ser, mot bakgrund av den kraftiga obalans som rått i de två senaste handelsomgångarna för mjölkkvoter, att det är angeläget att göra förändringar i det nuvarande regelverket. Svensk Mjolk påpekar att en viktig utgångspunkt är att hitta en prisnivå som ger långsiktig balans mellan utbud och efterfrågan på kvot och förordar i sitt yttrande en övergång till ett system med fri handel med mjölkkvoter. Även LRF tillstyrker i sitt yttrande en övergång till fri handel med mjölkkvoter.

Regeringens bedömning: EG:s mjölkreglering tillämpas från den 1 januari 1995. Systemet med mjölkkvoter leder till begränsningar i jordbrukets möjligheter att utveckla sin konkurrenskraft och därmed skapa långsiktigt livskraftiga jordbruksföretag. Regeringen arbetar därför tillsammans med flera medlemsstater för att utveckla kvotsystemet. EG-kommissionen skall också lägga fram en rapport år 2003 i syfte att utveckla nuvarande kvotsystem. Så länge systemet kvarstår bedömer regeringen emellertid att ett system med fri handel med mjölkkvoter är bäst lämpat att begränsa den negativa påverkan av kvotsystemet och i stället gynna effektiviteten och konkurrenskraften i mjölkproduktionen. Det ligger även i konsumenternas intresse att produktionen sker så effektivt och till en så låg kostnad som möjligt. Systemet med fri handel med mjölkkvoter bör samtidigt ges en sådan utformning så att det även fortsättningsvis tas hänsyn till mjölkproduktionens stora betydelse för jordbruket i norra Sverige.

5.9 Anslag

B1 Statens jordbruksverk

Tabell 5.3 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslagskredit	Utgiftsprognos
1998	206 053	14 079	
1999	229 907		250 000
2000	Förslag	249 096	
2001	Beräknat	252 868 ¹	
2002	Beräknat	256 821 ¹	

¹ Motsvarar 249 096 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget för verksamheten år 1998 var drygt 220 miljoner kronor. Skillnaden mellan utgifter och anslag för budgetåret 1998 beror på senarelagda systemutvecklingsarbeten m.m. samt på en relativt hög personalomsättning, vilket i sin tur har medfört att ärendebalanser uppstått. Jordbruksverket har till följd av EU-medlemskapet ålagts ansvar för en mängd nya verksamheter utan att medel har tillskjutits till förvaltningsanslaget i motsvarande utsträckning. Under år 1998 tillkom ytterligare arbetsuppgifter i form av nya miljöersättningar (resurshushållande konventionellt jordbruk). Dessutom har kostnaderna ökat för utveckling av IT-baserade stödsystem. För budgetåret 1999 har verket liksom tidigare fått disponera medel från anslaget B12 Kompletterande åtgärder inom jordbruket för att täcka de ökade administrationskostnaderna. Från och med budgetåret 1999 har Jordbruksverket övertagit ansvaret för jordbruksstatistiken från Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden (LES). Jordbruksverket har även haft ansvaret för utvecklingen av LES.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Jordbruksverkets del av effektmålen inom utgiftsområde 23 är att verka för en konkurrenskraftig, miljö- och djurskyddsanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna.

Jordbruksverket är vidare funktionsansvarig myndighet för funktionen Livsmedelsförsörjningar m.m. inom det civila försvaret (se anslag F3 *Kostnader för livsmedelsberedskap*).

Mot bakgrund av de stora förändringar som EU-medlemskapet föranlett och de krav som ställts på Jordbruksverket anser regeringen att verket har klarat sina uppgifter väl. Jordbruksverkets verksamhet exklusive distriktsveterinärverksamheten har i huvudsak kommit att inrikta sig mot tillämpningen av EG:s regleringar och stödsystem. Utformningen och fördelningen av stöd skall bidra till ett livskraftigt jordbruk i mindre gynnade områden, till en konkurrenskraftig miljöanpassad produktion samt till utveckling av landsbygden. Verksamheten skall bedrivas genom att korrekt och effektivt hantera, kontrollera och betala ut stöd enligt regelverket. Detta skall ske på ett sådant sätt att finansiella sanktioner från EG-kommissionen undviks. Av detta följer bl.a. att Jordbruksverket har till upp-

gift att vara fondkoordinator för EG-stöden. Verket skall även arbeta för enhetlighet och lika-behandling genom att sprida information och kunskap om regelverket.

Under året distribuerades till jordbrukarna informationsbroschyrer. Information om de olika EG-stöden till jordbruket gjordes tillgängliga via internet. En kvalitativ utredning under verksamhetsåret 1998 har uppskattat att ca 90 procent av jordbrukarna har tagit del av informationsmaterialet. Flertalet anser att materialet var tillräckligt för att de skulle kunna ansöka om stöd på egen hand.

Under år 1998 erhöll ca 76 400 lantbrukare någon typ av jordbruksstöd (revalveringsstöd och pristillägg ej inräknat). Motsvarande andel år 1997 uppgick till ca 75 100. Ökningen år 1998 beror bl.a. på det nya stödet för flerårig vallodling.

För att undvika sanktioner är det enligt regeringens uppfattning bl.a. angeläget att verket även fortsättningsvis bedriver en omfattande informationsverksamhet gentemot såväl jordbrukare som mot länsstyrelser. Åtgärder bör också vidtas för att effektivisera kontrollverksamheten samtidigt som åtgärder vidtas för att begränsa kontrollbehoven.

Anslutningsgraden för miljöersättningarna har generellt varit god men varierar mellan olika åtgärder. En närmare redovisning av miljöprogrammets resultat lämnas under anslaget B8 *Miljö-, struktur- och regionala åtgärder*.

Förberedelsearbetet för tillämpningen av Agenda 2000 har påbörjats. En stor kostnad i detta utgörs av översyn och stora ombyggnader av IT-systemen.

Den 1 oktober 1999 träder den nya epizootilagen och den nya zoonoslagen i kraft. Zoonoslagen kommer enligt regeringens bedömning att innebära ökade kostnader på grund av nya arbetsuppgifter för Jordbruksverket, som skall vara tillsynsmyndighet och ha en ledande roll i arbetet med att förebygga och bekämpa zoonoser. (Se även anslag E5 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*.)

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet ¹	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 1998	33 080	30 122	2 958
Prognos 1999	32 000	29 000	3 000
Budget 2000	33 800	30 800	3 000

¹ Den offentligrättsliga verksamheten gäller områdena växtinspektion, kvalitetsinspektion av frukt och grönsaker, foderkontroll, införsel av djur, köttklassificering, m.m. Distriktsveterinärorganisationens offentligrättsliga avgifter redovisas under anslaget E2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen.

Tabell 5.5 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet ¹	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 1998	8 829	8 555	274
Prognos 1999	9 000	9 000	0
Budget 2000	9 100	9 100	0

¹ Uppdragsverksamheten utgörs av vattenhushållning. Distriktsveterinärverksamheten redovisas under anslaget E2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen.

Avgiftsinkomsterna härrör från växtinspektion, kvalitetskontroll av frukt och grönt, vattenhushållning, foderkontroll, införsel av djur, köttklassificering m.m. Under år 2000 skall den avgiftsfinansierade verksamheten bedrivas i oförändrad omfattning. För denna period beräknas intäkterna och kostnaderna till 34 respektive 31 miljoner kronor.

Eftersom utbetalningar av EG-stöd ersätts i efterskott från EG-budgeten uppstår ett kreditbehov för Jordbruksverket. Regeringen bedömer detta kreditbehov till 5,5 miljarder kronor för år 2000.

Slutsatser

Implementeringen av Agenda 2000 och det nya landsbygdsprogrammet ställer fortsatta krav på utveckling och effektivisering av administrationen. Jordbruksverket och länsstyrelserna bör i likhet med innevarande år inom ramen för anvisade medel på anslag B8 *Miljö-, struktur- och regionala åtgärder* få disponera resurser för sådana åtgärder.

Regeringen bedömer att 1 000 000 kronor bör tillföras anslaget på grund av Jordbruksverkets ökade arbetsuppgifter enligt ny lagstiftning inom områdena epizooti och zoonos.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 19 070 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 249 096 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 5.6 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	229 907
Pris- och löneomräkning	+1 119
Justering av premier	+19 070
Justering av tillfällig nivåökning 1999	-2 000
Överföring från E2	+1 000
Förslag 2000	249 096

B2 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tabell 5.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	18 084	Anslags-sparande	13 317
1999	Anslag	22 000	Utgifts-prognos	24 408
2000	Förslag	22 000		
2001	Beräknat	22 000		
2002	Beräknat	22 000		

Från anslaget betalas bidrag till yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Enligt tidigare regeringsbeslut lämnas även statsbidrag för åtgärder mot översvämningar i Emån. Bidrag lämnas också enligt förordningen (1987:606) om statligt regionalt stöd till jordbruks- och trädgårdsföretag. Jordfondens verksamhet regleras i förordningen (1989:281) om jordfonden.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Bidrag till jordbrukets rationalisering

Från anslaget görs utbetalningar endast för tidigare beslutade stödåtgärder. Stöd lämnas framför allt till vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas län. Projektens slutförande är bl.a. beroende av om fastighetsbildningsföretagarna överklagas till domstol. Från tidigare års bidragsramar finns reserverade medel som ingår som upparbetade kostnader i framför allt de äldre projekten. Jordbruksverket har i en rapport, daterad den 22 februari 1996, redovisat att avvecklingen av omarronderingsprojekten för berörda län kan beräknas ta fem år för Västra Götalands och Gävleborgs län samt tio år för Dalarnas län.

Behovet av medel för utbetalning av tidigare beslutade stöd bedöms bli begränsat. Regeringen beräknar kostnaderna till 5 miljoner kronor för år 2000.

Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

Från anslaget finansieras utgifter för att täcka förluster på grund av statlig garanti för lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket, trädgårds- och rennäringens rationalisering, regionalt stöd till trädgårdsföretag i norra Sverige m.m.

Det finns en möjlighet att lämna kreditgarantier till trädgårds- och rennäringensföretag. Det är dock för närvarande mycket liten efterfrågan på dessa lånegarantier. Garantilånestocken minskar i dagsläget nästan lika mycket som det amorteras, dvs. i ökande takt eftersom amorteringarnas relativa andel ökar med tiden.

Regeringen beräknar kostnaderna till 17 miljoner kronor.

Jordfonden

På jordfonden bokförs kostnader för länsstyrelsernas förvärv, överlåtelse och förvaltning av jordfondsfastigheter samt köpeskilling för sålda fastigheter. Överskott och underskott i verksamheten regleras mot statsbudgetens inkomstsida. Så länge det finns en inlösenkyldighet vid vissa fall av vägrat förvärvstillstånd måste jordfonden finnas kvar. Bokföringsrutinerna för fonden ändrades fr.o.m. den 1 januari 1998 för att ge en klarare överblick av fondens innehav av

fastigheter och pengar. Bokfört värde beräknas uppgå till ca 130 miljoner kronor.

Riksdagen har beslutat att utvärdera vissa bestämmelser i jordförvärvslagen och fastighetsbildningslagen. Regeringen har därefter beslutat om kommittédirektiv (dir. 1999:40) till en särskild utredare som skall redovisa resultatet senast den 1 juni år 2000.

Ströängar

Från anslaget finansieras utgifter i samband med ströängsindragningen.

Riksdagen behandlade år 1990 flera motioner med yrkanden om en översyn av avvitringsens slutförande i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker (bet. 1989/90:BoU12, rskr. 1989/90:209). Riksdagen ansåg inte att en sådan översyn var motiverad men uttalade bl.a. att de problem som sammanhänger med ströängarna borde undersökas närmare. Riksdagen påpekade särskilt vikten av att klarhet skapas om vilka rättigheter som finns för dem som bor i området. Mot bakgrund av riksdagens uttalande har inom Jordbruksdepartementet en översyn gjorts av vissa frågor som rör ströängarna. Översynen har redovisats i en departementspromemoria (Ds 1997:37) Ströängar.

I promemorian beskrivs de rättigheter som är knutna till ströängarna och konsekvenserna av att det finns ströängar. Det konstateras att ströängarna orsakar endast begränsade problem för skogsbruket och i övrigt. En avveckling föreslås ske genom fastighetsreglering. För att underlätta genomförandet av fastighetsregleringar föreslås att staten avstår från sin återlösningsrätt.

Förslagen i promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns i Jordbruksdepartementet (dnr Jo97/1275). Flertalet remissinstanser instämmer i den bedömning och de förslag som redovisas i promemorian. Hovrätten för Övre Norrland och Sametinget förespråkar dock att ett indragningsförfarande skall genomföras. Sametinget påpekar att en utebliven avveckling av ströängarna medför att oklarheter kvarstår om ströängarnas rättsställning och därmed också om hur de förhåller sig till de samiska rättigheterna.

Som konstateras i promemorian medför förekomsten av ströängar i praktiken endast begränsade problem varför något omedelbart behov av åtgärder inte föreligger. Mot bakgrund av det arbete som i andra sammanhang för närvarande bedrivs angående samernas rätt till mark anser

regeringen att promemorians förslag för närvarande inte bör genomföras.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 22 000 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

B3 Djurregister

Tabell 5.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	20 521	Anslags- sparande	3 924
1999	Anslag	14 000	Utgifts- prognos	16 800
2000	Förslag	15 993		
2001	Beräknat	16 310 ¹		
2002	Beräknat	16 655 ¹		

¹ Motsvarar 15 993 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget skall täcka investeringskostnader och driften för en databas för registrering av nötkreatur. Jordbruksverket har på regeringens uppdrag träffat avtal med Svensk Mjolk om arbetsfördelningen m.m. mellan verket och Svensk Mjolk. Jordbruksverket har ett kontor i Söderhamn för den del av hanteringen som bedrivs av verket. Kontoret har under år 1999 ca 17 fast anställda för hanteringen av djurregistret. Databasen är i drift sedan den 1 januari 1998. Delar av systemutvecklingsarbetet som skall underlätta och effektivisera hanteringen genomförs under år 1999. Registret finansieras med avgifter som inlevereras på inkomsttitel.

Under år 2000 fortsätter arbetet med att utveckla ett grisregister över förflyttningar av grupper av grisar. Syftet med grisregistret är främst att möjliggöra en spårning av smittade djur vid eventuella sjukdomsutbrott.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kostnaderna för driften av databasen för registrering av nötkreatur har belastat anslaget fr.o.m. budgetåret 1998. Under år 1999 kommer arbetet med att införa ett grisregister att påbörjas. An-

slaget för år 1999 kommer att tas i anspråk för uppbyggnaden av grisregistret. Grisregistret upprättas i enlighet med direktiv 97/12/EG av den 17 mars 1997 om ändring och uppdatering av direktiv 64/432/EEG om djurhälsoproblem som påverkar handeln med nötkreatur och svin inom gemenskapen. Regeringen har även fortsättningsvis för avsikt att ta anslaget i anspråk för fortsatt investering och drift av grisregistret. I likhet med databasen för registrering av nötkreatur kommer grisregistret att finansieras genom att avgifter inlevereras på inkomsttitel. Ett bemyndigande att ta ut sådana avgifter finns i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter. Kostnaden för investering och drift år 2000 beräknas uppgå till ca 4 miljoner kronor. Finansieringen av gjorda investeringar och drift sker genom att intäkterna från avgiften inlevereras till inkomsttitel på statsbudgeten.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 15 993 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 5.9 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	14 000
Pris- och löneomräkning	-7
Ökat resursbehov	+2 000
Förslag 2000	15 993

B4 Statens utsädeskontroll

Tabell 5.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	583	Anslags-sparande	790
1999	Anslag	1 002	Utgifts-prognos	1 400
2000	Förslag	1 058		
2001	Beräknat	1 074 ¹		
2002	Beräknat	1 091 ¹		

¹ Motsvarar 1 058 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens utsädeskontroll är centralt organ för certifiering av utsädesvaror. Denna verksamhet finansieras med avgifter.

Statens utsädeskontroll utför också viss kvalitetskontroll utanför certifieringssystemet. Denna verksamhet är anslagsfinansierad liksom myndighetens internationella verksamhet.

Statens utsädeskontrolls del av effektmålen inom utgiftsområde 23 är att bidra till att ett fullgott utsäde används i landet med syfte bl.a. att minska användningen av bekämpningsmedel för att på så sätt främja en effektiv och hållbar växtodling i landet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Statens utsädeskontrolls årsredovisning uppvisar ett negativt resultat för år 1998. Jämfört med föregående år innebär resultatet dock en betydande förbättring. I resultatet ingår vidare engångskostnader för speciella projekt avseende utökade analyser av eget utsäde. Den andel av det totala utsädesbehovet som täcks av certifierat utsäde varierar mellan olika växtslag. De senaste tre åren har den totalt certifierade kvantiteten av fröburna växtslag ökat konstant medan certifieringen av utsädespotatis har varit i stort sett oförändrad. Ökad användning av certifierat utsäde innebär att sundare utsäde används, vilket får antas vara ett sätt att påverka behovet av bekämpningsmedel i jordbruket.

Den anslagsfinansierade verksamheten omfattade under budgetåret 1997 ca 2,4 procent av den totala omsättningen, samma andel som under föregående år. Denna består huvudsakligen av internationell verksamhet och av kvalitetskontroll av prydnadsväxter, som ligger utanför certifieringssystemet.

Den avgiftsfinansierade verksamheten skall drivas med full kostnadstäckning. Under år 1998 har fördelningen av omkostnader ändrats för att få fram ett mer rättvisande påslag. Samtidigt har omkostnaderna minskat kraftigt till följd av att 1997 års engångskostnader för utredning avseende ett nytt ADB-system har fallit bort.

Tabell 5.11 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	19 355	18 877	478
Prognos 1999	20 145	20 000	145
Budget 2000	20 145	20 000	145

Tabell 5.12 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	5 963	6 706	-743
Prognos 1999	5 930	6 000	-70
Budget 2000	4 830	5 000	-170

Slutsatser

Statens utsädeskontroll har under 1990-talet genomfört omfattande kostnadsreduktioner. I syfte att ytterligare öka kostnadseffektiviteten diskuteras nu bl.a. möjligheten att samutnyttja personal med andra organisationer. Statens utsädeskontrolls andel av den totala certifieringen har ökat samtidigt som den totala certifieringen i absoluta tal har ökat jämfört med tidigare år. Enligt regeringens bedömning finns inte någon anledning att ändra inriktning på verksamheten.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 50 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 058 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven beräknas vara oförändrade i fasta priser åren 2001 och 2002.

Tabell 5.13 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	1 002
Pris- och löneomräkning	+6
Justering av premie	+50
Förslag 2000	1 058

B5 Statens växtsortnämnd

Tabell 5.14 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	1 476	Anslags-sparande	716
1999	Anslag	1 371	Utgifts-prognos	1 587
2000	Förslag	1 410		
2001	Beräknat	1 432 ¹		
2002	Beräknat	1 455 ¹		

¹ Motsvarar 1 410 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens växtsortnämnd handlägger ärenden om växtförädlarrätt enligt växtförädlarrättslagen (1997:306) och är behörig myndighet i frågor som rör Internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter (UPOV). Växtsortnämnden fullgör vidare de uppgifter som får utföras av ett nationellt organ enligt rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt. Nämnden handlägger också ärenden enligt utsädesförordningen (1993:1375) om intagning av växtsorter i sortlistan.

Växtsortnämndens del av effektmålen inom utgiftsområde 23 är att bidra till att växtodlingen i landet har tillgång till sådana växtsorter som möjliggör en anpassning till de allmänna odlingsförutsättningarna i landet och till behovet av en uthållig växtodling. Nämnden skall därför pröva ärenden i fråga om godkännande av växtsorter för intagning i sortlistan med utgångspunkt i dessa kriterier. Växtsortnämnden skall erbjuda en kostnadseffektiv service i ärenden om växtförädlarrätt och sortlista.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Växtsortnämndens verksamhet för år 1998 visar ett negativt resultat, 59 000 kronor. Nämnden har ett ackumulerat anslagssparande på 716 000 kronor. Under år 1998 godkände nämnden 30 sorter för intagning i sortlistan. En påtaglig tendens är att andelen utländska sorter ökar. Växtsortnämnden har vid godkännande tagit hänsyn till sådana förbättringar som innebär ökad anpassning till odlingsförutsättningarna i landet.

Intäkterna från årsavgifter för växtförädlarrätten och från ansökningsavgifterna för sortlistan har varit högre än beräknat. Det försämrade

resultatet beror på ADB-kostnader för ett nytt ansökningsystem.

Tabell 5.15 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	1 312	1 497	-185
Prognos 1999	1 300	1 350	-50
Budget 2000	1 300	1 350	-50

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

I och med att sortlisteprovningen avgiftsbelagts drivs nämndens hela verksamhet med full kostnadstäckning. För 98 procent av nämndens uppdrag är annan än staten uppdragsgivare.

Slutsatser

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 33 000 kronor.

Enligt regeringens bedömning finns inte någon anledning att ändra inriktning på Växsortsnämndens verksamhet. Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 410 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven beräknas vara oförändrade i fasta priser åren 2001 och 2002.

Tabell 5.16 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	1 371
Pris- och löneomräkning	+6
Justering av premie	+33
Förslag 2000	1 410

B6 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tabell 5.17 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	43 710	Anslags-sparande	44 415
1999	Anslag	26 740	Utgifts-prognos	38 900
2000	Förslag	26 934		
2001	Beräknat	27 391 ¹		
2002	Beräknat	27 877 ¹		

¹ Motsvarar 26 934 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för att inom skilda handlingsprogram, huvudsakligen genom försöks- och utvecklingsverksamhet, styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av kemiska bekämpningsmedel, bevarande av biologisk mångfald och ökad andel ekologisk produktion. Likaså disponeras anslaget för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens miljöeffekter.

Anslagsbehållningen som under åren 1997–2001 skall utnyttjas för försöks- och utvecklingsverksamhet avseende miljöförbättrande åtgärder är för perioden in-tecknad för flerårig verksamhet och kommer löpande att utnyttjas.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För budgetåret 1999 har anvisats 26,7 miljoner kronor. Från anslaget har medel använts för försöks- och utvecklingsverksamhet inom vardera bekämpningsmedelsprogrammet och programmet för minskat växtnäringsläckage. Anslaget har även använts för försöks- och utvecklingsverksamhet samt marknadsstödjande åtgärder för ekologisk produktion. Dessutom har medel använts för funktionstest av lantbrukssprutor och utvärdering och uppföljning av den gemensamma jordbrukspolitikens miljöeffekter.

Målet med handlingsprogrammet för bekämpningsmedel är att hälso- och miljöriskerna skall fortsätta att minska. Resultatet av handlingsprogrammet åren 1986–1996 är att miljö- och hälsoriskerna reducerats med 65 procent respektive 76 procent (beräknat som miljö- samt hälsoindex gånger försåld volym bekämpnings-

medel). Under åren 1997 och 1998 har dock användningen av bekämpningsmedel ökat. Orsaken är delvis en förändrad prisrelation mellan bekämpningsmedel och mekanisk bekämpning, delvis ett resultat av den gemensamma jordbrukspolitiken, t.ex. ökad odlingsareal.

Förutsättningarna är goda för att uppnå målet tio procent ekologiskt odlad åkerareal år 2000. Anslutningen till miljöprogrammet år 1999 pekar mot att ca 9 procent av åkerarealen nu odlas ekologiskt.

Växtnäringsförluster genom kväveläckage och ammoniakavgång är ett av jordbrukets största miljöproblem. Miljömålen har inte nåtts trots arbete inom befintliga åtgärdsprogram.

Slutsatser

Enligt Jordbruksverkets bedömning kommer det att krävas åtgärder utöver de som anges i handlingsprogrammet för bekämpningsmedel för att de uppställda målen skall nås till år 2001. Kemikalieinspektionen har regeringens uppdrag att inom ramen för miljö kvalitetsmålet "Giftfri miljö" föreslå åtgärdsstrategier.

Jordbruksverket har på regeringens uppdrag föreslagit ett nytt mål för den ekologiska produktionen efter år 2000.

Regeringen har gett Jordbruksverket i uppdrag att till den 31 december 1999 redovisa ett förstärkt åtgärdsprogram för att minska kväveläckaget till jordbruket. Jordbruksverket har dessutom i uppdrag att föreslå delmål och sektorsmål för jordbruket vad gäller miljö kvalitetsmålen "Bara naturlig försurning" och "Ingen övergödning" till den 1 oktober 1999.

Regeringen anser att medel inom anslaget skall användas för att genomföra handlingsprogrammen vad avser försöks- och utvecklingsverksamhet m.m. För år 2000 innebär det att försöks- och utvecklingsverksamheten bör omfatta åtgärder motsvarande 8,5 miljoner kronor inom bekämpningsmedelsprogrammet och 8,5 miljoner kronor inom programmet för minskat växtnäringsläckage. Försöks- och utvecklingsverksamhet samt marknadsstödjande åtgärder inom området ekologisk produktion skall kunna omfatta åtgärder motsvarande 14 miljoner kronor, varav högst 2 miljoner kronor för marknadsstödjande åtgärder. Kostnader avseende marknadsstödjande åtgärder bör få belasta anslaget, men på sikt är det rimligt att marknadsaktörerna tar det fulla ansvaret för sådana åtgärder. Utöver

dessa ändamål bör medel kunna rymmas för utvärdering och uppföljning av den gemensamma jordbrukspolitiken miljöeffekter, för utbildning om utrustning i anslutning till verksamheten med funktionstester av lantbrukssprutor samt för internationellt standardiseringsarbete.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 26 934 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven beräknas vara oförändrade i fasta priser åren 2001 och 2002.

B7 Bekämpande av växtsjukdomar

Tabell 5.18 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	2 114	Anslags- sparande	496
1999	Anslag	2 629	Utgifts- prognos	3 125
2000	Förslag	2 629		
2001	Beräknat	2 629		
2002	Beräknat	2 629		

Anslaget belastas med kostnader för åtgärder mot växtskadegörare enligt växtskyddslagen (1972:318) samt för vissa förluster till följd av sådana åtgärder. Kostnaderna för beredskapsåtgärder mot karantänsskadegörare finansieras också med detta anslag, liksom kostnaderna för undersökningar av växtprover som av Jordbruksverkets växtinspektion överlämnas för laboratoriemässig diagnostisering. Vidare har efter medlemskapet i EU tillkommit kostnader för verifiering av de svenska skyddade zonerna och marknadskontroll.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Det fytosanitära läget är i stort sett gott. Växtmaterial som når Sverige är generellt av hög sundhetsstatus och få avvisningar har behövt göras i importkontrollen. Genom god samverkan med tullverket har en sundhetsmässig uppföljning av införd matpotatis från kontinenten kunnat ske. Detta mot bakgrund av en allt för hög förekomst av potatissjukdomar i flera länder. Ett nytt system för exportkontroll av virke har införts som förbillig exportförfarandet för företagen. Produktionskontrollen fungerar väl och

systemet med s.k. växtpass accepteras av de flesta aktörerna. Arbetet med att göra marknadskontrollen mer effektiv och mer riskstyrd har utvecklats vidare under året men är fortfarande under uppbyggnad. Arbetet med kartläggning och bekämpning av vissa potatissjukdomar fortskrider eftersom kunskapen om smittoläget fortfarande i vissa hänseenden är otillräcklig.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 2 629 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas vara oförändrade.

B8 Miljö-, struktur- och regionala åtgärder

Tabell 5.19 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall ¹	1 740 106	Anslags- ¹ sparande	975 174
1999	Anslag ¹	2 194 500	Utgifts- ¹ prognos	2 060 200
2000	Förslag	2 118 000		
2001	Beräknat	2 118 000		
2002	Beräknat	2 118 000		

¹ Redovisningen baseras på en sammanslagning av de tidigare anslagen B8, B10 samt B12.

Anslaget ersätter de tidigare anslagen B8, B10 och B12 genom att strukturstöden inom livsmedelssektorn, de regionala stöden till jordbruket och de kompletterande åtgärderna kommer att ingå i ett nytt svenskt landsbygdsprogram (se även avsnitt 5.6). Till anslaget förs även det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige i likhet med tidigare.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Nedan redovisas utvecklingen av 1999 års anslag som motsvarar de åtgärder som kommer att utgöra basen för det nya landsbygdsprogrammet.

1999 års anslag B8 Strukturstöd inom livsmedelssektorn

Tabell 5.20 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B8)

Tusental kronor

1998	Utfall	80 631	Anslags- sparande	113 905
1999	Anslag	107 500	Utgifts- prognos	108 000

Under anslaget har anvisats medel för de av Sverige tillämpade horisontella strukturstöden inom jordbruket som ingår i EG:s strukturstöd för mål 5a (investeringsstöd till lantbrukare, startstöd till yngre jordbrukare samt stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter). Bestämmelser om strukturstöden finns i förordningen (1995:1195) om startstöd till yngre företagare med jordbruks-, trädgårds- och renkötsföretag, förordningen (1995:1271) om investeringsstöd till den som förädlar eller saluför produkter från jordbruket eller skogsbruket och förordningen (1996:1431) om investeringsstöd till företagare med jordbruks-, trädgårds- eller renkötsföretag. Målet för åtgärderna är att bidra till en rationell produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och att utveckla livsmedelsproduktionen så att ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt erhålls.

För samtliga stöd under anslaget gäller att utbetalningar oftast sker senare än under ansökningsåret. Vad gäller investeringsstöd till lantbrukare och stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter beror utbetalningstakten på den faktiska investeringstakten. Detta gör det svårt att årsvis budgetera utbetalningarna under anslaget. Åtaganden ingångna år 1999 kommer alltså att belasta anslaget under den kommande perioden.

Investeringsstöd till lantbrukare började tillämpas under år 1997. Intresset för stödet har varit relativt stort. Under år 1998 beviljades totalt 1 229 stöd, vilket kommer att ge investeringar om totalt ca 640 miljoner kronor.

Beslut om *startstöd till yngre jordbrukare* innebär ett åtagande för en femårsperiod. År 1998 beviljades 182 startstöd till företag. Detta motsvarade en ökning med 30 beviljade stöd jämfört med år 1997. Av dessa företag hade hälften mjölkproduktion som huvudsaklig produktionsinriktning. Under år 1998 genomförde Jordbruksverket en enkätundersökning om startstödet och investeringsstödet.

Intresset för att ansöka om *stöd för bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter* har hittills varit mycket stort, främst inom mjölk- och köttsektorerna. Inom mål 6-området har dock intresset varit mindre än förväntat. Totalt har under programperioden fram till maj 1999 stöd om 275 miljoner kronor beviljats. Under 1999 års ansökningsperiod har ansökningar inkommit om totalt mer än 260 miljoner kronor. Resterande belopp att bevilja är endast ca 70 miljoner kronor.

1999 års anslag B10 Regionala stöd till jordbruket

Tabell 5.21 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B10)

Tusental kronor

1998	Utfall	728 102	Anslags- kredit	-35 122
1999	Anslag	717 000	Utgifts- prognos	739 600

Under anslaget har medel anvisats för det av EG medfinansierade kompensationsbidraget till norra respektive södra Sverige samt för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige.

Bestämmelser om de regionala stöden finns i förordningen (1995:1174) om kompensationsbidrag till jordbruk i bergsområden och mindre gynnade områden samt i förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige.

Kompensationsbidrag lämnas som areal- eller djurbidrag i de områden som fastställts som bergsområden eller mindre gynnade områden (s.k. LFA-områden). Stödet säkerställer fortsatt markanvändning för jordbruksändamål och bidrar därmed till en livskraftig landsbygd. Vidare är stödet viktigt för bevarandet av landskapet.

Kompensationsbidraget integreras genom beslutet om Agenda 2000 i EG-förordningen för landsbygdens utveckling och kommer därmed att ingå i det svenska landsbygdsprogrammet fr.o.m. år 2000.

Enligt anslutningsfördraget får Sverige lämna nationellt stöd för att upprätthålla produktionen i norra Sverige (stödområdena 1–3). Stöd kan lämnas för slaktsvin, suggor, getter, ägg, potatis, bär och grönsaker samt som pristillägg och transportstöd för mjölk. Stödet är beräknat utifrån förutsättningen att den totala stödnivån före EU-medlemskapet skall kunna upprätthållas.

Anslaget överskreds under år 1998 huvudsakligen beroende på ökade stödvolymer för kompensationsbidraget i norra Sverige. Så beräknas

även ske under år 1999. År 2000 träder det nya landsbygdsprogrammet i kraft varvid stödnivåerna för kompensationsbidraget kommer att anpassas för att underskott skall undvikas.

1999 års anslag B12 Kompletterande åtgärder inom jordbruket

Tabell 5.22 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B12)

Tusental kronor

1998	Utfall	931 373	Anslags- sparande	896 392
1999	Anslag	1 370 000	Utgifts- prognos	1 212 600

Anslaget har använts i huvudsak för att finansiera de kompletterande åtgärderna inom den gemensamma jordbrukspolitiken, vilka är obligatoriska för Sverige som medlemsstat i EU. Dessa är dels miljöåtgärder inom jordbruket, vilka är förenliga med miljöskydds- och naturvårdskraven och som utformats i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 2078/92 av den 30 juni 1992 om produktionsmetoder inom jordbruket, dels skogsbruksåtgärder inom jordbruket i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 2080/92 av den 30 juni 1992 om en gemenskapsordning för stöd till skogsbruksåtgärder inom jordbruket. Bestämmelser finns även i förordningen (1997:1336) om miljöstöd och förordningen (1997:22) om stöd till skogliga åtgärder inom jordbruket. Knappt hälften av kostnaderna för åtgärderna finansieras av EG.

Inom anslaget har också finansierats ett nationellt anläggningsstöd för plantering av energiskog i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 1765/92 av den 30 juni 1992 om upprättande av ett stödsystem för producenter av vissa jordbruksgrödor. Närmare bestämmelser finns i förordningen (1997:75) om anläggningsstöd till plantering av fleråriga grödor för produktion av biomassa.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Startstöd till yngre jordbrukare, stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter, (tidigare anslag B8, post 2 respektive 3), samt kompletterande åtgärder (tidigare anslag B12, post 1) är stödformer som bygger på fleråriga åtaganden mellan staten och stödmottagarna.

Tabell 5.23 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	3 150 000	2 706 611	2 532 111	-	-
Nya förpliktelser	936 000	1 050 000	1 747 500	-	-
Infriade förpliktelser ¹	-1 379 389	-1 224 500	-1 618 500	-1 359 500	-1 354 500
Utestående förpliktelser vid årets slut	2 706 611	2 532 111	2 661 111	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam²	3 255 000	2 532 000	2 555 000	-	-

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.² Differensen mellan utestående förpliktelser vid årets slut och föreslagen bemyndiganderam täcks av anslagssparande.

Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel, vilket framgår av tabell 5.23. Beräkningen grundar sig på antagandet om en oförändrad omfattning av landsbygdsprogrammet. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att godkänna beslut om stöd som innebär utgifter på högst 2 555 miljoner kronor efter år 2000.

Slutsatser

Regeringen har för avsikt att överlämna ett förslag till landsbygdsprogram till EG-kommissionen.

Mot bakgrund av vad som anförts i avsnitt 5.6 Hållbart jordbruk bör det nya anslaget motsvara tidigare nivåer. Eventuella förändringar av anslag och bemyndiganderamar kommer att föreslås riksdagen i 2000 års ekonomiska vårproposition.

Vid beräkning av anslaget för budgetåret 2000 skall dock hänsyn tas till vad regeringen anför i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) om engångsvis minskning av anslaget för kompletterande åtgärder inom jordbruket. Anslaget bör därutöver tillfälligt sänkas för att finansiera åtgärder vad avser växtgenetiska resurser samt åtgärder inom livsmedelsområdet.

Implementeringen av Agenda 2000 och nya landsbygdsprogrammet ställer fortsatta krav på utveckling och effektivisering av administrationen. Jordbruksverket och länssyrelserna bör i likhet med innevarande år inom ramen för anvisade medel få disponera resurser för sådana åtgärder.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 2 118 000 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

Tabell 5.24 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Överföring från anslaget B8	110 000
Överföring från anslaget B10	717 000
Överföring från anslaget B12	1 320 000
Överföring till anslaget F1	-5 000
Överföring till anslaget F6	-20 000
Överföring till anslaget G3	-4 000
Förslag 2000	2 118 000

B9 Från EG-budgeten finansierade miljö-, struktur- och regionala åtgärder

Tabell 5.25 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall ¹	Anslags- ¹ sparande	Utgifts- ¹ prognos
1998	1 223 298	1 152 094	
1999	1 760 000		1 616 200
2000	Förslag	1 717 500	
2001	Beräknat	1 717 500	
2002	Beräknat	1 717 500	

¹ Redovisningen baseras på en sammanslagning av de tidigare anslagen B9, B11 samt B13.

Anslaget ersätter de tidigare anslagen B9, B11 och B13 genom att strukturstöden inom livsmedelssektorn, de regionala stöden till jordbruket och de kompletterande åtgärderna kommer att ingå i ett nytt svenskt landsbygdsprogram (se även avsnitt 5.6). Till anslaget förs även Jordbruksfondens utvecklingssektions finansiering av mål 1- och LEADER+-programmen.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Här redovisas utvecklingen av 1999 års anslag som motsvarar de åtgärder som kommer att utgöra basen för det nya landsbygdsprogrammet enligt beskrivning under anslaget B8 *Miljö-, struktur- och regionala åtgärder*.

1999 års anslag B9 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd

Tabell 5.26 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B9)

Tusental kronor

1998	Utfall	89 782	Anslags-sparande	129 021
1999	Anslag	127 500	Utgifts-prognos	122 200

Under anslaget har anvisats ett belopp motsvarande EG:s finansiering av strukturstöden inom livsmedelssektorn; investeringsstöd till lantbrukare, startstöd till yngre jordbrukare och stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter, som redovisas under 1999 års anslag B8 *Strukturstöd inom livsmedelssektorn*. Vad gäller stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter så har en ökning av EG-medel skett för att kompensera de valutaförändringar som skett.

1999 års anslag B11 Från EG-budgeten finansierade regionala stöd

Tabell 5.27 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B11)

Tusental kronor

1998	Utfall	256 471	Anslags-sparande	185 512
1999	Anslag	325 000	Utgifts-prognos	343 500

Under anslaget har anvisats ett belopp motsvarande EG:s finansiering av regionala stöd till jordbruket dels kompensationsbidrag till norra

respektive södra Sverige, dels övriga regionala stöd till den del de finansieras av EG:s jordbruksfond och är hänförliga till den strukturfondsperiod som löper mellan åren 1995–1999.

I regionala stöd innefattas stöd till landsbygdsutveckling inom nuvarande mål 5b, mål 6 och de s.k. gemenskapsinitiativen, Leader II och Interreg II, som delfinansieras av Jordbruksfonden. År 1999 är sista år för att fatta beslut om dessa projektstöd. Utbetalningar av beslutade medel fortgår t.o.m. år 2001. Utbetalningstakten har under större delen av programperioden varit låg, vilket resulterat i ett stort anslagsparande. Beslutsramen beräknas dock intecknas i sin helhet och utbetalningstakten öka betydligt under tiden fram t.o.m. år 2001.

Kompensationsbidraget kommer fr.o.m. år 2000 att ingå i det svenska landsbygdsprogrammet. Ökade stödvolymerna har medfört att anslagsposterna för kompensationsbidrag överskreds år 1998. Så beräknas även ske under år 1999. År 2000 träder det nya landsbygdsprogrammet i kraft varvid stödnivåerna för kompensationsbidraget kommer att anpassas för att underskott skall undvikas.

Under strukturfondsperioden 2000–2006 kommer Jordbruksfonden att ge stöd till insatser för landsbygdsutveckling i mål 1 och gemenskapsinitiativet LEADER+. De projekt som under innevarande strukturfondsperiod medfinansierats av Jordbruksfonden i nuvarande mål 5b motsvaras under perioden 2000–2006 av åtgärder för landsbygdsutveckling inom ramen för landsbygdsprogrammet.

1999 års anslag B13 Från EG-budgeten finansierade kompletterande åtgärder

Tabell 5.28 Anslagsutvecklingen (1999 års anslag B13)

Tusental kronor

1998	Utfall	877 046	Anslags-sparande	837 561
1999	Anslag	1 307 500	Utgifts-prognos	1 150 500

Anslaget har använts för att anvisa ett belopp motsvarande EG:s finansiering av kompletterande åtgärder inom jordbruket. Även informations-, utbildnings- och rådgivningsinsatser för jordbrukare och skogsägare med jordbruksmark har omfattats. Den nationella finansieringen av vissa informations-, utbildnings- och rådgivningsinsatser för skogsägare sker över 1999 års anslag B12 Kompletterande åtgärder inom jord-

Tabell 5.29 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	3 120 000	3 023 608	2 952 108	-	-
Nya förpliktelser	896 000	1 329 000	1 897 000	-	-
Infriade förpliktelser ¹	-992 392	-1 400 500	-1 882 500	-1 679 500	-1 504 500
Utestående förpliktelser vid årets slut	3 023 608	2 952 108	2 966 608	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam²	3 339 000	2 589 000	2 769 000	-	-

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.² Differensen mellan utestående förpliktelser vid årets slut och föreslagen bemyndiganderam täcks av anslagssparande.

bruket och anslaget H1 *Skogsvårdsorganisationen: Förvaltningskostnader*.

Anslaget har också använts för EG:s medfinansiering avseende stöd till vitaliseringsgödsling av försurningsdrabbad skogsmark. Detta ingår som en del i det svenska programmet för stöd till skogsbruksåtgärder enligt rådets förordning (EEG) nr 2080/92 av den 30 juni 1992 om en gemenskapsordning för stöd till skogsbruksåtgärder inom jordbruket. Motsvarande nationell finansiering har skett över anslaget H2 *Insatser för skogsbruket*.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Startstöd till yngre jordbrukare, stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsprodukter, (tidigare anslag B9, posterna 2 respektive 3), regionala stöd (tidigare anslag B11, post 4) samt kompletterande åtgärder (tidigare anslag B13, post 1) är stödformer som bygger på fleråriga åtaganden mellan staten och stödmottagarna.

Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel, vilket framgår av tabell 5.29. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att godkänna beslut om stöd som innebär utgifter på högst 2 769 miljoner kronor efter år 2000.

Beräkningen grundar sig på antagandet om en oförändrad omfattning av landsbygdsprogrammet.

Slutsatser

Regeringen bedömer enligt samma resonemang som under anslaget B8 anslagsbehovet till 1 717 500 kronor för år 2000.

Mot bakgrund av vad som anförts i avsnitt 5.6 Hållbart jordbruk bör de nya anslagen motsvara tidigare nivåer. Eventuella förändringar av anslag och bemyndiganderamar kommer att föreslås riksdagen i 2000 års ekonomiska vårproposition.

Vid beräkning av anslaget för budgetåret 2000 skall dock hänsyn tas till vad regeringen anfört i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) om engångsvis minskning av anslaget för från EG-budgeten finansierade kompletterande åtgärder inom jordbruket.

Fördelningen mellan strukturfonderna av de EG-medel som Sverige erhåller för mål 1 under perioden 2000–2006 är ännu inte klar. Länsstyrelserna i de två mål 1-regionerna skall senast den 1 oktober 1999 till regeringen redovisa förslag till utvecklingsplaner vari ingår en finansiell uppdelning mellan fonderna. Efter regeringsbehandling skall förslagen överlämnas till och godkännas av EG-kommissionen. Fördelningen mellan fonderna väntas bli klar i början av år 2000.

Tilldelningen till gemenskapsinitiativen, däribland LEADER+, blir troligtvis klar under år 1999.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 717 500 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

Tabell 5.30 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Överföring från B9	125 000
Överföring från B11	325 000
Överföring från B13	1 267 500
Förslag 2000	1 717 500

B10 Arealersättningar och djurbidrag m.m.

Tabell 5.31 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifts- prognos	Anslags- sparande
1998	4 372 510		1 107 222
1999	3 650 000	3 996 800	
2000	Förslag¹	1 321 000	
2001	Beräknat	5 269 500	
2002	Beräknat	5 407 400	

¹ Förslaget utgår ifrån att en förskjutning av utbetalningen av arealersättningar sker till januari 2001.

Från anslaget utbetalas direktbidrag i form av arealersättning, djurbidrag m.m. Anslaget är obligatoriskt för alla medlemsländer inom EU och finansieras helt från EG-budgeten.

Arealersättning lämnas för odling av spannmål, oljeväxter, baljväxter, oljelin, gränsilage och areal uttagen ur produktion. Vidare finns arealbaserade ersättningssystem för bl.a. spånadslin, odling av vicker m.m. Ett villkor för ersättning är att åkermark tas ur livsmedels- eller foderproduktion. För år 1998 gällde att 5 procent skulle tas ur produktion. En förändring till 10 procent gäller för år 1999. Det totala bidraget är begränsat till en maximiareal, kallad basareal. För svenskt vidkommande uppgår basarealen till drygt 1,73 miljoner hektar. Av denna betalades ersättning till jordbrukarna år 1998 för knappt 1,6 miljoner hektar.

Det agromonetära systemet innehåller regler om kompensation då valutakursförändringar leder till lägre stödbelopp i nationell valuta. Den 1 juli 1998 sänktes den svenska frysta kursen för arealersättning och därmed kan s.k. kompletterande kompensationsstöd som finansieras av EG-budgeten utnyttjas under tre år. Även den 1 juli 1999 sänktes växelkursen för arealersättningen, vilket utlöste ytterligare ett kompletterande kompensationsstöd på tre år.

För oljeväxter finns en särskild basareal, som för Sveriges vidkommande är 123 300 hektar. Oljeväxtodlingen har minskat kraftigt sedan EU-inträdet och under år 1998 odlades ca 50 000 hektar. År 1999 skedde en återhämtning till ca 72 000 hektar.

Följande stödbelopp per hektar för grödor tilldelades Sverige år 1999 (preliminära belopp):

Tabell 5.32 Stödbelopp

Grödor	Antal hektar	Genomsnittligt stödbelopp
Spannmål	1 200 000	2 029 kr/ha
Baljväxter	30 000	2 933 kr/ha
Uttagen areal	270 000	2 570 kr/ha
Oljelin	34 000	3 924 kr/ha
Oljeväxter	72 000	3 367 kr/ha

Djurbidrag lämnas för am- och dikor, handjur av nöt samt för tackor och getter. Bidraget baseras på tilldelade bidragsrätter. Sverige tilldelades följande bidragsrätter för år 1999:

Tabell 5.33 Djurbidrag

Djur	Bidragsrätter	Bidrag från EG
Am- och dikor	155 000	1 372 kr/ko
Handjur	226 328	1 278 kr/tjur
		1 029 kr/stut
Tackor	180 000	228 kr/tacka (prel.)

Utöver bidragen per djur betalades år 1999 extensifieringsbidrag ut till producenter av handjur och am- och dikor om djurtätheten på företaget var mindre än 1,4 djurenheter per hektar. Ett högre extensifieringsbidrag beviljades om djurtätheten var mindre än 1,0 djurenheter per hektar.

Beräkningen av anslaget har grundats på ett fullt utnyttjande av stöden. Anslagssparande har uppstått på anslaget, bl.a. genom att alla stöd inte utnyttjats maximalt. Det ackumulerade anslagssparandet år 1998 medförde en engångsvis neddragning av anslaget för år 1999 med 650 miljoner kronor, vilket aviserades i 1999 års budgetproposition.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 utnyttjades 91 procent av den totala basarealen, dvs. arealen odlades med ersättningsberättigade grödor eller var uttagen ur livsmedels- eller foderproduktionen. Utnyttjandet av basarealen har varit relativt oförändrad de senaste två åren.

Även djurbidragen har varit relativt oförändrade. Kvoten för handjursbidrag utnyttjades till fullo medan utnyttjandet av bidragsrätterna för am- och dikor var 89 procent och för tackor 86 procent. Av den maximala kvoten kunde endast ca 147 500 bidragsrätter utnyttjas år 1998 då resterande del av kvoten hade frysts. Räknat på tillgänglig del av kvoten är utnyttjandet 94 procent år 1998.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Arealersättning avseende år 2000 om ca 3,7 miljarder kronor utbetalas först i januari 2001. Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att godkänna stöd som innebär utgifter på högst 3 800 000 000 kronor efter år 2000.

Slutsatser

Den jordbrukspolitiska reformen, Agenda 2000, innebär att nya regler kommer att införas för arealersättningen och djurbidragen under år 2000. (Se avsnitt 3.3.2 Viktiga statliga insatser inom utgiftsområdet samt information om effekter.) Arealersättningen för spannmål kommer att öka medan en sänkning kommer att ske för övriga grödor. Dessutom kommer arealersättningar att införas för gränsilage. Torkningsersättning utgår för spannmål och oljevaxter i stödområdena 1–3. Beslutet om Agenda 2000 ger möjlighet att utbetala arealersättningar i januari. Denna möjlighet utnyttjas, vilket för år 2000 innebär en förskjutning av utbetalningar motsvarande ca 3,7 miljarder kronor. För am- och dikobidraget innebär beslutad reform i stort att bidragsbeloppen höjs och att am- och dikobidrag även kan sökas för kvigor. Bidragsbeloppen höjs även för handjur. Dessutom återgår antalet

bidragsrätter för såväl am- och dikor som för handjur till ursprungsnivå. Sverige får behålla de nivåer som fastställdes i anslutningsfördraget. Slaktbidrag är en ny stödform som kommer att införas och Sverige har liksom de andra medlemsstaterna tilldelats ett nationellt kuvert som på objektiva grunder skall betalas ut till producenterna. Sverige avser att dela ut medel ur det nationella kuvertet som ett tillägg på slaktbidragen för tjurar, stutar och kvigor.

På grund av förskjutningen av utbetalningen av arealstödet för år 2000 anpassas anslagsnivån engångsvis nedåt. Anslagsutvecklingen är dock stigande, vilket är en konsekvens av den jordbrukspolitiska reformen Agenda 2000. På nötköttområdet utgår kompensation i form av stegvis höjda djurpremier för den prissänkning på 20 procent som genomförs under tre år.

Vid beräkningen av anslaget för budgetåret 2000 har hänsyn tagits till kompensation från EG-budgeten för valutakursförändringar. Dessa har beräknats till ca 450 miljoner kronor för år 2000.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 321 000 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven till 5 634 324 000 respektive 5 739 392 000 kronor.

B11 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Tabell 5.34 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	1 528 446	Anslags-sparande	1 421 628
1999	Anslag	1 550 000	Utgifts-prognos	1 611 600
2000	Förslag	1 546 000		
2001	Beräknat	1 526 000		
2002	Beräknat	1 516 000		

Under anslaget finansieras kostnader för intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, exportbidrag samt stöd till biodling i enlighet med EG:s regler. Anslaget är obligatoriskt och finansieras från EG-budgeten, förutom vissa s.k. tekniska kostnader till följd av offentlig lagring, vilka för närvarande är högre än den schablonersättning som ersätts av EG. Dessa merkostnader regleras under anslaget B12 *Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.*

Exportbidrag lämnas för att täcka skillnaden mellan gemenskapspris och världsmarknadspris och möjliggöra export till tredje land. Det totala medelsbehovet för anslaget är beroende av flera svårkontrollerbara och oförutsägbara faktorer. Ett exempel är överskottsproduktion som uppkommer inom gemenskapen av exempelvis spannmål. Andra faktorer är påverkan av variationer i skördeutfall samt differensen mellan hemmamarknads- och världsmarknadspris. Ytterligare ett exempel är att en starkare svensk valuta skulle innebära att den svenska marknaden blir mer attraktiv för exportörer från övriga medlemsländer. Detta kan leda till större överskott på den svenska marknaden, vilket får direkta effekter på hur mycket som måste betalas ut som exportbidrag och i form av olika interventionsåtgärder i Sverige.

Ett ackumulerat anslagssparande år 1998 har medfört en engångsvis neddragning av anslaget för år 1999 med 300 miljoner kronor, vilket aviserades i 1999 års budgetproposition.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Offentlig lagring

Intervention av spannmål och skummjörkspulver beräknas svara för de största utgifterna under anslaget. Avgörande för anslagsbelastningen är årsmånsvariationer såväl inom landet som inom andra medlemsstater samt marknadsutvecklingen. Av betydelse är också utvecklingen av kronans värde gentemot övriga valutor. Utgifterna ersätts i efterskott av EG:s jordbruksfond. Under år 1998 ökade den offentliga lagringen på grund av en hög spannmålsskörd år 1997. År 1998 uppgick utgifterna till 665 miljoner kronor efter gjord reglering av statens merkostnader för offentlig lagring om ca 24 miljoner kronor.

Övrig intervention

Övrig intervention omfattar bl.a. stöd till privat lagring av t.ex. smör, ost och nötkött, stöd vid förbrukning av t.ex. mjölk och mejeriprodukter till skolbarn, framställning av konditorivaror, socker och stärkelse som används i industrin samt lagerersättning avseende socker. År 1998 uppgick utgifterna till 341 miljoner kronor.

Exportbidrag

Exportbidrag omfattar obearbetade och bearbetade jordbruksprodukter som exporteras till länder utanför EU. Den största utgiften i denna del, 468 miljoner kronor för år 1998, utgörs av exportbidrag för obearbetade produkter. För export av bearbetade produkter utbetalades samma år 109 miljoner kronor. År 2000 kommer licenser att införas på bearbetade produkter.

Med utgångspunkt i den WTO-bundna basnivån skall bidragsbetalningarna minska med 6 procent år 2000 och med 3 procent det första halvåret 2001. Reduktionen är en konsekvens av åtaganden om exportbidrag enligt GATT-avtalet. Under år 1998 minskade exportbidraget med sammanlagt 172 miljoner kronor i förhållande till föregående år. Detta berodde dels på den dåliga spannmålsskörden år 1998, dels på den ekonomiska krisen i Ryssland som medförde en sänkt export av jordbruksprodukter för Sverige. År 1998 uppgick de sammanlagda utgifterna till 577 miljoner kronor. Under perioden januari t.o.m. juli 1999 har ca 485 miljoner kronor utbetalats.

Stöd till biodling

Stödet till biodlingen uppgår till sammanlagt 3,2 miljoner kronor. Hälften, dvs. 1,6 miljoner kronor, finansieras av EU och redovisas under detta anslag. Från och med år 1999 samlades de nationella stöden till biodling på anslaget E3 *Djurhälsövård och djurskyddsfrämjande åtgärder*.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen, totalt omfattande 3,2 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s verksamhetsår under perioden den 16 oktober till den 15 oktober. Den svenska medfinansieringen anvisas under anslag E3 *Djurhälsövård och djurskyddsfrämjande åtgärder*. För att beslut för år 2000 skall kunna fattas om stöd till biodlingen under EU:s verksamhetsår fordras bemyndigande för utestående förpliktelser. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B11 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 600 000 kronor under år 2001.

Slutsatser

Som nämnts ovan är utgifterna svåra att prognostisera. Framför allt den okända pris- och marknadsutvecklingen medför att medelsbehovet varierar kraftigt mellan åren. Eventuella neddragningar av bidragsnivåerna under andra halvåret 2001 och år 2002 kan bli en konsekvens av kommande WTO-förhandlingar som börjar i slutet av år 1999.

Vid beräkning av anslaget för budgetåret 2000 skall hänsyn tas till vad regeringen anför i 1999 års ekonomiska vårproposition (1998/99:100) om engångsvis minskning av anslaget för Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter. Vid beräkningen av anslaget har konsekvenser av Agenda 2000 beaktats.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 546 000 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven till 1 526 000 000 respektive 1 516 000 000 kronor.

B12 Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.

Tabell 5.35 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	42 492	Anslags-sparande	72 545
1999	Anslag	80 000	Utgifts-prognos	60 000
2000	Förslag	79 700		
2001	Beräknat	79 700		
2002	Beräknat	79 700		

Under anslaget redovisas de räntekostnader som uppstår för staten till följd av att ersättningen från EG:s jordbruksfonds garantisektion erhålls i efterskott. Anslaget får även belastas med eventuella finansiella sanktioner och straffavgifter som EG-kommissionen kan komma att ålägga Sverige. Anslaget får också tillföras kursvinster och belastas med kursförluster som uppstår till följd av att medlemsstaten bär kursrisken inom EG:s jordbruksfonds utvecklingssektion. Anslaget får dessutom belastas med s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring i den mån ersättning inte erhålls från EG-budgeten. Vid ett omvänt förhållande, dvs. om EG:s schablonersättning för de tekniska kostnaderna överstiger de faktiska kostnaderna, tillförs anslaget medel från inkomsttitel 6116 Offentlig lagring.

Ersättningar för stöd m.m. som finansieras från jordbruksfondens garantisektion men som förskotteras från statsbudgeten avräknas i princip inom 35–60 dagar. De stöd som är aktuella är arealersättningar, djurbidrag, intervention, produktions- och konsumtionsstöd m.m., miljöersättningar, kompensationsbidrag samt övriga stöd inom förordningen för landsbygdsutveckling i den mån utbetalningar av dessa sker till stödtagare utanför mål 1-området.

För de stöd som betalas ut från jordbruksfondens utvecklingssektion gäller två olika metoder. För mål 5a, utom stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter, förskotterar EU-medlemsstaten 80 procent av jordbruksfondens utvecklingssektionens andel av stödet och avräkning sker för avslutat kalenderår. För stödet till bearbetning och avsättning betalar EU 80 procent av sin andel i förskott och resterande 20 procent då stödberättigade kostnader motsvarande beloppet för ett kalenderår enligt finansieringsplanen betalats ut.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1998 visar fortfarande på en lägre belastning av anslaget än beräknat. Detta beror på svårigheter att uppskatta i vilken utsträckning jordbrukarna skulle komma att utnyttja aktuella stödformer, en tämligen låg räntenivå samt att Sverige under år 1998 inte varit föremål för finansiella sanktioner.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Sverige har under år 1999 drabbats av sin första sanktion på grund av att en länsstyrelse felaktigt godkänt en arealstödutbetalning på 2,3 miljoner kronor under räkenskapsåret 1996. Under år 2000 kan Sverige komma att drabbas av ännu en sanktion på grund av felaktiga djurbidragutbetalningar på ca 4,6 miljoner kronor gjorda av Jordbruksverket under räkenskapsåren 1995/96.

Slutsatser

Ekobrottsmyndigheten, anslag B2 i utgiftsområde 4 Rättsväsendet, föreslås få uppgifter som nu ligger på EU-bedrägeridelegationen inom Finansdepartementet. Ekobrottsmyndighetens nya uppgifter föreslås finansieras bl.a. från anslag B12 med 300 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 79 700 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

Tabell 5.36 Beräkning av anslaget

Tusental kronor

Anslag 1999	80 000
Överföring till U04 B2	-300
Förslag 2000	79 700

B13 Jordbrukets blockdatabas

Tabell 5.37 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	26 670	Anslags-sparande	9 938
1999	Anslag	18 040	Utgifts-prognos	27 000
2000	Förslag	17 990		
2001	Beräknat	18 332 ¹		
2002	Beräknat	18 698 ¹		

¹ Motsvarar 17 990 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget avser att täcka kostnader för den digitala blockdatabas varpå de arealbaserade EG-stöden beräknas. Den kartavgift som skall finansiera kostnader uppkomna under anslaget skall enligt förordningen (1997:183) om kartavgift i ärenden om jordbruksstöd gälla stödansökningar inlämnade från och med år 1998.

Kostnaden för uppbyggnad av blockdatabasen har blivit något högre än de ursprungliga beräkningarna beträffande digitaliseringsarbetet och utvecklandet av ett IT-system. Regeringen beslutade därmed den 22 december 1998 att öka anslaget med 6,4 miljoner kronor. Databasen finansieras med avgifter som inlevereras på inkomsttitel. Avgifterna skall täcka såväl den årliga driftkostnaden som, på sikt, utgifterna för den gjorda investeringen. Eftersom avgifterna är fastlagda innebär kostnadsökningen att investeringsutgiften kommer att täckas vid en senare tidpunkt än vad som tidigare antagits.

Utgiftsprognosen för år 1999 beräknas uppgå till ca 27 miljoner kronor, vilket inkluderar utvecklingskostnader för blockdatabasen samt utskrift av brukarkartor och nyttjanderättsavgifterna avseende år 1998.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 har databasen vidareutvecklats och uppdaterats. Ett geografiskt informationssystem (GIS) har skapats för handläggning och ajourhållning av blockinformation. Finansiering av kostnaderna för investering och drift sker genom att intäkterna från kartavgiften inlevereras till inkomsttitel på statsbudgeten. Avgifterna beräknas ge full kostnadstäckning. Under år 1998 har samtliga lantbrukare som ansökt om arealersättningar erhållit blockkartor. Kartavgifternas förenlighet med EG-rätten har ifrågasatts och är föremål för domstolsprövning.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 17 990 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

6 Fiske

6.1 Omfattning

Fiskeriverket är central myndighet för såväl förvaltning av fiskresurserna som för främjandet av en livskraftig fiskerinäring. Fiskeriverket skall vidare främja forskning och bedriva utvecklingsverksamhet på fiskeområdet. År 1998 (1997) hade Fiskeriverket 252 (242) årsarbetskrafter. Under år 1998 var verkets totala verksamhetskostnader 183,8 (185,7) miljoner kronor, varav 31 (34) procent eller 57,1 (63,6) miljoner kronor finansierades av anslagsmedel.

På regional nivå har länsstyrelserna ansvaret för fiskefrågor, främst fiskevård och EG:s strukturstöd. Verksamheten har i relation till länsstyrelsernas totala verksamhet ökat något under de senaste åren. Under år 1998 (1997) var 51 (50) årsarbetskrafter sysselsatta med fiskefrågor inom länsstyrelserna. Fiskefrågorna står för en liten andel av länsstyrelsernas totala verksamhetskostnader ca 1,9 (1,8) procent. Totalt förbrukade länsstyrelserna 46,6 (44,1) miljoner kronor inom fiskeområdet.

Kustbevakningen, som tillhör utgiftsområde 6 Totalförsvaret, svarar för tillsyn och kontroll av såväl yrkesfiske som fritidsfiske. Av myndighetens totala budget används ca 23 procent för övervakning av fiske. Kustbevakningens övervakning sker till havs, i kustvattnen samt i Väner och Mälaren enligt lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning och enligt fiskelagen (1993:787) med tillhörande författningar. Kontrollen till havs omfattar svenska och utländska fiskefartyg inom såväl den ekonomiska zonen som inom sjöterritoriet. Myndigheten utför även landningskontroller.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
147	190	185	196	197	199

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Orsaken till att utgiftsprognosen för år 1999 understiger anslaget är att det råder en viss eftersläpning mellan beslut om och utbetalning av strukturstödsmedel. Regeringen har den 10 juni 1999 beslutat att det anslagssparande som överstiger 3 procent disponeras av myndigheten.

Förändringar

Budgetåret 1998 präglades av ytterligare effektivisering av tillämpningen av EG:s gemensamma fiskeripolitik. Detta arbete medförde ett antal förändringar, bl.a. beslut om

- ytterligare regleringar i förordningen om nya tekniska bevarandeåtgärder i Västerhavet,
- ett nytt satellitbaserat övervakningssystem (VMS) för fiskefartyg och ett gemensamt kontrollsystem för öppet hav i Nordostatlanten,
- att upprätta en långsiktig förvaltningsstrategi för östersjötorsken,
- en långsiktig förvaltningsstrategi för sill i Nordsjön och Östersjön,

- ett nationellt aktionsprogram för östersjö-laxen,
- en ny rådsförordning avseende Fonden för fiskets utveckling,
- omfördelning av fartygskapacitet mellan olika segment av den svenska fiskeflottan inom ramen för den sammanlagda kapacitetsnedskärningen.

Mot bakgrund av betänkandet Fiskeriadministrationen i ett EU-perspektiv (SOU 1998:24) har Fiskeriverket beslutat att en ny organisation skall gälla fr.o.m. den 1 januari 1999. Syftet har främst varit att närmare koppla FoU-verksamheten till verkets myndighetsuppgifter.

Prioriteringar

EG-kommissionen inledde redan år 1998 en allmän översyn av den gemensamma fiskeripolitiken. Översynen ingår i förberedelserna för den revision av fiskeripolitiken som skall vara avslutad till år 2002. Regeringen kommer att prioritera detta arbete, som skall ske i samverkan med näringen och andra berörda intressenter. Frågan kan komma att bli en av de viktigare under det svenska ordförandeskapet första halvåret 2001.

Arbetet med integrering av miljö- och fiskefrågor fortsätter bl.a. genom miljö kvalitetsmål, ekosystemansatsen samt miljömärkning av fisk. Under året skall en sektorsrapport om integreringen av miljö- och fiskefrågor inom ramen för Cardiffprocessen utarbetas och avrapporteras till Europeiska rådet.

Prioriterade frågor är även införande av överenskommelser med anledning av Baltic 21-arbetet, förvaltningsstrategi för torsk, som bl.a. innebär införande av nya selektiva redskap samt strategier för sill och skarpsill i Östersjön som baseras på försiktighetsprincipen. Det pågående arbetet med att genomföra den internationellt antagna aktionsplanen för den vilda östersjö-laxen kommer även att fortgå. Från svensk sida har ett nationellt åtgärdsprogram för östersjö-laxen utarbetats.

Beträffande nordsjöfisket skall särskilt bevakas konsultationerna mellan EU och Norge om de nya långsiktiga förvaltningsstrategierna för en rad bottenlevande arter samt för makrill. Arbetet baseras på försiktighetsprincipen.

Frågan om avrapportering av artsammansättningen vid svenska landningar i Danmark måste lösas.

I samband med reformeringen av gemenskapens struktur- och regionalpolitik, som skett inom ramen för Agenda 2000, har nya regler fastställts för Fonden för fiskets utveckling. Förhandlingarna avseende det detaljerade regelverket för strukturåtgärder inom fiskerinäringen, den s.k. tillämpningsförordningen, förväntas vara avslutade under hösten 1999. Detta innebär att det nya strukturprogrammet fördröjs. Det är emellertid viktigt att det nationella arbetet fortgår och att ett program kan godkännas och implementeras så snart som möjligt under år 2000.

6.3 Resultatbedömning

Målen för den svenska fiskeripolitiken och för Fiskeriverkets verksamhet är att på ett långsiktigt, hållbart sätt verka för en ansvarsfull hushållning med fiskresurserna så att

- de ger en god långsiktig avkastning,
- den biologiska mångfalden säkerställs,
- konkurrenskraftiga företag utvecklas,
- tillgången på fisk av god kvalitet till fördel för konsumenterna säkras.

Såväl en god avkastning som bevarandet av den biologiska mångfalden är aspekter på en ansvarsfull hushållning med fiskresurserna. Införandet av nya förvaltningsåtgärder, ett aktivt miljövårdsarbete, särskilda åtgärder för vård av vissa bestånd samt ett allmänt fiskevårdsarbete är viktiga verksamheter. Allmänhetens fiskemöjligheter på allmänt vatten främjas framför allt av fiskevårdsarbete men även av andra resursbevarande insatser.

Långsiktiga förvaltningsstrategier, i enlighet med försiktighetsprincipen, och införandet av nya tekniska bevarandeåtgärder är två av de huvudsakliga instrument som använts i regleringen av hur fiskeresurserna nyttjas. De effekter som uppnåtts är bl.a. en väsentlig förbättring i skyddet av ung icke lekmogen fisk och ett stabilt och uthålligt fiske.

Det kritiska tillståndet för flera av världens stora fiskbestånd är utgångspunkten för det multilaterala fiskerisamarbetet. Under året har flera framsteg gjorts. Dessa syftar bl.a. till att för-

stärka dels de regionala fiskerikommissionerna, dels FAO:s globala övervakning och analys av beståndssituationen.

Uppgiften att genomföra en Agenda 21 för Östersjön, kallad Baltic 21, utgör tillsammans med arbetet inom ramen för Nordsjökonferensen, grunden för en vidare integrering av fiske- och miljöfrågor. Under året har Sverige deltagit i utarbetandet av en plan för Baltic 21-arbetet på fiskets område. Uppföljning och genomförande av denna plan kommer att ske såväl internationellt inom ramen för Fiskerikommissionen för Östersjöns verksamhet som nationellt av ansvariga myndigheter.

Målet är att minst 50 procent av den potentiella reproduktionskapaciteten i samtliga vildlaxälvar skall uppnås senast år 2010 för staterna runt Östersjön. Sverige har under en följd av år vidtagit fiskereglerande åtgärder för att förbättra situationen för de svenska laxbestånden. Åtgärderna har resulterat i att det totala uttaget av lax i Östersjön kraftigt har begränsats. Fiskerikommissionen för Östersjön beslutade år 1997 om en internationell aktionsplan för den vilda östersjöloxen och tillsatte samtidigt en övervakningsgrupp för arbetet med aktionsplanen. Arbetet inriktas på klassificering av vildlaxälvar och stopp för utsättningar av odlad lax i dessa älvar senast år 2005. Andra åtgärder för att stärka vildlaxbestånden är terminalfiske och fettfenklippning. Härigenom möjliggörs en ökad inriktning av fisket mot odlad lax utan att vildlaxbeståndet hotas.

På regional nivå är länsstyrelserna viktiga aktörer. Effektmålen för länsstyrelsernas arbete på fiskeområdet är att medverka till

- ansvarsfull hushållning med fiskeresurserna,
- utveckling av konkurrenskraftiga företag inom fiskerinäringen.

Regeringens bedömning är att länsstyrelsernas insatser har bidragit till att uppnå målen dels genom att fördela EU-stöd till bl.a. fiskberedningsindustrin och vattenbruk, dels genom sitt fiskevårdsarbete. Enligt regeringens uppfattning är det angeläget att arbetet med att öka mätbarheten i resultaten fortsätter.

I budgetpropositionen för år 1999 föreslog regeringen att Svensk Fisk i framtiden skall bedrivas i en fristående organisation. Enligt regleringsbrev för år 1999 är inriktningen att verksamheten skall vara avvecklad under år 1999.

Regeringen avser därför att återkomma med närmare redovisning av ärendet.

Fiskeriverkets nya organisation kommer enligt regeringens bedömning att möjliggöra en tydligare koppling mellan verkets kärnverksamhet och den FoU-verksamhet som krävs för att utföra verksamheten på ett ändamålsenligt sätt.

Fiskevård

Fiskevårdsarbetet syftar till en god miljö, effektiv användning av resurserna och en hållbar försörjning och ingår som en del i ansträngningarna att bygga ett ekologiskt hållbart samhälle. I detta arbete måste långsiktiga åtgärder prioriteras. För budgetåret 1998 höjdes anslaget till fiskevård från 4,6 miljoner kronor till 20 miljoner kronor. Genom denna satsning kan bl.a. aktionsplanen för biologisk mångfald på fiskets område i allt väsentligt genomföras. Fiskeriverket har lämnat en redogörelse till regeringen om hur de samlade statliga medlen till fiskevård har använts. Genomgången visar att sammanlagt minst 73 miljoner kronor användes till fiskevård under år 1998. Verket administrerade ca 55 miljoner kronor av dessa medel och länsstyrelserna ca 18 miljoner kronor. Därutöver gav regeringen i 1998 års regleringsbrev länsstyrelserna i uppdrag att redovisa behovet av fiskevård under perioden 1999–2001. Rapporterna bör kunna utgöra underlag för Fiskeriverkets vidare planering av den allmänna fiskevården och fördelningen av fiskevårdsmedel.

En väsentlig del av Fiskeriverkets och länsstyrelsernas arbete med fiskevård gynnar fritidsfisket. I arbetet med fiskevård ingår bl.a. bildandet av fiskevårdsområden. Dessa områden har stor betydelse för såväl fritidsfisket som fiskevården.

Fiskeriverket fortsätter sin översyn av användningen av fiskeavgifter fastställda enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverk. Målet är att ta fram underlagsmaterial i de fall otidsenliga bestämmelser om avgifternas användning hindrar ett genomförande av biologiskt riktiga åtgärder. De fonderade medlen uppgick vid 1998 års utgång till ett bokfört värde på drygt 74 miljoner kronor.

Marknadsfrågor

Ur ett producentperspektiv har marknaden för fisk och skaldjur varit gynnsam under år 1998 och marknadspriserna har ökat, i synnerhet för vitfisk. Detta är en utveckling som kunde observeras redan under år 1997 och som resulterat i

minskade återtag. Kostnaden för återtag av fisk har under åren 1997 och 1998 varit ca 3,5 miljoner kronor per år, vilket är avsevärt lägre än motsvarande belopp för åren 1996 och 1997 då ca 13,5 respektive 10,5 miljoner kronor utbetalades. Att beloppen minskat beror främst på att marknaden för torsk förbättrats.

EG-kommissionen lämnade i februari 1999 ett förslag till ny förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Kommissionens målsättning är att den nya organisationen av marknaden bl.a. skall bidra till en ansvarsfull förvaltning av resurserna, att återtag av fisk skall minska och att marknaden skall bli mer överskådlig samt att konsumenternas kunskap om fisk- och vattenbruksprodukter skall förbättras. För att uppnå dessa mål innehåller kommissionens förslag till ny förordning ändrade eller nya bestämmelser inom sex områden: konsumentinformation, nya uppgifter för producentorganisationerna, branschorganisationer och branschavtal, ändrade ersättningsvillkor för återtag, ändrade ersättningsvillkor för tonfisk samt införande av tullsuspensioner för fiskarter som inte kan tillhandahållas i tillräcklig utsträckning inom unionen. Enligt förslaget skall den nya förordningen börja gälla den 1 januari 2001 och arbetet med den pågår för närvarande på rådsnivå.

Redan i maj 1996 startade ett nordiskt samarbete om miljömärkning av fisk. Bakgrunden var ett alltmer ökande konsumentintresse för miljömärkta livsmedelsprodukter, även för fisk. Det nordiska initiativet ledde till att FAO i oktober 1998 diskuterade möjligheten till att utarbeta tekniska riktlinjer för en miljömärkning. EG-kommissionen har även tagit upp frågan och i juni 1999 hållit en första diskussion. Kommissionen har för avsikt att under hösten 1999 återkomma i frågan.

Strukturpolitik

EG:s finansiella instrument för att uppnå de strukturpolitiska målen på fiskets område är Fonden för fiskets utveckling (FFU). De mål som har lagts fast för FFU är att

- bidra till att uppnå en varaktig balans mellan resurser och deras nyttjande,
- stärka utvecklingen av ekonomiskt livskraftiga företag inom sektorn samt

- förbättra marknadsutbudet och förädlingsvärdet för fiskets och vattenbrukets produkter.

Fiskerinäringen har under programperioden 1995–1999 beviljats stöd inom ramen för mål 5a fiske, såväl inom som utanför mål 6, och gemenskapsinitiativet Pesca. Mål 5a skall bidra till en modernisering och omstrukturering av hela fiskerinäringen, medan Pesca är särskilt riktat till 15 fiskeberoende kommuner i Sverige. Pesca syftar till att skapa kompletterande sysselsättning för yrkesfiskare, arbetslösa fiskare samt andra yrkeskategorier vars försörjning påverkats negativt av nedgången i fisket. Utöver dessa program kan också projekt med anknytning till fisket stödjas inom ramen för andra strukturprogram, exempelvis mål 5b och gemenskapsinitiativet Leader.

Beträffande mål 5a-åtgärder, vilka omfattar den huvudsakliga delen av strukturstödet, kan konstateras att investeringsviljan inom fiskerinäringen genomgående varit hög, främst för investeringar i beredningsindustrin, i fiskehamnar och inom flottan. Inom mål 6 har investeringarna främst avsett vattenbruksanläggningar. Utfallet per den 30 juni 1999 visar att närmare 84 procent av programperiodens tillgängliga medel från FFU har tagits i anspråk. Nationell och privat medfinansiering är en förutsättning för att utnyttja de medel som finns avsatta från FFU. Enligt den oberoende utvärdering som per den 31 december 1998 gjorts av programmet är uppfyllelsen av de övergripande målen genomgående god. Stödets effekter bedöms som goda och en tredjedel av projekten bedöms ha haft större effekt än förväntat.

Inom såväl yrkesfisket som beredningsindustrin har investeringarna främst avsett kvalitets- och hygienförbättrande åtgärder samt insatser för arbetsmiljön. För fiskeflottans del har stödåtgärderna syftat till att hålla flottans kapacitet på en långsiktigt hållbar nivå samtidigt som det krävts en förnyelse och modernisering för att öka de svenska fiskeföretagens konkurrenskraft. Detta gäller i synnerhet mot bakgrund av att de svenska fiskefartygen har en relativt hög medelålder. Genom stöd till förnyelse och modernisering har fiskerinäringen fått del av den utveckling som skett på fartygssidan vad gäller förbättrad säkerhet, möjligheter till mer rationell hantering av fångsten samt möjlighet att kunna leverera fångst med högre kvalitet. Detta är en förutsättning för en bättre lönsamhet i fiskeföretagen. Inom beredningsindustrin har investeringarna

resulterat i snabb anpassning till EG:s bestämmelser på hygienområdet, produktionsökning och ökat antal sysselsatta.

Den totala produktionen från vattenbruket har successivt minskat under de senaste åren. För att långsiktigt ha god lönsamhet och effektivt kunna möta konkurrens från utländska företag behöver genomsnittsproduktionen per odling öka. För att denna utveckling skall bli möjlig måste dock de miljörelaterade konflikterna utredas och minskas.

De investeringar som medfinansierats inom vattenbruket har främst avsett modernisering av befintliga anläggningar medan antalet nyetableringar har varit färre än förväntat. Investeringsvolymen inom vattenbruket har inte varit så stor som strukturprogrammet förutsatt. Vissa medel har därför omfördelats till åtgärder för beredningsindustrin.

Gemenskapsinitiativet Pesca har under år 1998 och första halvåret 1999 utvecklats bättre än tidigare år. Under år 1998 har medel för offentlig medfinansiering tillförts programmet och därmed underlättat genomförandet. Samtidigt har ett antal större strategiska projekt beviljats medel, bl.a. ett center för säkerhetsutbildning av yrkesfiskare. Per den 30 juni 1999 hade 41 procent av tillgängliga EG-medel tagits i anspråk, vilket kan jämföras med 18 procent vid samma tidpunkt året innan. Då utnyttjandet av programmet har varit relativt lågt har 1,7 miljoner kronor, efter önskemål från kommissionen, överförts från det svenska Pesca-programmet till ett Peace-initiativ på Nordirland.

Vattenbruket

I februari 1998 bildades Matfiskodlarnas Producentorganisation, som bl.a. skall främja medlemmars ekonomiska intressen genom att sälja fisk och övriga vattenbruksprodukter som medlemmar levererar till producentorganisationen.

Inom Jordbruksdepartementet har en arbetsgrupp tillsatts för att bl.a. ta fram förslag till övergripande policy för vattenbruket. Arbetsgruppen skall senast den 1 december 1999 överlämna en rapport till regeringen.

Yrkesfiskets konkurrenssituation

Utredningen (Jo 1998:05) om konkurrenssituationen för det svenska yrkesfisket lade i januari 1999 fram betänkandet Yrkesfiskets konkurrenssituation (SOU 1999:3). Utredningen föreslår att det nu gällande avdraget för ökade levnads-kostnader vid fiske ersätts av ett nytt avdrag

benämnt yrkesfiskaravdrag. Vidare lägger utredningen fram förslag på metoder för att möjliggöra resultatutjämnning vid fartygsbyte. Betänkandet har remissbehandlats. Ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

System för ersättning av skador på fiskefartyg och fiskeredskap till följd av dumpade kemiska stridsmedel och liknande produkter

För yrkesfiskare inträffar ibland skador på fiskefartygen och fiskeredskapen till följd av dumpade stridsmedel och liknande produkter framför allt vid trålning. Statskontoret har på uppdrag av Jordbruksdepartementet utrett och lagt förslag på ett system för ersättning. Kostnader för skador som uppstår i samband med dumpade kemiska stridsmedel o.dyl. skall delas av staten och näringen. Statskontoret föreslår att yrkesfiskare själva eller via sina branschorganisationer ser över försäkringsskyddet och utnyttjar de möjligheter som finns inom de kommersiella försäkringarnas ram. Vidare föreslår Statskontoret att i den mån kostnader kvarstår, då kommersiella försäkringslösningar är fullt utnyttjade, bör dessa ersättas av en statlig försäkring via en fond.

Statskontoret uppskattar att antalet incidenter orsakade av såväl dumpade kemiska stridsmedel som av liknande produkter årligen uppgår till ca 25 stycken. För närvarande rapporteras till myndigheterna endast skador som orsakas av dumpade kemiska stridsmedel. Sedan år 1984 har endast åtta fall rapporterats och den senaste incidenten inträffade år 1992.

Ett flertal remissinstanser gavs tillfälle att yttra sig över Statskontorets rapport. Endast Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) motsatte sig Statskontorets förslag och anser att en försäkringslösning inte är möjlig utan förordar en anslagsfinansiering.

Enligt regeringens bedömning bör inga åtgärder vidtas med anledning av Statskontorets förslag. Staten ersätter redan i dag en stor del av skadorna såsom eskort till hamn, ersättning för saneringskostnader och arbetslöshetsersättning under den period då sanering pågår. Dessutom utreds för närvarande frågan om en ny saneringsanläggning i Karlskrona. Övriga kostnader för uppkomna skador bör kunna täckas genom försäkringslösningar.

Mot denna bakgrund vidtar regeringen inte några ytterligare åtgärder.

6.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende Fiskeriverket.

6.5 Översyn av fiskeriadминистраtionen

En särskild utredare har sett över fiskeriadміністраtionen och överlämnade i januari 1998 betänkandet Fiskeriadміністраtionen i ett EU-perspektiv (SOU 1998:24) till regeringen. Förslag från utredningen redovisades i budgetpropositionen för år 1999, utgiftsområde 23.

I detta sammanhang behandlas utöver vad som tidigare sagts endast förslaget om samordning av kvalitets- och landningskontrollen.

Samordnad kvalitets- och landningskontroll

Regeringens bedömning: Uppgiften att utföra kvalitetskontroll av fisk i svenska hamnar skall överföras från Fiskeriverket till Kustbevakningen.

Utredningens förslag: Fiskeriverket bör som ansvarig myndighet för den gemensamma fiskeripolitiken i Sverige få uppgiften att utföra den samordnade kvalitets- och landningskontrollen av fisk i svenska hamnar.

Remissinstanserna: Såväl Fiskeriverket som Kustbevakningen har förordat att den egna myndigheten skall utföra den samordnade kvalitets- och landningskontrollen av fisk i svenska hamnar. Riksrevisionsverket (RRV) ifrågasätter utredningens slutsatser om fiskerikontrollens framtida kostnader mot bakgrund av utredningens bristfälliga beräkningsunderlag. RRV anser att Kustbevakningen borde få utförandansvar mot bakgrund av säsongsmässig variation, bättre flexibilitet i kontrollorganisationen samt möjlighet till variation av kontrollinsatser efter behov. Statskontoret anser dock att utredningens förslag om att Fiskeriverket skall överta landningskontrollen från Kustbevakningen är rimlig.

Skälen för regeringens bedömning: Den obligatoriska fiskerikontrollen ingår i den gemensamma fiskeripolitiken och skall utövas

enligt EG:s kontrollförordning ((EEG) nr 2847/93). Svensk lagstiftning innehåller ytterligare bestämmelser om fiskerikontrollen. Redan i dag utgör fiskerikontrollen en betydande del av Kustbevakningens verksamhet. Detta rör sig om kontroll och övervakning till sjöss, men omfattar också landningskontroll i hamnar, inklusive kontroll av industrilandningar. Fram till nu har dock kontrollen av industrilandningar utförts främst av Fiskeriverket inom ramen för ett EG-finansierat metodprojekt. Regional kvalitetskontroll svarar Fiskeriverket för.

Kustbevakningen bör få en sammanhållande uppgift inom fiskerikontrollen genom att även ansvaret för kvalitetskontroll av fisk överförs till myndigheten. Motivet till detta är behovet av en effektivare och förbättrad svensk fiskerikontroll. Genom denna åtgärd kan ambitionsnivån förbättras för landningskontrollen redan under år 2000. Vidare uppnås ekonomiska fördelar då kvalitets- och landningskontrollen samordnas. Avgörande för regeringens bedömning har varit Kustbevakningens organisation liksom dess regionala närvaro. Genom en utökad myndighetssamverkan bör även rapporterings- och andra administrativa rutiner kunna förbättras.

Fiskeriverket skall, såsom ansvarig myndighet avseende den gemensamma fiskeripolitiken i Sverige, även framgent, ha det övergripande ansvaret för den del av politiken som hänför sig till EG:s kontrollförordning på fiskets område.

Fiskerikontrollen utgör redan i dag en prioriterad del av Kustbevakningens verksamhet. Regeringen anger också årligen mål för denna verksamhet. Regeringen avser dock att införa ett nytt mål för fiskerikontrollen (utg.omr. 6, anslag C1). Regeringen är angelägen om att de två berörda myndigheterna i den framtida verksamheten årligen redovisar hur EG:s krav på en god fiskerikontroll säkerställs samt genomförda kvalitetsförbättringar. Detta förutsätter att ett samarbetsavtal upprättas mellan Fiskeriverket och Kustbevakningen.

Fiskeriverket och Kustbevakningen skall gemensamt få i uppdrag att utarbeta ett riskanalysbaserat kontrollsystem. Systemet skall säkerställa att en högkvalitativ kontroll förhindrar att svenska fiskekvoter överskrids. Systemet skall, utifrån ett behovs- och riskanalysperspektiv, belysa uppläggning, omfattning, periodicitet samt utförande av kontrollverksamheten. Vidare bör det innefatta preciserade riktlinjer för hur olika fiskarter skall övervakas.

Regeringen gör bedömningen att Kustbevakningen kan utföra kvalitetskontrollen samt ett utökad antal landningskontroller utan att särskilda resurser tillförs.

Den gemensamma fiskeripolitiken skall revideras senast år 2002. Inom ramen för detta arbete behandlas även fiskerikontrollen. Mot denna bakgrund anser regeringen att den svenska fiskerikontrollen bör utvärderas senast år 2004.

6.6 Strukturstöd för perioden 2000–2006

Sedan början av år 1999 har ett förslag om en ny tillämpningsförfordning avseende strukturåtgärder inom fiskerinäringen behandlats i EU. Förfordningsförslaget omfattar regler för vilka åtgärder som är stödberättigade inom respektive verksamhetsgren, bl.a. fiskeflottan, vattenbruket och beredningsindustrin samt villkor för att kunna erhålla stöd. Förslaget innehåller även riktlinjer för maximalt finansiellt bidrag som får beviljas enskilda projekt. Förslaget till ny förfordning skall fastställas under hösten 1999.

I huvudsak kommer åtgärder som i dag omfattas av mål 5a-fiske att vara stödberättigade även under nästa programperiod, dvs. perioden 2000–2006. De förändringar som kan förutses, jämfört med nuvarande förordning, är att kopplingen mellan beviljandet av stöd och uppfyllandet av det fleråriga utvecklingsprogrammet för flottan förstärks och att det småskaliga kustfisket prioriteras tydligare. Vidare har strukturåtgärdernas syfte att bidra till att ge nytt liv till områden som är beroende av fiske blivit mer uttalat. Sverige stöder målsättningen med strukturstödet på fiskets område.

6.7 Anslag

C1 Fiskeriverket

Tabell 6.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1998	Utfall	57 072	Anslagskredit	1 768
1999	Anslag	59 058	Utgiftsprognos	59 089
2000	Förslag	65 514		
2001	Beräknat	66 579 ¹		
2002	Beräknat	67 703 ¹		

¹ Motsvarar 65 514 tkr i 2000 års prisnivå.

För budgetåret 1997 ålades Fiskeriverket ett besparingskrav på 6 miljoner kronor samt en riktad lokalkostnadsbesparing på 3,6 miljoner kronor. Samtidigt har kraven på verksamheten ökat på fiskerikontrollens område och genom att verkets uttalade roll på miljöområdet förstärkts. Dessa faktorer har i hög grad påverkat arbetet under år 1998.

Vid utgången av budgetåret 1998 utnyttjade Fiskeriverket 1,8 miljoner kronor av anslagskrediten, vilket är en minskning jämfört med de 2,6 miljoner kronor som utnyttjades vid föregående årsskifte.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Fiskeriverket har utförligt redovisat sina prestationer, resultatet av dessa och kopplingen till de operativa målen. Av resultatredovisningen framgår att verket har arbetat i linje med de övergripande målen i regleringsbrevet. Enligt regeringen bör ytterligare insatser göras i syfte att förtydliga resultatredovisningen bl.a. vad gäller kopplingen till uppställda mål samt analyser och motiveringar av gjorda insatser. För att bidra till en tydligare redovisning pågår för närvarande en översyn av Fiskeriverkets effekt- och verksamhetsmål.

Mot bakgrund av de stora förändringar som EU-medlemskapet inneburit för Fiskeriverket samt verkets förstärkta roll på miljöområdet menar regeringen att verket har utfört sina uppgifter väl.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Fiskeriverket bedriver uppdragsverksamhet och tjänsteexport. För budgetåret 1998 erhöll Fiskeriverket 41,8 miljoner kronor i avgiftsintäkter från sin uppdragsverksamhet och tjänsteexport. Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket.

Avgiftsintäkterna i uppdragsverksamheten (se tabell 6.3) härrör från Fiskeriverkets undersökningsfartyg och från utredningskontoren. Utredningskontoren svarade under år 1998 för ca 63 procent av dessa intäkter. För åren 1999 och 2000 förutses en likartad omslutning.

Tabell 6.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter (som får disponeras)	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)	Kostnads- täckning %
Utfall 1997	18 733	17 724	1 009	106
Utfall 1998	17 764	17 804	- 40	100
Prognos 1999	17 500	17 600	- 100	
Budget 2000	18 500	18 500	0	

Fiskeriverkets tjänsteexport (se tabell 6.4) är hänförlig till Swedmars (Swedish Centre for Coastal Development and Management of Aquatic Resources) internationella konsultverksamhet, bl.a. grundat på ett avtal med SIDA. En viss ökning av omslutningen har skett under år 1998. Motsvarande omslutning förväntas även för budgetåren 1999 och 2000.

Tabell 6.4 Tjänsteexport

Tusental kronor

Tjänsteexport	Intäkter (som får disponeras)	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)	Kostnads- täckning %
Utfall 1997	18 643	18 535	107	101
Utfall 1998	23 991	23 879	112	100
Prognos 1999	21 000	21 000	0	
Budget 2000	22 000	22 000	0	

Slutsatser

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 6 376 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2000 till 65 514 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 6.5 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	59 058
Pris- och löneomräkning	+275
Justering av lokalkostnader	-195
Justering av premier	+6 376
Förslag 2000	65 514

C2 Strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 6.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	17 915	Anslags- sparande	26 962
1999	Anslag	30 890	Utgifts- prognos	29 697
2000	Förslag	30 890		
2001	Beräknat	30 890		
2002	Beräknat	30 890		

Från anslaget lämnas framför allt stöd till åtgärder som medfinansieras av EG inom ramen för gemenskapsprogrammet för mål 5a-fiske, såväl inom som utanför mål 6, och gemenskapsinitiativet Pesca. Från och med år 2000 kommer anslaget att utnyttjas för strukturåtgärder inom fiskerinäringen även under perioden 2000–2006.

Fördelningen mellan strukturfonderna av de EG-medel som Sverige erhåller för mål 1 under perioden 2000–2006 är ännu inte klar. Länsstyrelserna i de två mål 1-regionerna skall senast den 1 oktober 1999 till regeringen redovisa förslag till utvecklingsplaner vari ingår en finansiell uppdelning mellan fonderna. Efter regeringsbehandling skall förslagen överlämnas till och godkännas av EG-kommissionen. Fördelningen mellan fonderna väntas bli klar i början av år 2000.

Anslaget får också disponeras för äldre stödformer som inte omfattas av strukturprogrammen. Bestämmelser finns i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Anslaget kan bl.a. användas för att täcka förluster vid statlig kreditgaranti till fiske- och fiskberedningsföretag. En jämförelse mellan

budget och utfall för år 1998 visar på ett underutnyttjande på drygt 10 miljoner kronor, medan det ackumulerade anslagssparandet uppgår till närmare 25 miljoner kronor. Anslagssparandet avser dock beslutade men inte utbetalade medel. Tillgängliga medel beräknas således komma att utnyttjas.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Genomförandet av strukturprogrammen övervakas gemensamt av EG-kommissionen och Sverige av en s.k. övervakningskommitté. Fiskeriverket svarar för sekretariatsfunktionen i kommittén. Övervakningskommittén ansvarar för att åtgärderna överensstämmer med valda prioriteringar och uppställda mål. Åtgärderna har genomförts i enlighet med strukturprogrammet.

Anslaget får även användas för att täcka eventuella förluster orsakade av lämnade fiskerilån och kreditgarantier för lån. Detta påverkar hur mycket av anslaget som kan utnyttjas till strukturstöd. För budgetåret 1998 uppgick kreditförlusterna till 300 000 kronor och återbetalning av infriade garantier till 170 000 kronor. Fiskeriverket har bedömt att ca 2 miljoner kronor sannolikt kommer att återbetalas, medan osäkra fordringar uppgår till 6,25 miljoner kronor.

Slutsatser

En ny strukturfondsperiod inleds år 2000. Inom såväl som utanför mål 1 är det ännu oklart vilka medel från EG som kommer att avsättas för strukturåtgärder inom fiskerinäringen under perioden 2000–2006. Då förslaget på ny tillämpningsförfordning ännu inte beslutats är det oklart vilka åtgärder som slutligen kommer att omfattas. Arbetet med att prioritera insatser och bedöma finansieringsbehoven återstår till stora delar. Regeringen avser att återkomma i frågan till riksdagen i annat sammanhang.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 30 890 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas vara oförändrade.

C3 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 6.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	53 726	Anslags-sparande	107 833
1999	Anslag	80 000	Utgifts-prognos	76 833
2000	Förslag	80 000		
2001	Beräknat	80 000		
2002	Beräknat	80 000		

Under anslaget anvisas det belopp som motsvarar EG:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslag C2 *Strukturstöd till fisket m.m.* För svenska strukturåtgärder har i Fonden för fiskets utveckling för perioden 1995–1999 avsatts 48,2 miljoner euro, vilket motsvarar ca 409,7 miljoner kronor. Av dessa medel avser 42 miljoner euro mål 5a-åtgärder utanför mål 6-området, 4 miljoner euro är bidrag för mål 5a-åtgärder inom mål 6-området och 2,18 miljoner euro avser Pesca-programmet. Pesca-programmet finansieras även med 590 000 euro från Europeiska regionalfonden och med 990 000 euro från Europeiska socialfonden vilka administreras av NUTEK respektive AMS.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998, visar på ett underutnyttjande på ca 31 miljoner kronor medan det ackumulerade anslagssparandet uppgår till närmare 108 miljoner kronor. Anslagssparandet avser dock beslutade men inte utbetalade medel. Tillgängliga medel beräknas således komma att utnyttjas.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Gemenskapen har beslutat om ett satellitbaserat kontrollsystem för fiskefartyg. För år 1998 lämnades 4,65 miljoner kronor i EG-bidrag för utrustning på fartyg, landbaserad utrustning samt installation. Även nationella medel har avsatts för detta ändamål. Regeringen beslutade den 20 maj 1998 att Fiskeriverket får disponera återstående prisregleringsmedel för att täcka kostnader för ett satellitbaserat kontrollsystem för fisket, varav högst 2 miljoner kronor får användas för underhåll och drift av systemen på fiskefartyg för tidsperioden juli 1998 t.o.m. december 1999. Det är

ännu för tidigt att göra en bedömning av vilka effekter som uppnåtts. Fiskeriverket skall senast den 1 mars 2000 avrapportera medelsanvändning och uppnådda resultat till regeringen.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 80 000 000 kronor för år 2000. En ny strukturperiod inleds år 2000. Inom såväl som utanför mål 1 är det ännu oklart vilka medel från EG som kommer att avsättas för strukturåtgärder inom fiskerinäringen under perioden 2000–2006. Då förslaget på ny tillämpningsförfordning ännu inte beslutats är det oklart vilka åtgärder som slutligen kommer att omfattas. Arbetet med att prioritera insatser och bedöma finansieringsbehoven återstår till stora delar. Regeringen avser att återkomma i frågan till riksdagen i annat sammanhang.

C4 Fiskevård

Tabell 6.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	18 532	Anslags-sparande	3 521
1999	Anslag	20 000	Utgifts-prognos	19 000
2000	Förslag	20 000		
2001	Beräknat	20 000		
2002	Beräknat	20 000		

Fiskevårdens mål är att långsiktigt verka för livskraftiga och rika fiskbestånd i svenska vatten. En ansvarsfull hushållning med fisktillgångarna syftar till att långsiktigt verka för biologisk mångfald genom att främja ett rikt och varierat fiskbestånd och ett optimalt utnyttjande av våra fisktillgångar. I detta sammanhang bör även kulturmiljövärden beaktas. Miljömålet på fiskets område är att fisk, kräft- och blötdjur samt deras näringsorganismer skall bevaras i livskraftiga naturligt reproducerande bestånd.

Regeringen redovisade i proposition Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116) en ökad satsning på en förbättrad fiskevård. Ett förstärkt fiskevårdsarbete har möjliggjorts genom att anslaget för fiskevården höjdes år 1998 från 4,6 miljoner kronor till 20 miljoner kronor.

Fiskeriverket disponerar anslaget för fiskevård. Det används för

- bildande av fiskevårdsområden,
- fisketillsyn,
- främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård,
- insatser för bevarandet av hotade arter,
- utsättning av fisk.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar på ett anslagssparande på ca 3,5 miljoner kronor, vilket avser beslutade men ej utbetalda medel.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar. Anslaget används till fiskevård, främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområdena och i sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren samt Storsjön i Jämtland.

Länsstyrelserna har innevarande år tilldelats 14 miljoner kronor för arbetet med biologisk mångfald, biotopvård och bevarande av hotade arter. Återstoden av medlen har fördelats på utsättningar, bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn och fiskevårdsplanering.

På uppdrag av regeringen arbetar Fiskeriverket med att ta fram ett system för uppföljning och utvärdering av verkets respektive länsstyrelsernas åtgärder för fiskevård samt effekterna av dessa åtgärder.

Fiskerikommissionen för Östersjön antog år 1997 den internationella aktionsplanen för östersjöaxen. Hösten 1998 utarbetade Fiskeriverket ett nationellt åtgärdsprogram för genomförandet av den internationella aktionsplanen. Åtgärdsprogrammet består huvudsakligen av reglering av laxfisket, fiskevårdande åtgärder, inklusive fettfenklippning, biotop- och miljöförbättrande åtgärder samt vetenskaplig uppföljning.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2000 till 20 000 000 kronor. Anslagen för åren 2001 och 2002 beräknas vara oförändrade.

7 Rennäring

7.1 Omfattning

Rennäringen främjas i första hand genom statligt pristillägg på renkött, ersättning för vissa merkostnader till följd av Tjernobylolyckan och genom att staten svarar för vissa kostnader för renkötselplanläggningar liksom viss planläggning rörande renkötseln. De skador som vilda djur orsakar tamdjur och annan egendom ersätts om vissa förutsättningar är uppfyllda. Staten svarar för underhåll och upprustning av byggnaderna på de drygt 110 kvarvarande fjällägenheterna.

Sametinget ingår i Jordbruksdepartementets verksamhetsområde men redovisas under utgiftsområde 1, Rikets styrelse.

7.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 7.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
90	94	104	100	95	95

¹ Inklusive ianspråktaga reserverade medel från budgetåren 1995/96 och 1998.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Slaktuttaget har under slaktåret 1998/99 ökat med 2 000 till ca 49 000 renar. Cirka 200 slaktkroppar kasserades på grund av för höga cesiumhalter. Antalet slaktade renar bedöms även i fortsättningen i stort vara oförändrat.

Prioriteringar

Rennäringspolitiska kommittén (dir. 1997:102) fortsätter sitt arbete med en översyn av stödet till rennäringen och samisk kultur, rennäringens administrationen och rennäringens lagstiftningen. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast vid utgången av år 1999.

Utredningen om ILO:s konvention nr 169 överlämnade i mars 1999 sitt betänkande Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige: Frågan om Sveriges anslutning till ILO:s konvention nr 169 (SOU 1999:25). Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Betänkandet innehåller åtskilliga förslag som rör rennäringens rättsliga förhållanden.

7.3 Resultatbedömning och slutsatser

Länsstyrelserna i de berörda länen skall utöva sådan tillsyn att naturbetesmarkernas långsiktiga produktionsförmåga bevaras och ger en uthållig och god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Genom närvaro vid renräkningar och kontroll av renlängder skall länsstyrelserna övervaka att samebyarnas högsta tillåtna renantal inte överskrids. År 1997 fanns det närmare 240 000 renar medan det tillåtna antalet renar uppgår till 280 000 djur. Länsstyrelsernas arbete med tillsynen har fungerat väl.

7.4 Anslag

D1 Främjande av rennäringen m.m.

Tabell 7.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	34 361 ¹	Anslags- sparande	52 073 ²
1999	Anslag	37 000	Utgifts- prognos	42 500 ³
2000	Förslag	35 700		
2001	Beräknat	37 000		
2002	Beräknat	37 000		

¹ Därutöver har 1 890 tkr tagits i anspråk av reserverade medel från 1995/96 års anslag D2 Främjande av rennäringen.

² Därutöver återstod 3 153 tkr av reserverade medel från 1995/96 års anslag D2 Främjande av rennäringen.

³ Därutöver beräknas 3 153 tkr tas i anspråk av reserverade medel från 1995/96 års anslag D2 Främjande av rennäringen.

De utgifter som belastar anslaget är

- underhåll av vissa riksgränsstängsel och renskötselaneläggningar för vilka staten har underhållsansvaret,
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla eller känsliga för renskötseln, natur- och kulturmiljövården,
- framtagande av en ny inventeringsmetod för renbetet,
- prisstöd till rennäringen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött,
- ersättning till följd av Tjernobylyolyckan som kan lämnas till jordbruksföretag, renskötsel-företag och till den som helt eller delvis försörjer sig på att fiska till husbehov eller för försäljning enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylyolyckan,
- övriga åtgärder för främjande av rennäringen som beslutas efter överläggningar mellan staten och rennäringen,
- samfinansiering av EU-projekt för utveckling av rennäringen.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Antalet slaktade renar fortsätter att ligga på en låg men något ökande nivå. Slaktåret 1998/99

slaktades ca 49 000 renar. Drygt 200 slaktkroppar kasserades år 1998 på grund av för höga cesiumhalter.

Riksgränsstängsel m.m.

Enligt ett till konventionen (SÖ 1972:15) mellan Sverige och Norge om renbetning m.m. anslutande protokoll skall Sverige och Norge bekosta och underhålla vissa stängsel. Stängslen ut-sätts för stora påfrestningar vilket leder till avsevärda skador, främst i samband med snösmältningen. Staten har även skyldighet att svara för underhållet av vissa andra renskötselaneläggningar.

Konventionen gäller t.o.m. den 30 april 2002. Regeringen har ingått ett avtal med Norge om upprättande av och mandat för en blandad svensk-norsk renbeteskommission. Kommissionens arbete har påbörjats och ett betänkande skall avges senast den 30 april 2000. Renbeteskommissionen har till uppgift att utreda frågan om det ena landets renskötande samer har behov av fortsatt renbetning i det andra landet. Kommissionen skall därför i nödvändig utsträckning undersöka betestillgångarna och driftsförhållandena i de aktuella områdena i Sverige och Norge samt klarlägga hur betestillgångarna använts och hur de mest rationellt skall kunna utnyttjas på ett sätt som ger ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig rennäring.

Samebyarnas utvecklings- och markanvändningsplanering

Länsstyrelserna är klara med den grundläggande redovisningen av samebyarnas markanvändningsanspråk och arbetet med rennäringens riksintressen. Länsstyrelserna kompletterar redovisningarna med information om speciellt värdefulla eller känsliga områden för renskötseln, naturvården och kulturmiljövården samt åjourhåller dessa.

Renbetesinventeringar

I skrivelse den 17 mars 1994 (rskr. 1993/94:186) anmälde riksdagens talman riksdagens beslut med anledning av bostadsutskottets betänkande (bet. 1993/94:BoU11) Anslag till främjande av rennäringen m.m. Beslutet innebär bl.a. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört om renbetesinventering. Utskottet uttalade att det är viktigt att arbetet med renbetesinventeringarna fortsätter. Inventeringarna måste utföras så att de kan tjäna sitt

syfte, dvs. utgöra underlag för fastställande av högsta renantal inom varje sameby. Det är också viktigt att den metod som används ger ett adekvat och vederhäftigt resultat. Metoden eller metoderna måste därför förankras hos rennäringen, skogsbruket och naturvården. Med hänsyn till angelägenheten av att inventeringarna av särskilt vinterbetesmarkerna fortsätter inom renkötselområdet bör metodfrågan snarast lösas och en plan tas fram för inventeringsarbetet. Även andra åtgärder i syfte att skapa en bra balans mellan renantalet och betestillgången, t.ex. att basera renantalet efter renarnas slaktvikt, kan behöva övervägas. En redovisning av vidtagna åtgärder borde föreläggas riksdagen.

Arbetet med att ta fram en ny metod för renbetesinventering har visat sig oväntat komplicerat. Detta bekräftar riksdagens konstaterande att det inte är helt okomplicerat att finna en metod för hur inventeringarna skall göras. I samband med den svensk-norska renbeteskommissionens arbete sker emellertid ett arbete med syfte att klargöra hur betestillgångarna bör utnyttjas för att ge ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig rennäring. Avsikten är att inrätta ett gemensamt geografiskt informationssystem för hela renkötselområdet. Det material som tas fram i samband med det arbetet bör kunna utnyttjas även för renbetesinventeringar. Genom det s.k. Fjäll-MISTRA-programmet har vidare ett brett upplagt projekt startats med syfte att utveckla ett operativt förvaltningssystem. Bland annat sker forskning om förändringar av antalet renar, slaktvikter och köttklassificering för att utröna om detta kan vara indikatorer på miljöförändringar.

Regeringen avser att, mot bakgrund av lämnade uppdrag och den utvecklingsverksamhet som pågår, senare återkomma till riksdagen i fråga om lämplig metod för renbetesinventering.

Pristöd till rennäringen

Enligt förordningen (1986:255) om pristilllägg på renkött lämnas pristilllägg för renkött som godkänts vid köttbesiktning. Pristillägget lämnas med 9 kronor per kilo för vuxen ren och med 14,50 kronor per kilo för renkalv. Antalet slaktade renar uppgick slaktåret 1998/99 till ca 49 000 renar, vilket innebär att slakten ökat med ca 2 000 renar jämfört med året innan. Kalvslakten har ökat kraftigt och uppgår nu till närmare

60 procent. Slaktvikten har därför minskat till 27,1 kilo i medeltal. Den totala kvantiteten renkött uppgick till 1 330 ton.

Tjernobylyolyckan

Konsekvenserna av nedfallet av radioaktivt cesium till följd av Tjernobylyolyckan fortsätter att påverka i första hand rennäringen. I vissa delar av norra Sverige påverkas emellertid även insjöfisket samt produktionen av nöt och får. Genom avtagande cesiumhalter, tidigareläggning av renslakt och utfodring av renar har antalet kasserade slaktkroppar minskat till ca 200 renar.

Övriga åtgärder för främjande av rennäringen

En del av anslaget bör användas för andra åtgärder för främjande av rennäringen. Medlen fördelas på användningsområden genom beslut av Jordbruksverket efter överläggningar mellan verket och Sametinget. Medlen används bl.a. för katastrofskadeskydd vid svåra betesförhållanden. Användningen bör i görligaste mån samordnas med verksamheter som kan erbjuda stöd enligt mål 6-programmet, exempelvis verksamheter som är direkt inriktade på att utveckla näringen.

Under år 1998 lämnades knappt 2 miljoner kronor i bidrag till projekt som samfinansieras med EU. Jordbruksverket har vidare fattat beslut om medfinansiering som innebär utbetalningar från anslaget på ca 2,9 miljoner kronor under år 1999 och ca 800 000 kronor för år 2000.

Slutsatser

Under 1990-talet har antalet slaktade renar minskat. Detta har bidragit till ett högt anslags-sparande. Den årliga belastningen på anslaget till följd av antalet slaktade renar bedöms nu inte öka i någon större omfattning. I avvaktan på den Rennäringspolitiska kommitténs betänkande är det angeläget att anslagssparandet ligger kvar på en fortsatt relativt hög nivå. Regeringen bedömer dock att engångsvisa satsningar bör göras under år 2000 med 500 000 kronor för att utreda möjligheten att förbättra rentransporter samt med 800 000 kronor för förstärkning av Sametingets verksamhet. Regeringen bedömer anslagsbehovet till 35 700 000 kronor för år 2000. För vardera åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven till 37 000 000 kronor.

Tabell 7.3 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	37 000
Överföring till anslaget E3	-500
Överföring till anslaget U01 D3	-800
Förslag 2000	35 700

D2 Ersättningar för viltskador m.m.

Tabell 7.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	49 916	Anslags- sparande	8 335
1999	Anslag	56 000	Utgifts- prognos	56 000
2000	Förslag	63 000		
2001	Beräknat	56 000		
2002	Beräknat	56 000		

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada enligt 29 a § jaktförordningen (1987:905) samt för skador som rovdjur orsakar på renar.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Antalet rovdjur, i synnerhet lo, har ökat i antal, vilket medfört ökade skador på tamdjur. Även kostnaden för annan skada av vilt har ökat. De ökade skadorna av säl på fiskeredskap och fångst har särskilt påtalats.

Rovdjursutredningen (M 1998:03) arbetar bl.a. med förslag till en sammanhållen rovdjurspolitik och behovet av förändringar i reglerna för ersättningssystemen. Uppdraget skall redovisas senast den 15 december 1999.

Slutsatser

Några ändringar i ersättningssystemet bör inte övervägas innan Rovdjursutredningen fullgjort sitt uppdrag.

Skada på ren

Ökningen av antalet rovdjur och ett ökande avräkningspris på renkött medförde att ersättningsbeloppet budgetåret 1999 höjdes till 35 miljoner kronor. För att säkerställa en rättvis fördelning av ersättningen mellan samebyarna avsätts medel för systematiska inventeringar för att fastställa förekomst och föryngring av rovdjur i renskötselområdet. För samebyarnas del av inventeringskostnaderna beräknas 3 miljoner kronor.

Skada på annat än ren

Naturvårdsverket fördelar medel på samtliga länsstyrelser som beslutar om bidrag för att förebygga eller ersätta skada. Inriktningen är att viltskador så långt möjligt skall förebyggas.

Under åren har såväl skador av säl som annat vilt ökat som följd av ökande populationer. Med anledning av detta bör engångsvis ytterligare 7 miljoner kronor anvisas på anslaget. För ersättning för skador på annat än ren anvisas således 25 miljoner kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 63 000 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara 56 000 000 kronor.

Tabell 7.5 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	56 000
Överföring från anslaget U01 C1	+7 000
Förslag 2000	63 000

D3 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tabell 7.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall ¹	1 551	Anslags- sparande	895
1999	Anslag	1 538	Utgifts- prognos	2 433
2000	Förslag	1 538		
2001	Beräknat	1 538		
2002	Beräknat	1 538		

¹ Därutöver har 146 tkr tagits i anspråk av reserverade medel från 1995/96 års anslag D6 Stöd till innehavare av fjällägenheter.

De utgifter som belastar anslaget utgör i huvudsak bidrag till investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter, underhåll och upprustning av dessa lägenheter, avvecklingsbidrag och avträdesersättning åt innehavare av fjällägenheter, gästgiveribestyr samt inlösen av byggnader m.m. i vissa fall.

upplåtelseform som har sina grunder i lagstiftning ända från år 1915. Det fanns år 1998 totalt 113 fjällägenheter i Sverige, de flesta i Jämtlands län.

Frågor om nedläggning och friköp av fjällägenheter prövas av Jordbruksverket, medan länsstyrelsen beslutar om upplåtelser.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Anslaget används främst för underhåll och upprustning av fjällägenheter. Fjällägenhet är en

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 538 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

8 Djurskydd och djurhälsovård

8.1 Omfattning

Verksamheten inom djurskydds- och djurhälsoområdet syftar till att upprätthålla ett gott hälsotillstånd och ett gott djurskydd bland husdjur, försöksdjur, vilda djur som hålls i fångenskap eller som används som försöksdjur samt att begränsa användningen av försöksdjur.

Djurskydd och djurhälsovård omfattar verksamhet vid Jordbruksverket med distriktsveterinärorganisationen, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Centrala försöksdjursnämnden (CFN).

Jordbruksverket disponerar medel för djurskyddsfrämjande åtgärder samt för forskning och utveckling vad gäller sådana åtgärder, bl.a. när det gäller alternativa inhysningssystem för värphöns och provning av nya tekniska system. Dessutom disponeras medel till olika djurhälsovårdsaktiviteter när det gäller nötkreatur, svin, får, häst och fisk.

Jordbruksverkets veterinära fältverksamhet upprätthålls genom den statliga distriktsveterinärorganisationen med ca 250 distriktsveterinärer fördelade över hela landet. Verksamheten utgår från ca 80 veterinärstationer. I vissa län – Jönköpings och Kalmar län samt norra delen av Västra Götalands län – är antalet statligt anställda distriktsveterinärer lågt. För dessa områden utför distriktsveterinärer i angränsande distrikt uppgifter som åligger sådan veterinär.

SVA är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda inom området infektionssjukdomar hos djur.

CFN samordnar och planerar frågor som rör försöksdjur. Nämnden har bl.a. till uppgift att verka för att användningen av försöksdjur begränsas. Det finns sju djurförsöksetiska nämnder

i landet. Dessa skall godkänna användningen av försöksdjur från etisk synpunkt.

På regional nivå medverkar länsstyrelserna till upprätthållande och förbättring av djurhälsan och djurskyddet samt tillsynen därav.

8.2 Utgiftsutveckling

Tabell 8.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998 ¹	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999 ¹	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
301	279	333	282	285	289

¹ Inklusive ianspråktaga reserverade medel från budgetåren 1995/96 och 1998.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

År 1998 överskred utgifterna anslagna medel. Detta berodde huvudsakligen på kostnader i samband med utbrott av epizootiska sjukdomar, fjäderfäsjukdomen swollen head syndrome (TRT/SHS), och fisksjukdomen viral hemorragisk septikemi (VHS). Kostnadstäckning skedde bl.a. med omföring av medel mellan anslag på tilläggsbudget för år 1998.

Förändringar

Riksdagen antog den 1 mars 1998 regeringens proposition 1997/98:28 Ändringar i djurskyddslagen. Ändringen innebar bl.a. skärpta krav vad gäller användningen av försöksdjur. För sådan användning krävs inte bara tillstyrkande utan ett godkännande av en djurförsöksetisk nämnd.

Bestämmelsen om att djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt utvidgades till att även omfatta försöksdjur.

Riksdagen har den 20 maj 1999 (prop. 1998/99:88) beslutat en ny epizootilag (1999:657), som innebär en förändring vad gäller sjukdomsstrategin dels genom att förebyggande arbete betonas i högre grad än tidigare, dels genom ett nytt ersättningsystem. Tidigare har full ersättning utgått för djurhållarens alla kostnader i samband med ett sjukdomsutbrott. Fortsättningsvis kommer produktionsbortfallet enligt huvudregeln att ersättas endast till 50 procent. I övrigt utgår som tidigare full ersättning. Samtidigt antog riksdagen en zoonoslag (1999:658), vilken bl.a. innebär att förebyggande åtgärder och kontroll av fler zoonoser än salmonella, som i dag är den enda zoonos som är särskilt reglerad, kan ske.

Prioriteringar

Djurskyddet är en för regeringen prioriterad fråga. I regeringsförklaringen anförts att djurskyddet skall stärkas och att god djurhållning eftersträvas på såväl nationell som på EU-nivå. Mot den bakgrunden avser regeringen att under år 2000 till riksdagen överlämna en proposition med förslag till ett förbättrat djurskydd.

Den svenska djurskyddslagen (1988:534) tillkom år 1988 och har betytt mycket för utvecklingen av djurskyddet i landet. Erfarenheterna har varit positiva, men har också visat att lagen behöver förbättras och förstärkas på flera punkter. Den offentliga djurskyddstillsynen behöver ses över i syfte att åstadkomma en förbättrad djurskyddstillsyn. Tillsynsmyndigheternas ansvar och förutsättningar på de olika nivåerna måste i det sammanhanget förbättras och tydliggöras, liksom samarbetet mellan veterinärer och den lokala tillsynsmyndigheten.

Enligt djurskyddslagen skall djur ges möjlighet att bete sig naturligt. Regeringen avser därför att se över reglerna för burhållning av mink och återkomma med förslag till förbättringar under mandatperioden.

Inom djurskyddsområdet bör även en fortsatt utveckling av alternativa system för värphöns prioriteras.

Frågorna om antibiotika som tillväxtbefrämjare liksom den svenska forskningen när det

gäller djurhälsa och smittspridning är viktiga. För de utökade tillsynsuppgifter som följer av zoonoslagen behöver Jordbruksverket ökat anslag. Regeringen prioriterar även Jordbruksverkets kunskaphöjande verksamhet. Vidare prioriteras ökat stöd till de djurförsöksetiska nämnderna.

Regeringen anser att ytterligare medel till medfinansiering av forskningsprojekt, där EU finansierar hälften måste tillföras SVA. Hittills har det funnits särskilda medel avsatta för deltagande i EU:s fjärde ramprogram, men inte inför femte ramprogrammet. SVA måste få möjlighet till finansiering av den hälftendel som EU inte bekostar.

8.3 Resultatbedömning

Jordbruksverkets åtgärder för att uppfylla verksamhetsmålen avseende ett gott hälsotillstånd hos husdjur och ett gott djurskydd under år 1998 och under innevarande år inbegriper utfärdande av föreskrifter, riktade informationsinsatser, sjukdomsutredningar samt kontroller. Särskilt kan nämnas föreskrifter rörande foder, försöksdjur, transporter av djur, kalvuppfödning samt införsel av nöt, svin, hund och katt.

Jordbruksverket har tagit ett nytt utvecklat djursjukdataprogram i drift under våren 1999. Detta förutsägs bli ett viktigt hjälpmedel i den förebyggande djurhälsovården och i den direkta djursjukvården och innebära att bl.a. sjukdomsutveckling och läkemedelsanvändning kan följas på ett ändamålsenligt sätt.

Smittskyddssituationen i Sverige har under år 1998 varit jämförelsevis god. Sverige har dock drabbats av vissa epizootier, nämligen av viral hemorrhagisk septikemi i en fiskodling på västkusten och av swollen head syndrome hos fjäderfä i Skåne. Eftersom den senare sjukdomen inte påvisats i Sverige tidigare bekämpades den enligt epizootilagen. Spridningen blev emellertid alltför stor och gick därför inte att stoppa trots utslaktning av flera avelsflockar. Swollen head syndrome betraktas nu som en produktionssjukdom där vaccination kan tillämpas vid behov. Vid samtliga fall av epizootisk sjukdom under år 1998 har Jordbruksverket med bistånd från SVA utformat bekämpningsstrategier, saneringsplaner m.m. SVA har ansvarat för diagnostiken. Även vid mer komplicerade fall av salmonellos har myndigheterna tillsammans arbetat med att ta fram saneringsplaner.

Ett omfattande kvalitetssäkringsarbete har bedrivits vid SVA under år 1998. Detta har lett till att SWEDAC ackrediterat SVA:s laboratorieverksamhet inom klinisk bakteriologi, kemi, parasitologi och virologi. Ackrediteringen omfattar ett 60-tal analysmetoder. SVA har också fastställt en kvalitetspolicy för myndighetens arbete.

Sveriges tidsbegränsade undantag beträffande de regler som inom EU gäller för fodertillsatser tillhörande grupperna antibiotika, kemoterapeutika, koccidiostatika och tillväxtbefrämjande medel upphörde den sista december 1998. SVA har varit engagerat i färdigställandet av vetenskapliga rapporter och har biträtt regeringen och myndigheter i frågan.

Av de ursprungliga tolv tillåtna antimikrobiella fodertillsatserna har EU nu förbjudit åtta. De tillsatser som förbjudits är de som är viktigast från folkhälsosynpunkt. Bland annat SVA:s och Jordbruksverkets arbete med antibiotikafrågan har haft stor betydelse för det positiva utfallet. SVA utför vetenskapligt arbete med att dokumentera den svenska antibiotikaresistenssituationen. Detta ökar trovärdigheten för den officiella svenska antibiotikapolicyn.

Jordbruksverket och CFN har utarbetat en åtgärdsplan, som kommer att utgöra ett betydelsefullt instrument för att stärka djurskyddet för försöksdjuren. Planen innebär bl.a. att myndigheterna kommer att utarbeta bindande föreskrifter om djurförsök till stöd för de djurförsöksetiska nämnderna vid den etiska bedömningen av djurförsök och för att ge de djur som används ett starkare skydd. Enligt åtgärdsplanen kommer även bindande föreskrifter om hållande och skötsel av försöksdjur och informationsmaterial att tas fram. Arbetsformerna i de djurförsöksetiska nämnderna skall utvecklas genom fortsatt utbildning med fördjupade diskussioner om djurskydd och etik. Vidare skall möjligheten undersökas att utarbeta ett centralt register över försök som prövats av de djurförsöksetiska nämnderna. I åtgärdsplanen påpekar myndigheterna även att fördjupade översyner bör göras i fråga om djurförsök förenade med lidande, förutsättningar för etisk prövning och användning av djur i undervisningen.

Revisionens iakttagelser

RRV har lämnat revisionsberättelser utan invändningar för SVA och CFN avseende räkenskapsåret 1998. (Jordbruksverket behandlas under avsnitt 5 Jordbruk och trädgårdsnäring.)

8.4 Anslag

E1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tabell 8.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	74 880	Anslags- kredit	1 218
1999	Anslag	80 563	Utgifts- prognos	80 563
2000	Förslag	85 188		
2001	Beräknat	86 619 ¹		
2002	Beräknat	88 136 ¹		

¹ Motsvarar 85 188 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. smittsamma djursjukdomars uppkomst, orsak och spridningssätt. SVA:s uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom förebyggande, diagnostiserande och bekämpande av infektionssjukdomar hos djur. SVA medverkar vid utbrott av epizootiska sjukdomar och ansvarar för Zoonoscenter i Sverige. SVA är veterinärmedicinskt centrallaboratorium och svenskt referenslaboratorium enligt EG:s zoonosdirektiv.

SVA:s verksamhet består av anslagsfinansierade myndighetsuppgifter och avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet. Räkenskapsåret 1998 slutade med nollresultat efter två år med underskott. Den förbättrade ekonomin beror på att uppdragsintäkterna ökat samtidigt som kostnaderna kunnat begränsas. Dessutom har uppdragsforskningen ökat kraftigt under år 1998. Det besparingsprogram som inleddes under sommaren 1997 har varit framgångsrikt och besparingarna har kunnat genomföras utan uppsägningar. Besparingsprogrammet har avslutats under våren 1998.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

SVA ansvarar för Sveriges beredskap mot smittsamma djursjukdomar, bl.a. genom att medverka i ett världsomfattande informationsnät för kartläggning av allvarliga epizootiska sjukdomar. I det förebyggande arbetet är SVA rådgivare till Jordbruksverket och Svenska djurbönders smittskyddskontroll rörande införsel av levande djur. Vid utbrott av epizootisk sjukdom ansvarar SVA för diagnostiken och bidrar med expertis vid utredning och sanering.

Regeringen bedömer att SVA:s arbete i beredskapshänseende och med att medverka till att förhindra spridning av allvarliga smittsamma djursjukdomar till Sverige är mycket viktigt. Från och med år 1997 har särskilda medel avsatts för att driva Zoonoscenter vid SVA. Detta utgör nu en central instans för insamling och analys av zoonosdata i enlighet med EG:s zoonosdirektiv. Inrättandet av Zoonoscenter har lett till en ökning av uppdragsverksamheten. Zoonoscenter lämnar årligen en rapport till EU om zoonosläget i Sverige. Rapporten tas fram i samarbete med Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Smittskyddsinstitutet.

Med anledning av den pågående undersökningen av förekomsten av den problematiska zoonosen enterohemorrhagisk *Escherichia coli* (EHEC), har 6 000 EHEC-prov analyserats vid SVA under år 1998. Hos människa kan sjukdomen leda till allvarliga bestående njurskador och har i allvarligare fall resulterat i dödsfall i flera länder. Smittvägarna är ännu inte klarlagda, men nötkreatur anses vara en viktig smittkälla. Under år 1998 har SVA i samarbete med Jordbruksverket initierat nya studier över förekomsten av EHEC hos får och vilda djur, bl.a. rådjur och kanadagäss. Det policydokument med rekommendationer om åtgärder när EHEC påvisas hos djur, som har utarbetats under åren 1997 och 1998 av SVA i samarbete med Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Smittskyddsinstitutet, kommer prioriterat att revideras av Zoonoscenter under år 1999.

Smittskyddssituationen i Sverige och i Europa har under år 1998 varit jämförelsevis god.

En för EU ny sjukdom, bluetongue hos får, har emellertid påvisats i Grekland. Detta är en virusjukdom som överförs av vissa typer av myggor. Den sortens myggor finns inte i Sverige. Infektiös laxanemi har påträffats i Storbritannien

och viral hemorragisk septikemi har påvisats i Norge för första gången sedan år 1974. Sverige drabbades av samma sjukdom i en fiskodling på västkusten, men det ser inte ut att finnas något samband mellan utbrotten. I Danmark har rabies hos får upptäckts och det kunde konstateras att det rörde sig om en rabiesstam som förekommer hos fladdermöss i Danmark. Detta var första gången som naturlig överföring av fladdermusrabies till däggdjur påvisats inom EU. Detta visar att smitta kan hitta nya och oförutsedda vägar för spridning mellan djurslag. I Sverige har bl.a. förekommit ett utbrott av swollen head syndrome hos fjäderfä i Skåne. Sjukdomen bekämpades i enlighet med epizootilagen eftersom den inte påvisats i Sverige tidigare. För denna sjukdom har Sverige ansökt om tilläggsgarantier hos EU. Spridningen blev emellertid alltför stor och därför gick det inte att stoppa den trots utslaktning av flera avelsflockar. Sjukdomen betraktas nu som en produktionssjukdom där vaccination kan tillämpas vid behov. SVA har en viktig uppgift i att följa utvecklingen och förändringarna i spridningen av smittsamma djursjukdomar och i att snabbt diagnosticera sjukdomar och att ge bl.a. Jordbruksverket service i form av snabb diagnostik och vetenskaplig expertis vid sjukdomsutbrott.

Vid samtliga fall av epizootiska sjukdomar under året har SVA under Jordbruksverkets ledning deltagit vid utformande av bekämpningsstrategier, saneringsplaner m.m. och har även svarat för diagnostiken. SVA upprätthåller en dygnstäckande beredskap. Även vid mer komplicerade fall av salmonellos har SVA deltagit i arbetet med att ta fram saneringsplaner. SVA har därmed uppfyllt målen att diagnosticera och begränsa förekomsten av såväl zoonoser som allvarliga infektionssjukdomar hos djur samt att upprätthålla hög beredskap mot dessa.

Regeringen bedömer att SVA utfört ett gott arbete i beredskapsavseende och med att medverka till att förhindra spridning av allvarliga smittsamma djursjukdomar inom Sverige under 1998.

Kompetensen hos SVA är viktig för att SVA skall kunna hålla en hög vetenskaplig profil i EU-arbetet. De kunskaper som inhämtas via EU:s forskningsprogram ger värdefulla kunskaper om sjukdomar som inte förekommer i Sverige och bidrar till att förbättra den svenska beredskapen. Deltagandet är också viktigt för att få gehör för svenska krav på att förklaras fritt från vissa sjukdomar.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 8.3 Uppdragsverksamhet***Tusental kronor*

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	149 517	148 882	635
(varav tjänsteexport)	(13 855)	(13 855)	(0)
Prognos 1999	152 500	154 900	-2 400
(varav tjänsteexport)	(14 100)	(14 100)	(0)
Budget 2000	149 500	149 500	0
(varav tjänsteexport)	(13 900)	(13 900)	(0)

Slutsatser

Regeringen anser att ytterligare medel till medfinansiering av forskningsprojekt, där EU finansierar hälften bör tillföras SVA. Hittills har det funnits medel avsatta för EU:s nuvarande fjärde ramprogram för forskning och utveckling, men inför femte ramprogrammet finns inte medel. SVA måste få möjlighet till finansiering av den hälftendel som EU inte bekostar. Behovet uppskattas till 2 000 000 kronor per år. Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 2 092 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 85 188 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 bedöms anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 8.4 Beräkning av anslaget för 2000*Tusental kronor*

Anslag 1999	80 563
Pris- och löneomräkning	+533
Justering av premier	+2 092
Överföring från anslaget F3	+2 000
Förslag 2000	85 188

E2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen**Tabell 8.5 Anslagsutvecklingen***Tusental kronor*

1998	Utfall	78 109	
1999	Anslag	80 277	Utgifts- prognos 80 277
2000	Förslag	75 669	
2001	Beräknat	77 167 ¹	
2002	Beräknat	78 803 ¹	

¹ Motsvarar 75 669 tkr i 2000 års prisnivå.

Jordbruksverket är chefsmyndighet för distriktsveterinärorganisationen. Distriktsveterinäravdelningen ansvarar för ledning och samordning av verksamheten inom organisationen. I ansvaret innefattas frågor om bl.a. budget och ekonomiskt resultat, löne- och taxesättning, tjänsteställningar och avtalsfrågor samt frågor om kompetensutveckling.

Länsstyrelsernas uppgifter omfattar bl.a. distriktsveterinärorganisationen samt samordning av åtgärder mot djursjukdomar och brister i djurskyddet inom länen i enlighet med Jordbruksverkets riktlinjer.

Distriktsveterinärorganisationen är avpassad främst för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. Om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas, är en distriktsveterinär skyldig att även utöva djursjukvård för övriga husdjur. Distriktsveterinärorganisationen skall i samarbete med bl.a. den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter.

Distriktsveterinärorganisationen finansieras till största delen av uppdragsgivarna, dvs. i första hand djurägarna och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Anslaget belastas av kostnader för löner, varav kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del, samt för utbildning och gemensam administration för organisationen.

Under anslaget anvisas även medel för att minska avlägset boende djurägars veterinärkostnader för vård av jord- och skogsbrukets djur. Enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning meddelar Jordbruksverket föreskrifter om avgifter vid sådan veterinär yrkesutövning som står under

verkets tillsyn och som avser arbetsuppgifter som utförs av en distriktsveterinär eller av annan veterinär på grund av en föreskrift eller myndighetsförordnande.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Distriktsveterinärorganisationen uppvisade under budgetåret 1997 en positiv ekonomisk utveckling av verksamheten i jämförelse med tidigare år och med ett ekonomiskt överskott för verksamheten. Av årsredovisningen framgår att den positiva ekonomiska utvecklingen för distriktsveterinärorganisationen fortsatt även under budgetåret 1998. Av årsredovisningen framgår vidare bl.a. att antalet debiterade förrättningar ökade från ca 251 600 under år 1997 till ca 278 400 under år 1998, dvs. antalet förrättningar ökade med ca 26 800.

I årsredovisningen för år 1998 har Jordbruksverket uppfyllt de återrapporteringskrav som regeringen angivit i regleringsbrevet. Av anslagsbeloppet för budgetåret har ca 5,7 miljoner kronor utgått som ersättning till avlägset boende djurägare för veterinärvård. I likhet med föregående år har ersättningen främst utgått till djurägare i de mera nordligt belägna och djurglesa länen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 8.6 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdrags- verksamhet	Intäkter (som får disponeras) ¹	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Kostnads- täckning %
Utfall 1998	277 686	276 271	1 415	101
Prognos 1999	286 789	287 538	-749	100
Budget 2000	285 000	285 000	0	100

¹ Inklusive intäkter av anslaget E2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen.

Slutsatser

Mot bakgrund av ovannämnda beräknar regeringen anslagsbehovet till 75 669 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 8.7 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	80 277
Pris- och löneomräkning	+592
Överföring till anslaget B1	-1 000
Överföring till anslaget E3	-1 200
Överföring till anslaget E4	-1 000
Överföring till anslaget F1	-2 000
Förslag 2000	75 669

E3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Tabell 8.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	20 947	Anslags- sparande	5 867
1998	Utfall	20 947	Anslags- sparande	5 867
1999	Anslag	20 490	Utgifts- prognos	22 590
2000	Förslag	22 381		
2001	Beräknat	22 313 ¹		
2002	Beräknat	22 784 ¹		

¹ Motsvarar 21 881 tkr i 2000 års prisnivå.

Under anslaget anvisas medel för djurskyddsfrämjande åtgärder, bl.a. kostnader för provning från djurskyddssynpunkt av djurhållningssystem, inredningsdetaljer i stallar m.m. och utbildning i djurskyddstillsyn. Under anslaget anvisas också medel för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och till djursjukdatasystemet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Från och med april 1999 har Jordbruksverket inrättat en särskild djurskyddsenhet med det samlade ansvaret för tillämpningen av djurskyddslagstiftningen. Jordbruksverket har dessutom tillsatt en central tillsynsgrupp inom den nya djurskyddsenheten för verkets centrala djurskyddstillsyn och för utökat stöd till länsstyrelser och kommuner i deras tillsynsarbete. I tillsynsgruppen skall ingå representanter för bl.a. länsstyrelser, kommuner och polismyndigheter. Till gruppen kommer kontaktpersoner från bransch- och djurskyddsorganisationer att adjungeras.

Jordbruksverket startade den 1 augusti 1998 ett landsomfattande transportprojekt som planeras avslutas under år 2000. Projektet syftar till att klarlägga hur djurskyddet för närvarande fungerar i samband med transporter av djur, t.ex. vid slakttransporter och export av djur, transport av ren från sommar- till vinterbete, djurtransporter till marknader och under båt- eller färjetransporter. Projektet skall också höja kompetensen när det gäller tillsynen av djurtransporter hos samtliga tillsynsmyndigheter och inom polisen.

Anslaget skall bekosta utbildning av djurskyddsinspektörer som anordnas av Sveriges lantbruksuniversitet i samarbete med Jordbruksverket. Verkets tjänstemän deltar också som föreläsare. För djurskyddsinspektörer anordnas en grundkurs i djurskydd för lantbrukets djur och fördjupningskurs i djurskydd för olika djurslag. Det anordnas även fördjupningskurs i hantering av djurskyddsärenden för inspektörer och veterinärer samt en kurs i djurskydd och förprovning för länsveterinärer och byggnadsrådgivare.

Jordbruksverket har sedan september 1991 en referensgrupp för värphönshållning. Områden som gruppen arbetat med är framtagning av programmet för ny teknikprovning och dispensprogrammet för traditionella buranläggningar, utvecklingen av ny teknik samt införandet av nya forskningsprogram m.m.

Jordbruksverket har även möjliggjort forskningsprojekt bl.a. om mjölkkningsrobotarnas funktion parallellt med ny teknikprovning av dem, dränerande gummigolv för nötkreatur samt effekten av interaktion mellan ko och kalv och dess inverkan på fysiologi, beteende och hälsa. Inom nyteknikprovningen pågår provning av bl.a. vacuumgödsling för svinstallar och automatisk räkning av daggamla kycklingar.

Med stöd av lagen (1985:342) om kontroll av husdjur m.m. utfärdar Jordbruksverket föreskrifter om organiserad hälsokontroll av husdjur och utser huvudmän för de olika kontrollerna. Huvudmän är Svensk Mjölk, Svenska djurhälsovården, Svenska Fåravelsförbundet, Fiskhälsan och Svenska Hästavelsförbundet. Syftet med kontrollerna är att motverka eller förebygga sjukdomar hos djur. Anslutningen till kontrollen är frivillig. I samverkan med distriktsveterinärorganisationen har Svensk Mjölk för avsikt att använda sin andel av anslaget till utvecklingsarbete rörande ett hälsoprogram med tyngdpunkt på friskvård för mjölkkor kallat FRISKKO 2000.

Det utvecklade djursjukdataprogram, kallat Vet@, som Jordbruksverket tagit i drift under våren 1999 kommer att bli ett viktigt hjälpmedel i den förebyggande djurhälsovården och i den direkta djursjukvården och innebär bl.a. att sjukdomsutveckling och läkemedelsanvändning kommer att kunna följas på ett ändamålsenligt sätt. Datauppgifterna är framför allt viktiga för ett sunt och framgångsrikt avelsarbete och som underlag för arbetet med att förebygga antibiotikaresistensutveckling i den svenska djurhållningen.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen, totalt omfattande 3,2 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s verksamhetsår under perioden den 16 oktober till den 15 oktober. EU:s medfinansiering anvisas under anslag B11 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*. För att beslut för år 2000 skall kunna fattas om stöd till biodling under EU:s verksamhetsår fordras bemyndigande för utestående förpliktelser. Av denna anledning föreslås riksdagen att bemyndiga regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget E3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 600 000 kronor under år 2001.

Slutsatser

Den lokala djurskyddstillsynen har visat sig variera i omfattning och kvalitet över landet. Behov finns av ökad vägledning från den centrala tillsynsmyndigheten i syfte att åstadkomma en likvärdig tillsyn mellan tillsynsmyndigheterna. Regeringen välkomnar därför Jordbruksverkets satsning på en central tillsynsgrupp för att förstärka verkets samordnande och stödande verksamhet i syfte att åstadkomma en enhetlig och effektiv tillsyn i hela landet. Gruppens verksamhet kan förutsägas komma att leda till en förstärkning av djurskyddet i landet. Regeringen bedömer att anslaget bör tillföras ytterligare 500 000 kronor för arbetet med att stödja och förbättra djurskyddstillsynen genom kunskaps- höjande insatser.

På försöksdjursområdet och inom områden som hantering av djur vid slakt och operativa in-

grepp på djur skall Jordbruksverket initiera projekt i syfte att förbättra regelverket och förstärka djurskyddet. Genom att Jordbruksverket hämtar in och sprider information och kunskap till tillsynsmyndigheter, organisationer och andra intressenter uppnås en allsidig belysning som är väsentlig i denna kunskapshöjande och normativa projektverksamhet. Denna för djurskyddet mycket betydelsefulla verksamhet bör tillföras ytterligare 200 000 kronor.

Medel från anslaget används till utveckling av det nya djursjukdatasystemet så att det kan omfatta fler djurslag och diagnoser samt leda till en förbättrad uppföljning av sjukdomsutveckling och läkemedelsanvändning. Särskilt viktigt är det att på ett ändamålsenligt sätt kunna främja ett sunt avelsarbete och förebygga antibiotikaresistens i den svenska djurhållningen. Regeringen bedömer att ett ökat medelsbehov om 500 000 kronor föreligger för den fortsatta utvecklingen och driften av djursjukdatasystemet.

För att erforderliga utredningar avseende rentransporter skall kunna genomföras inom ramen för Jordbruksverkets projekt om djurtransporter får 500 000 kronor disponeras under anslaget som en tillfällig förstärkning under budgetåret. Regeringen bedömer anslagsbehovet till 22 381 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven till 22 313 000 respektive 22 784 000 kronor.

Tabell 8.9 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	20 490
Pris- och löneomräkning	+191
Överföring från anslaget E2	+1 200
Överföring från anslaget D1	+500
Förslag 2000	22 381

E4 Centrala försöksdjursnämnden

Tabell 8.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	6 450	Anslags-sparande	895
1999	Anslag	7 043	Utgifts-prognos	7 043
2000	Förslag	8 202		
2001	Beräknat	8 328 ¹		
2002	Beräknat	8 460 ¹		

¹ Motsvarar 8 202 tkr i 2000 år prisnivå.

Centrala försöksdjursnämndens (CFN) uppgift är att samordna och planera frågor som rör försöksdjur i syfte att begränsa antalet djur som används i djurförsök. CFN:s verksamhetsmål och återsrapportering har följande indelning:

- utveckling av alternativa metoder till djurförsök,
- huvudmannaskap för den djurförsöksetiska prövningen,
- följa försöksdjursanvändningen och sprida information.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Det är svårt att direkt mäta effekterna av CFN:s arbete för att begränsa antalet försöksdjur, eftersom CFN inte råder över samtliga de faktorer som styr försöksdjursanvändningen. En faktor, som enligt regeringens bedömning är av stor betydelse för en begränsning av antalet använda försöksdjur, är den djurförsöksetiska prövningen, eftersom den bidrar till en ökad etisk medvetenhet om frågor med anknytning till försöksdjursanvändning. Även forskningsstödet för utveckling av alternativa metoder till djurförsök bedöms vara en betydelsefull faktor. CFN har utfärdat bestämmelser om obligatorisk utbildning för all personal som använder försöksdjur eller som på annat sätt är knuten till djurförsöksverksamheten. En följd av den utbildning som bedrivits sedan år 1992 är att personalens kompetens höjts och kvaliteten på djuromsorgen förbättrats. Enligt regeringen gagnar detta djurskyddet på ett värdefullt sätt och bidrar sannolikt även till att begränsa försöksdjursanvändningen.

Jämfört med år 1996 minskade försöksdjursanvändningen enligt EU:s och Europaråds-

konventionens definition av djurförsök under år 1997 med nära 7 procent från 286 000 till 267 000 djur. Huvuddelen av de använda djuren (86 procent) utgörs av möss och råttor. Försöksdjursanvändningen visar en klart nedåtgående trend under de senaste fyra åren. Minskningen beror framför allt på en minskad användning av råttor vid universitet, högskolor, landsting och inom läkemedelsindustrin.

CFN samlar in och redovisar uppgifter om försök där djur utsatts för någon typ av ingrepp och omfattas av försöksdjursdefinitionen, om djur som använts i beteendestudier, försök utan ingrepp och om djur som utan föregående ingrepp avlivats för uttagande av organ eller organ-delar. En stor del av försöken inom dessa grupper omfattas av forskning kring alternativa inhyssningssystem för burhöns och utsättning av märkt fisk. Djur som avlivats utan föregående ingrepp används ofta för att få material till vävnads- eller cellodlingar (in vitrostudier). Försöksdjursanvändningen inom dessa områden har år 1997 jämfört med år 1996 minskat med drygt 60 procent från 432 000 till 167 000.

CFN har lämnat finansiellt stöd till forskningsprojekt inom områden som bedömts som särskilt viktiga för att nå försöksdjursbesparande effekter. Under år 1998 erhöll 30 projekt forskningsstöd vilket totalt uppgick till 3 620 000 kronor. CFN har under senare år träffat överenskommelser med läkemedelsföretagen Astra AB och Pharmacia & Upjohn AB om att företagens finansiella stöd för CFN:s forskningsverksamhet årligen skall uppgå till sammanlagt 1 miljon kronor. För år 1999 pågår alltjämt diskussioner med företagen om fortsatt stöd.

CFN skall åstadkomma en effektiv, enhetlig och god etisk prövning av ansökningar om planerade djurförsök som de djurförsöksetiska nämnderna har att pröva. Under år 1998 behandlade nämnderna 1 579 ansökningar om planerade djurförsök. Ungefär 11 procent av dessa godkändes genom att nämnderna i sina beslut angett en modifiering av försöket. Knappt 2 procent av ansökningarna avslogs medan resterande ansökningar godkändes utan modifieringar. Under året har CFN anordnat en internutbildning för bl.a. ledamöterna i de djurförsöksetiska nämnderna och ett fortbildningsseminarium om Naturligt beteende och försöksdjur. CFN har även medverkat vid utbildning i försöksdjurskunskap vid universitet och högskolor.

CFN:s årsredovisning åskådliggör på ett rättvisande sätt verksamhetsmålen och verksamhetsgrenarna och de problem som verksamheten föranleder. Årsredovisningen visar också att verksamheten under budgetåret 1998 bedrivits i enlighet med nämndens instruktion och de mål som angivits i regleringsbrevet. Regeringen konstaterar att det vid bedömningen av hur försöksdjursanvändningen förändrats under en följd av år är viktigt att hänsyn tas dels till vilka kriterier som under olika år gällt för inrapportering av försöksdjursanvändningen, dels till omfattningen av den forskning inom vilken djurförsök eller alternativa metoder används. Med beaktande av detta bedömer regeringen att utvecklingen av försöksdjursanvändningen varit positiv under senare år och att CFN:s verksamhet haft en positiv inverkan på denna utveckling.

I betänkandet Djurförsök (SOU 1998:75) föreslås bl.a. att det inrättas heltidstjänster för att erhalla erforderlig kompetens i de djurförsöksetiska nämnderna och för tillsynen av försöksdjur. Utredningen konstaterar att det mest ändamålsenliga är att samla djurförsöksfrågorna under den mest resursstarka myndigheten, dvs. Jordbruksverket. Därmed skulle de föreslagna tjänsterna ha Jordbruksverket som huvudman.

En majoritet av remissinstanserna avstyrker eller är tveksamma till förslaget om särskilda tjänstemän. Många instanser framför bl.a. farhågor för den dubbla roll de tilltänkta tjänstemännen skulle få med att såväl bereda och föredra ärenden i de djurförsöksetiska nämnderna som att utöva tillsyn över försöksdjursverksamheten. Behovet av kompetensförstärkning i nämnderna ifrågasätts av många remissinstanser som anser att nämnderna har erforderlig kompetens eller vid behov kan inhämta särskild sådan. Behovet av resursförstärkning av de djurförsöksetiska nämnderna kan enligt flera remissinstanser i stället ske genom att CFN tillförs resurser för att kunna utveckla sin verksamhet. Många remissinstanser betonar behovet av att förbättra tillsynen av försöksdjur och stöder utredningens förslag om att överföra ansvaret för denna tillsyn till Jordbruksverket.

Utredningen anser att en mer målinriktad karaktär på CFN:s forskningsstöd skulle vara ändamålsenlig för att utveckla alternativa metoder och uttalar i detta sammanhang att den nuvarande storleken på forskningsstödet framstår som alltför begränsat för att man skall kunna hysa stora förhoppningar på avgörande resultat.

Utredningen föreslår vidare att de djurförsöksetiska nämndernas ledamöter skall ha rätt att närvara när djurförsök genomförs.

Slutsatser

Regeringen anser att den nuvarande ansvarsfördelningen mellan CFN och Jordbruksverket är ändamålsenlig. Samarbetet fungerar väl och det finns möjligheter att utveckla detta vidare i framtiden. Myndigheterna har redan nu tagit initiativ till ett fördjupat samarbete. Således anser regeringen att de skäl för en uppdelning av arbetsuppgifterna som redovisades i betänkandet (Ds Jo 1986:03) och i regeringens proposition till ny djurskyddslag (prop. 1987/88:93) fortfarande äger giltighet. Enligt regeringens uppfattning bör den kunskap och erfarenhet som finns inom CFN tas tillvara och uppdelningen mellan CFN och Jordbruksverkets ansvarsområden bibehålls därför.

Regeringen föreslår att CFN tillförs ytterligare resurser med en miljon kronor för att på central nivå bl.a. förstärka stödet till de djurförsöksetiska nämnderna. Detta kan bl.a. göras genom grundliga uppföljningar av nämndernas beslut inom vissa typer av djurförsök i syfte att verka för en enhetlig prövning, och genom att underlag om alternativa metoder till djurförsök tas fram.

Regeringen anser i likhet med utredningen och flera av remissinstanserna att det är viktigt och positivt att ledamöterna i de djurförsöksetiska nämnderna regelbundet besöker djuravdelningar och försöksdjursinstitutioner. Detta för att ledamöterna skall få en inblick i den praktiska verksamhet som nämnderna har att pröva. Enligt remissinstanserna förekommer i stor utsträckning redan idag organiserade besök av detta slag. Någon särskild reglering av verksamheten kan inte anses nödvändig. Nämndernas forskarrepresentanter bör lämpligen på eget initiativ kunna anordna sådana studiebesök för nämndernas ledamöter.

Enligt regeringens bedömning kan den resursförstärkning som här föreslås även komma CFN:s forskningsstöd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök tillgodo. Det forskningsstöd som CFN fördelar för detta ändamål är enligt regeringens mening av stor betydelse inte minst genom att medvetandet om alternativa metoder sprids bland forskare och för den kom-

petens om alternativ till djurförsök som under åren byggts upp i landet.

Regeringen avser att under år 2000 till riksdagen överlämna en proposition med förslag till hur tillsynen av försöksdjur och försöksdjursanläggningar bör vara ordnad.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 140 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 8 202 000 kronor. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 8.11 Beräkning av anslaget

Tusental kronor

Anslag 1999	7 043
Pris- och löneomräkning	+19
Justering av premier	+140
Överföring från anslaget E2	+1 000
Förslag 2000	8 202

E5 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar

Tabell 8.12 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	120 480	Anslags-sparande	47 695
1999	Anslag	90 950	Utgifts-prognos	130 750
2000	Förslag	90 950		
2001	Beräknat	90 950		
2002	Beräknat	90 950		

Anslaget används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjurssjukdomar, för bidrag till obduktionsverksamhet samt för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller.

Regeringens överväganden

Riksdagen har den 20 maj 1999 beslutat en zoonoslag (1999:658) samt en ny epizootilag (1999:657) (prop. 1998/99:88). Zoonoslagen innehåller bestämmelser om sådana sjukdomar eller smittämnen hos djur som kan spridas na-

turligt genom smitta från djur till människa, eller tvärtom, men som inte är av den karaktären att de faller under epizootilagen. Lagen, som ersätter den nuvarande lagen (1983:738) om bekämpande av salmonella hos djur, innehåller bestämmelser om kontroll, förebyggande åtgärder, bekämpning och tillsyn. Till dess att mer kunskap har samlats om zoonoser hos djur skall endast salmonella omfattas av zoonoslagen. Målsättningen är dock att zoonosen EHEC så snart som möjligt också skall omfattas av den nya lagens tillämpningsområde. Den nya epizootilagen omfattar allvarliga djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa. Lagen innehåller bestämmelser om förebyggande åtgärder, bekämpning, tillsyn och ersättning. Lagen skall omfatta allvarliga djursjukdomar som normalt inte finns i Sverige. Vid ett sjukdomsutbrott skall samhällets åtgärder syfta till att utrota sjukdomen ur landet.

Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657) och zoonoslagen (1999:658). Från anslaget utbetalas även ersättningar till djurägare för smittskyddsutredningar med avseende på zoonosen EHEC.

Bekämpande av djursjukdomar

Bidrag kan lämnas för kontroll och bekämpande av bl.a. enzootisk bovin leukos (EBL) hos nötkreatur, paratuberkulos hos nöt, nötkreatur-tuberkulos hos hjort, bovin virus diarré (BVD) hos nötkreatur och Maedi-Visna (MV) hos får samt till kontrollprogram avseende porcine respiratory and reproductive syndrome (PRRS).

Obduktionsverksamhet

Obduktioner av djur är ett viktigt medel för att kontrollera och dokumentera sjukdomsläget i landet. Sedan budgetåret 1992/93 har regeringen anvisat särskilda medel för obduktionsverksamheten. Svenska Djurhälsovården har det direkta ledningsansvaret för denna verksamhet. Antalet årliga obduktioner är sedan år 1995 ca 4 000 djur per år.

Utveckling och genomförande av sjukdomskontroller

Jordbruksverket har årligen sedan budgetåret 1992/93 kunnat disponera 10 miljoner kronor för att kartlägga och dokumentera sjukdomsläget för de sjukdomar där Sverige beviljats tilläggs-garantier samt för att i övrigt kunna utföra de

sjukdomskontroller som EG ställer krav på, t.ex. tuberkulos och brucellos hos nötkreatur samt newcastlesjukan hos fjäderfä. Medel används även för att kontinuerligt bedöma sjukdomsläget för de sjukdomar där EG:s regler för handel med djur innebär att sjukdomsberedskapen måste höjas samt för att utbilda de veterinärer som skall utföra övervakande kontroller.

Resultatinformation

I syfte att dokumentera Sverige fritt från bovin spongiform encephalopati (BSE) har ett projekt för undersökningar av nötkreatur med kliniska symptom som liknar BSE inletts under år 1998. Dessa undersökningar samt motsvarande kontroller av får beträffande sjukdomen scrapie kommer att fortsätta under åren 1999 och 2000. Inga tecken på BSE eller scrapie har påvisats i Sverige.

Djursjukdomssituationen i landet är god. Sverige har i ett internationellt perspektiv ett mycket gott läge i fråga om antalet fall av smittsamma husdjursjukdomar (se även avsnitt 8.4 Anslag, E1 Statens veterinärmedicinska anstalt). Programmet för infektiös bovin rhinotrakeit (IBR) har efter nationell friförklaring våren 1998 gått över från den aktiva bekämpningsfasen till ett övervakningsprogram. Under år 1998 inleddes samtidigt ett kontrollprogram mot paratuberkulos för nötkreatur och särskild PRRS-kontroll för svin.

Slutsatser

Utvecklingen av sjukdomskontrollprogram och genomförande av sjukdomskontroller för dokumentation av djursjukdomsläget i Sverige måste fortsätta. Kunskapsuppbyggnaden om EHEC, som sker i samarbete mellan Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket och Smittskyddsinsitutet skall också fortsätta, så att EHEC så snart som möjligt kan omfattas av den nya zoonoslagens tillämpningsområde.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar till 90 950 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

9 Livsmedel

9.1 Omfattning

Verksamhetsområdet livsmedel omfattar bl.a. regler för hantering och kontroll av livsmedel, livsmedelsberedskap, statistik samt export- och konsumentfrämjande åtgärder.

Livsmedelsverket har som övergripande mål för verksamheten att i konsumenternas intresse verka för säkra livsmedel av god kvalitet, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor.

Livsmedelsförsörjningen är en särskild funktion inom det civila försvaret. Jordbruksverket är funktionsansvarig myndighet. Från anslaget F3 täcks kostnader för livsmedelsberedskap.

För länsstyrelsernas verksamhet på livsmedelsområdet är målet att medverka till att upprätthålla och om möjligt förbättra livsmedelskvaliteten. Länsstyrelserna skall genom en aktiv uppföljning av kommunernas livsmedelstillsyn bidra till att området ges en ökad tyngd i kommunernas verksamhet.

Den nya myndigheten, Livsmedelsekonomiska institutet, redovisas under detta verksamhetsområde.

9.2 Utgiftsutveckling

Tabell 9.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998 ¹	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
1 871	176	194	202	194	197

¹ Inklusive ianspråktaga reserverade medel från budgetåret 1995/96.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Under de senaste åren har en viss effektivisering av Livsmedelsverkets verksamhet skett. Verket har även genomfört viss omorganisation för att ytterligare effektivisera verksamheten. Budgeten är dock för närvarande ansträngd. Regeringen bedömer att verkets budget kommer i balans inom de närmaste åren.

Förändringar

Ansvaret för jordbruksstatistiken överfördes från Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden till Jordbruksverket den 1 januari 1999. Samtidigt påbörjade Jordbruksverket avvecklingen av Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden. Avvecklingen kommer att vara avslutad senast den 31 december 1999. Behovet av utredningsverksamhet och analyser inom det jordbrukspolitiska området kommer främst att tillgodoseas av det nyinrättade Livsmedelsekonomiska institutet (se anslag F2).

Prioriteringar

Regeringen prioriterar frågor som rör säkra och sunda livsmedel, dvs. att konsumenterna skall kunna äta livsmedel utan risk för sjukdomar. Det är av oerhörd vikt att konsumenterna kan ha förtroende för de varor som erbjuds och kan lita på att de produkter som de köper är säkra. Därför är regeringen angelägen om att livsmedelsfrågorna ses ur ett tydligare konsumentperspektiv.

Det är viktigt att konsumenterna har kunskap om livsmedel för att kunna ställa krav på producenter och i butiker. Det ligger ett stort ansvar hos producenterna, men även hos andra aktörer såsom vetenskapliga institutioner, landsting, kommuner och myndigheter att tillhandahålla information, inte minst till våra ungdomar, om hur man väljer livsmedel som är både hälsosamma och producerade på ett för djur och natur etiskt och miljövänligt sätt. Konsumenterna – såväl i Sverige som i andra EU-länder – blir också alltmer medvetna och ifrågasätter varornas kvalitet och framställningsmetoder.

De senaste decennierna har sjukdomar som beror på dålig livsföring och ohälsosamma vanor ökat. Till de absolut vanligaste dödsorsakerna hör hjärt- och kärlsjukdomar. Cancer står i dag för ungefär en femtedel av dödsfallen. Huvudorsakerna till dessa sjukdomar är hos stora grupper av individer olika livsstilsfaktorer, bl.a. rökning och alkoholkonsumtion men även felaktiga kostvanor och dåliga matvanor, inte minst på grund av stress, har en framträdande roll. Fel mat har blivit ett hot mot folkhälsan. Det arbete som stat och kommun bedriver inom kost- och hälsoområdet är därför synnerligen angeläget.

Inom livsmedelsförsörjningen fortsätter arbetet med att utbilda länsstyrelsernas och kommunernas tjänstemän inom området dricksvattenförsörjning. Ansvarsfördelningen för vattenförsörjningen behöver fortfarande klargöras. En viss ytterligare effektivisering bedöms vara möjlig.

Till stöd för reformarbetet på det livsmedelspolitiska området krävs kvalificerade ekonomiska analyser av förhållandena inom sektorn. Detta arbete har prioriterats genom inrättandet av det Livsmedelsekonomiska institutet i Lund.

9.3 Resultatbedömning

Den av regeringen under våren 1997 tillsatta utredningen med uppgift att göra en översyn av livsmedelstillsynen (dir. 1997:25) har avlämnat sitt betänkande Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61). Remissbehandlingen av betänkandet är avslutad.

En stor del av reglerna på livsmedelsområdet är harmoniserade inom EU. För att slå vakt om svenska intressen deltar Sverige aktivt i det gemensamma arbetet med regelverket. Verksamhet pågår i ett stort antal arbetsgrupper både

inom EU och t.ex. inom Codex Alimentarius. Representer från departement och myndigheter deltar i olika skeden i beslutsprocessen.

Livsmedelsverket har under året lagt ned ett stort arbete på att anpassa verksamheten till givna resursramar, bl.a. har antalet anställda de senaste åren minskat med 45 personer.

Regeringen anser att livsmedelsberedskapen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Sårbarheten i dricksvattenförsörjningen kräver dock fortsatt analys.

Regeringen föreslår att jordbrukets nuvarande beredskapsorganisation avvecklas och ersätts av ett nätverk för beredskapsfrågor inom jordbruket.

9.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende Livsmedelsverket.

9.5 Bedömning av personalkonsekvenser

Vid årsskiftet 1998/99 hade Livsmedelsverket 297 anställda varav 65 procent kvinnor. Medelåldern för de anställda var 45 år och personalomsättningen 5 procent. Besiktningsveterinärorganisationen hade 179 anställda varav 22 procent kvinnor. Medelåldern på personalen var 45 år och personalomsättningen 6 procent. Antalet anställda under år 2000–2002 bedöms vara i stort sett oförändrat.

Livsmedelsekonomiska institutet påbörjade sin verksamhet den 1 juli 1999 vari bl.a. ingår rekrytering av personal. Cirka 10 årsarbetskrafter har bedömts vara arbetskraftsbehovet.

9.6 Anslag

F1 Statens livsmedelsverk

Tabell 9.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	119 214	Anslags- sparande	7 341
1999	Anslag	108 926	Utgifts- prognos	115 159
2000	Förslag	121 089		
2001	Beräknat	117 902 ¹		
2002	Beräknat	119 809 ¹		

¹ Motsvarar 116 089 tkr i 2000 års prisnivå.

Målen för Livsmedelsverket är att i konsumenternas intresse verka för säkra livsmedel av god kvalitet, redlighet i livsmedelshandlingen och bra matvanor. Dess främsta uppgifter är att utarbeta föreskrifter inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt leda och samordna livsmedelskontrollen, informera om viktiga förhållanden på livsmedelsområdet, aktivt medverka till att riksdagens och regeringens riktlinjer i fråga om kost och hälsa fullföljs, verkställa utredningar och vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt att utveckla metoder för livsmedelskontrollen.

År 1998 användes 13,4 miljoner kronor av anslagssparandet. Detta beror bl.a. på ökade kostnader för EU-arbetet och att vidtagna besparingsåtgärder ännu inte fått genomslag. Vid utgången av året återstod ett anslagssparande om 7,3 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under budgetåret 1998 har Livsmedelsverket genomfört ett antal större projekt, bland vilka kan nämnas Mat Upp, Vägkrogen, Organiskt klorerade miljöföroreningar, Mykotoxinprojektet samt en informationskampanj för bättre livsmedelshygien i hemmet.

EU-arbetet tar stora resurser i anspråk, då Livsmedelsverkets personal deltar vid ett stort antal internationella möten.

Inom normgivningsverksamheten har Livsmedelsverket valt att prioritera arbetet med animaliska livsmedel, dricksvatten, hygienregler, ekologiska livsmedel, främmande ämnen i livs-

medel, märkning, livsmedel för särskilda näringsändamål och tillsatser i livsmedel.

Livsmedelsverket är huvudman för besiktningens veterinärorganisationen som utför köttbesiktning vid kontrollslakterier m.m. Verkets utgifter för ändamålet täcks av avgifter som tas ut enligt en särskild taxa av bl.a. slakteriföretagen. Framför allt den avgiftsfinansierade köttbesiktningens verksamheten går för närvarande med överskott, 5,6 miljoner kronor för år 1998.

Livsmedelsverkets avgiftsintäkter består förutom av avgifter för köttbesiktning m.m., även av avgifter för kontroll av bekämpningsmedelsrester i vegetabilier och främmande ämnen i animaliska livsmedel, avgifter för central tillsyn som överförs till verket från kommunerna, avgifter för provtagning och undersökning vid större livsmedelsanläggningar samt avgifter för tillstånd m.m. Dessutom erhålls intäkter från uppdragsverksamhet, publikationer och kursverksamhet samt forskningsbidrag från bl.a. Nordiska ministerrådet och EU.

Uppdragsverksamheten visade ett positivt resultat om 1,2 miljoner kronor, då ett ökat antal laboratorier har deltagit i Livsmedelsverkets interkalibreringar.

Livsmedelstillsynen

På grund av ökade krav på livsmedelstillsyn på vissa områden i och med nya EG-regler föreslår regeringen att Livsmedelsverket tillförs 4 miljoner kronor för att finansiera tillsynen på följande områden.

- Finansiering av rests substanskontroll av kött och mjölk på grund av lägre avgiftsintäkter i och med införlivandet av EG:s avgiftsdirektiv.
- Kontroll av musslor. Livsmedelsverket har under hösten 1998 av regeringen utsetts till ansvarig myndighet för fastställande av hygienkrav för produktion av tvåskaliga blötdjur, vilket bl.a. innebär en omfattande kontroll av vattenkvaliteten i odlingsområdena. I Sverige finns ett fåtal musselodlare. Dessa torde för närvarande inte själva kunna bära kostnaderna för kontrollen genom tillsynsavgifter. När näringen blir tillräckligt stor för att själv kunna bära kostnaderna bör man undersöka möjligheten att lägga över dessa på odlarna.
- Normerande inspektioner utförda av Livsmedelsverket i syfte att se till att företagen uppfyller EG:s lagstiftning och att den

kommunala tillsynen fungerar tillfredsställande.

- Kontroll av fryspunkt och proteinhalt i mjölk.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter (som får disponeras)	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	126 605	126 444	161
Prognos 1999	124 800	127 300	-2 500
Budget 2000	120 200	123 000	-2 800

Underskott i tabellen ovanför på grund av tillsyn av livsmedelsanläggningar.

Tabell 9.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkte (som får disponeras)	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	5 040	3 843	1 150
Prognos 1999	3 700	4 300	-600
Budget 2000	5 000	5 000	0

Slutsatser

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 2 586 000 kronor.

För att delvis täcka kostnad för utbetalt skadestånd anvisas engångsvis 5 miljoner kronor. Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 2 586 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 121 089 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas till 117 902 000 respektive 119 809 000 kronor.

Tabell 9.5 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	108 926
Pris- och löneomräkning	+577
Överföring från anslaget B8	+5 000
Överföring från anslaget E2	+2 000
Justering av premier	+2 586
Förslag 2000	121 089

F2 Livsmedelsekonomiska institutet

Tabell 9.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	Anslags-sparande	
1999	Anslag	4 000	Utgifts-prognos 3 664
2000	Förslag	8 045	
2001	Beräknat	8 170 ¹	
2002	Beräknat	8 301 ¹	

¹ Motsvarar 8 045 tkr i 2000 års prisnivå.

På statsbudgeten finns uppfört ett ramanslag B18 Jordbruks- och livsmedelsekonomiska institutet. Regeringen har beslutat att myndighetens namn skall vara Livsmedelsekonomiska institutet, varför anslaget för myndigheten bör ha samma benämning.

Genom inrättandet av Livsmedelsekonomiska institutet den 1 juli 1999 tillgodoses regeringens ökade behov av utredningsverksamhet och analyser med ekonomisk inriktning inom området. Livsmedelsekonomiska institutet skall utföra kvalificerade ekonomiska analyser inom jordbruks- och livsmedelsområdet. Analyserna skall vara grundade på vetenskapliga metoder, ha en samhällsekonomisk huvudinriktning och omfatta såväl nationella som internationella frågor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Regeringen anser att det finns flera skäl för att utveckla kompetens rörande ekonomiska analyser inom det jordbrukspolitiska området. Ett avgörande skäl är att jordbruksområdet tar i anspråk såväl finansiella som reala resurser av en

sådan omfattning att det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är nödvändigt att bedöma hur effektivt resurserna används.

Målet med Livsmedelsekonomiska institutets verksamhet är att förse regeringen med långsiktigt, analytiskt underlag inför beslut och internationella förhandlingar om jordbruks- och livsmedelsfrågor samt öka kunskapen om dessa frågor bland allmänheten. Under år 1999 har arbetet framför allt varit inriktat på att etablera institutet genom att bygga upp kompetens, kunskaper och metoder. Arbetet har också varit inriktat på att bygga upp de kontakter som behövs för verksamheten.

Enligt regeringens bedömning skall i arbetet uppmärksammas frågor såsom landsbygdens utveckling, strukturutvecklingen, miljön, djurskyddet, konsumentintresset, den globala livsmedelssituationen, handeln med livsmedel samt utvidgningen av EU. Detta gäller såväl regionalt och nationellt som internationellt.

Slutsatser

Regeringen föreslår att ett ramanslag på 8 045 000 kronor anvisas för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 9.7 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	4 000 ¹
Pris- och löneomräkning	+45
Förslag 2000	8 045

¹ Myndigheten bildades den 1 juli 1999.

F3 Kostnader för livsmedelsberedskap

Tabell 9.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	25 378	Anslags-sparande	5 842
1999	Anslag	23 658	Utgifts-prognos	23 000
2000	Förslag	16 518		
2001	Beräknat	16 845 ¹		
2002	Beräknat	17 201 ¹		

¹ Motsvarar 16 518 tkr i 2000 års prinsnivå.

Livsmedelsförsörjningen är enligt beredskapsförordningen (1993:242) en särskild funktion inom det civila försvaret. Funktionen omfattar försörjning med livsmedel inklusive vatten, reglerings- och ransoneringsåtgärder för livsmedel, livsmedelshygien samt civil veterinärverksamhet. Basen för funktionens verksamhet utgörs av näringen, dvs. jordbruket, livsmedelsindustrin och handeln samt vattenverken.

Jordbruksverket är funktionsansvarig myndighet. Även Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Fiskeriverket har uppgifter inom funktionen.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Målet för funktionen är att trygga befolkningens försörjning med livsmedel och dricksvatten under höjd beredskap. Om en svår påfrestning skulle inträffa i fred skall konsekvenserna för samhället minskas. Enligt 1996 års totalförvarsbeslut skall funktionsmålet säkerställas genom i huvudsak andra åtgärder än beredskapslagring. Ökad vikt har lagts vid analyser av den nationella och internationella utvecklingen inom funktionen, planering för en anpassningsperiod samt information och övning. Förutsättningar för att näringslivet skall kunna upprätthålla sin verksamhet även under höjd beredskap måste skapas. Övning är viktigt för att kunna klara svåra påfrestningar på samhället i fred.

En anpassningsplan för funktionen har utarbetats. Den omfattar åtgärder för en uppbyggnad av lager i norra delarna av landet. Anpassningsplanens realiserbarhet har prövats inom ramen för funktionens verksamhetsområde.

Avvecklingen av beredskapslagren går plan enligt. Intäkterna från lagerutförsäljningar har inlevererats till statskassan.

Det svenska EU-medlemskapet innebär att Sverige har begränsade möjligheter att självständigt påverka näringens utveckling. Inom livsmedelsindustrin pågår strukturförändringar mot ökad grad av koncentration och specialisering. Inom handeln pågår en liknade utveckling med färre distributionscentraler och minskad lagerhållning som följd.

Strukturutvecklingen inom industri och handel tillsammans med den planliga utförsäljningen av beredskapslager medför att funktionens förmåga avseende försörjning med

livsmedel bedöms vara godtagbar förutsatt att planerad uppbyggnad av lager av livsmedel i Norrland kan genomföras under en uppbyggnadsperiod.

Gränssättande för försörjningen med dricksvatten är tillgång på elektricitet, reservvattentäcker, reservdelar och kemikalier. Vid störningar i ordinarie distributionssystem har förmågan att snabbt organisera distributionen av nödvatten avgörande betydelse. Vattenförsörjningen bedöms vara godtagbar i hela landet. Förmågan att förhindra eller i tid upptäcka sabotage med B-stridsmedel bedöms inte som godtagbar över hela landet.

Slutsatser

Regeringens bedömning utifrån de underlag som myndigheten lämnat är att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Regeringens sammantagna bedömning är att verksamheten inom funktionen bör bedrivas på liknande sätt och i samma omfattning som under innevarande budgetår.

Regeringen har tidigare redovisat sin avsikt att återkomma till frågan om den centrala beredskapsadministrationen avseende vattenförsörjning. Målsättningen bör vara, liksom inom andra områden, att den s.k. ansvarsprincipen skall gälla, dvs. att den myndighet som ansvarar för en verksamhet i fred även skall bära ansvaret under höjd beredskap. Inom EU håller man för närvarande på att ta fram ett rådskdirektiv vars syfte är att skapa ett ramverk för skydd av yt- och grundvatten samt bidra till god vattenkvalitet. I anslutning till att detta direktiv införs kommer den administrativa/organisatoriska frågan att behandlas. Regeringen anser att direktivets införande bör inväntas och dess konsekvenser beaktas innan frågan om det centrala ansvaret kan lösas.

Regeringen avser att senare ge berörda myndigheter i uppdrag att redovisa i vilken utsträckning de mål för distributionen av vatten, i de fall ordinarie distribution inte kan upprätthållas, har uppnåtts.

Jordbruksverket har i skrivelse den 14 maj 1998 till regeringen föreslagit att jordbrukets beredskapsorganisation (blockorganisationen) avvecklas. Verket föreslår därför att förordningen (1994:94) om jordbrukets beredskapsorganisation upphävs. Som ett led i ett förändrings-

arbete har Jordbruksverket i samarbete med bl.a. LRF bildat ett nätverk för beredskapsfrågor inom jordbruket. Nätverket kan betraktas som en ersättning för den samverkan som tidigare skedde inom jordbrukets beredskapsorganisation.

Regeringen bedömer att 7 miljoner kronor kan sparas genom att verksamheten ominriktats.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer regeringen anslagsbehovet till 16 158 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 bedöms anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 9.9 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	23 658
Pris- och löneomräkning	-140
Överföring till anslaget E1	-2 000
Överföring till anslaget F1	-2 000
Överföring till anslaget G3	-3 000
Förslag 2000	16 518

F4 Livsmedelsstatistik

Tabell 9.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	23 410	Anslags-sparande	5 523
1999	Anslag	24 588	Utgifts-prognos	29 590
2000	Förslag	22 290		
2001	Beräknat	22 714 ¹		
2002	Beräknat	23 168 ¹		

¹ Motsvarar 22 290 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för statistik inom jordbruksområdet inklusive kostnaden för jordbruksstatistisk årsbok och sammanställningar och kartläggningen av statistik rörande senare led i livsmedelskedjan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under åren 1999 och 2000 skall Sverige, liksom övriga medlemsstater, genomföra en totalundersökning på strukturområdet. För Sveriges del genomförs undersökningen under år 1999.

Under åren 1999 och 2000 kommer stora resurser att avsättas för att bygga upp ett nytt lantbruksregister. Syftet är att få ned de löpande kostnaderna för strukturstatistiken. Regeringen bedömer, trots uppbyggnaden av ett nytt lantbruksregister, att en besparing är möjlig tack vare viss effektivisering och förenkling av statistikproduktionen.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 22 290 000 kronor. För åren 2000 och 2001 bedöms anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 9.11 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	24 588
Pris- och löneomräkning	-98
Överföring till anslaget G3	-2 200
Förslag 2000	22 290

F5 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Tabell 9.12 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	4 000	Anslags-sparande	3 500
1999	Anslag	3 700	Utgifts-prognos	7 200
2000	Förslag	3 700		
2001	Beräknat	3 700		
2002	Beräknat	3 700		

Anslaget disponeras av Jordbruksverket. Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av jordbruks- och livsmedelsstatistiken.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För åren 1999 och 2001 beräknas en medfinansiering för bokföringsundersökningen med 1,2 miljoner kronor. I genomsnitt belastas

anslaget med 2 miljoner kronor per år. Bidraget för den EU-anpassade strukturundersökningen år 1999 beräknas inte betalas ut förrän år 2001. Bokföringsundersökningen genomförs i första hand för att tillgodose EU-kraven. Ett metodutvecklingsarbete har påbörjats för att på sikt reducera kostnaderna för bokföringsundersökningen, vilket väntas leda till en tillfällig kostnadsökning under år 2000.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 3 700 000 kronor. För åren 2001 till 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

F6 Åtgärder inom livsmedelsområdet

Tabell 9.13 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	10 634 ¹	Anslags-sparande	1 116 ²
1999	Anslag	15 000	Utgifts-prognos	15 000
2000	Förslag	30 000		
2001	Beräknat	25 000		
2002	Beräknat	25 000		

¹ Varav 5 634 tkr kommer från reservationsanslaget G8 Konsument- och marknads-föringsåtgärder inom livsmedelsområdet budgetåret 1995/96 anslagsposten 2.

² Återstoden av reservationsanslaget G8 Konsument- och marknadsföringsåtgärder inom livsmedelsområdet budgetåret 1995/96 anslagsposten 2.

Budgetåret 1998 fördes ett ramanslag upp på statsbudgeten med 5 miljoner kronor. Därtill beslutade regeringen att under året avsätta ytterligare 5 miljoner kronor från utgiftsområde 19 Regional utjämning och utvecklingsanslaget A1 *Regionalpolitiska åtgärder*. För år 1999 uppgår anslaget till 15 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Den gemensamma marknaden ger nya förutsättningar och möjligheter för svensk livsmedelssektor att utvecklas. Den ökade konkurrensen innebär också krav på ökad effektivitet inom jordbruket och livsmedelsindustrin. Svenska företag måste profilera sig mer än tidigare och större insatser behövs vad gäller marknadsföring. Det bör finnas utrymme för en expanderande

svensk livsmedelssektor inte minst på EU-marknaden. Det svenska jordbruket har i fråga om djurhälsa, olika produktkrav m.m. varit ett föregångsland. Detta har skapat en goodwill för svenska livsmedel och utgör en god grund för framtida exportsatsningar för den svenska livsmedelsindustrin. En ökad export av livsmedel är viktig för att livsmedelsproduktionen skall finnas kvar i nuvarande omfattning. Genom statens regelsystem för jordbruk och genom internationella regler för stora delar av jordbruksproduktionen och livsmedelsindustrin har dessa sektorer tidigare saknat förutsättningar att exportera sina produkter. Huvudansvaret för export- och marknadsföringsåtgärder ligger alltid på näringen. Regeringen vill emellertid genom att främja exportsatsningar bidra till en positiv utveckling inom sektorn.

Genom en höjning av anslaget vill regeringen stärka konsumenternas ställning och öka konkurrenskraften inom livsmedelssektorn. Detta skall bl.a. ske genom åtgärder i livsmedelskedjans alla led som syftar till att bevara och vidareutveckla en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelssektor. Projekt och åtgärder inom livsmedelskedjans alla led bör därför kunna stödjas. Under anslaget bör också eventuella insatser för att stärka konsumentperspektivet i arbetet inom internationella organisationer kunna stödjas. Regeringen vill vidare öka konsumenternas kunskaper, så att de med utgångspunkt från innehåll, kvalitet och pris kan göra ett medvetet val av livsmedel. Regeringen vill dessutom lyfta fram måltidens betydelse och samtidigt förmedla kunskap om säkra livsmedel och hur dessa skall hanteras.

Resultatinformation

Jordbruksdepartementet begärde en utvärdering av Food From Sweden (FFS) avseende verksamhetsperioden 1992–1996. Uppdraget genomfördes av konsultföretaget Deloitte&Touche. I sin rapport drar Deloitte&Touche slutsatsen att FFS-projektet har förvaltats väl. Enligt rapporten finns det ett tydligt intresse från företagen att verksamheten fortsätter att bedrivas. Flera företag tycker att de ansvariga för FFS har lyckats förvalta och utveckla projektet med begränsade resurser. Efter denna period har verksamheten utvecklats ytterligare i omfattning med samma administrativa resurser.

Slutsatser

Medel inom anslaget fördelas preliminärt så att 10 000 000 kronor används till exportfrämjande åtgärder, 20 000 000 kronor till konsumentstärkande åtgärder. Regeringen eller den myndighet som regeringen beslutar bör få disponera medel under detta anslag.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 30 000 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas till 25 000 000 kronor.

Tabell 9.14 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	15 000
Överföring från anslaget B8 ¹	+20 000
Justering av anslaget enligt tidigare beslut	-5 000
Förslag 2000	30 000

¹ Överföringen är beslutad för tre år.

10 Utbildning och forskning

10.1 Omfattning

Högre utbildning och forskning inom det område som rör vård och hållbart nyttjande av biologiska naturresurser ligger inom Jordbruksdepartementets ansvarsområde. Utbildning inom detta område bedrivs vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Verksamheten bedrivs i enlighet med högskolelagen (1992:1434) och förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet. SLU erbjuder förutom långa yrkesinriktade utbildningar till agronom, hortonom, landskapsarkitekt och veterinär även utbildningar som leder till kandidat/magisterexamen inom områdena skog, bioteknologi, naturresurser samt ekonomi med naturresursinriktning. Därutöver finns kortare yrkesutbildningar.

Medel för forskningen anvisas huvudsakligen via anslag till SLU och Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR). Inom utgiftsområdet bedrivs även kollektiva forskningsprogram, dvs. program som finansieras gemensamt av staten och näringen, som rör skogsforskning, jordbruksteknisk forskning samt forskning och utvecklingsverksamhet inom områdena växtförädling och trädgård.

Regeringen har i den forskningspolitiska positionen Forskning och samhälle (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99) angett riktlinjerna för den allmänna forskningspolitiken och den forskning som bedrivs vid SLU respektive finansieras av SJFR.

10.2 Utgiftsutveckling

Tabell 10.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999 ¹	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
1 254	1 290	1 311	1 396	1 432	1 456

¹ Inklusive ianspråkta reserverade medel från budgetåret 1998.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Den relativt kraftiga besparing som ålades SLU budgetåret 1995/96 har inneburit indragning av anställningar och koncentration av verksamheten till fyra huvudorter. Som en följd av besparingen har universitetets ekonomiska situation varit ansträngd och uppvisat underskott. Under budgetåret 1998 har emellertid situationen förbättrats och SLU uppvisar ett positivt resultat. Forskningsrådet disponerar nära 200 miljoner kronor för forskning utöver sparade medel från tidigare år.

Prioriteringar

Regeringen prioriterar under år 2000 en fortsatt satsning på grundutbildningen inom högskolan. Utbildningsfrågorna är en viktig del av regeringens åtgärder för en ökad sysselsättning. Med anledning av regeringens program för en utökning av antalet studieplatser inom högskolan har beslutats att antalet helårsplatser vid SLU skall utökas med 420 platser fr.o.m. hösten 2000.

För forskning inom de areella näringarna föreslår regeringen en ökning av SJFR:s anslag med 5,2 miljoner kronor. Av dessa skall 2,4 miljoner

kronor utgöra en förstärkning av anslaget till den kollektiva forskningen. Utöver detta föreslås 4 miljoner kronor per år att avsättas under tre år för forskning och utveckling inom området växtgenetiska resurser.

10.3 Resultatbedömning

Utbildningen och forskningen syftar till att värna om vården och det hållbara nyttjandet av de biologiska naturresurserna. Forskningen har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov. Viktiga globala miljö- och livsmedelsförsörjningsfrågor måste lösas genom samverkan mellan många länder och mellan forskare från olika vetenskapliga discipliner.

Genom regeringens satsning på en utbyggnad av högskolan har SLU fått ett utökat utbildningsuppdrag. Detta har medfört en tyngdpunktsförskjutning i den anslagsfinansierade verksamheten från forskning mot utbildning. Den totala forskningsvolymen har dock inte minskat på grund av att den externa forskningsfinansieringen har ökat.

Inom ramen för SLU:s ansvar för utbildning och forskning om vård och nyttjande av de biologiska naturresurserna kan särskilt pekas på verksamheten med fortlöpande miljöanalys och utvecklingen av denna. SLU har som ett led i denna utveckling tillsatt en professur i miljöanalys och ett samverkansorgan, SLU Miljödata, har inrättats. SLU Miljödata sammanfattar sin verksamhet på följande sätt: "Fortlöpande miljöanalys syftar till att följa växlingar i miljöns tillstånd, värdera problem och lämna underlag för samt utvärdera resultat av miljövårdsåtgärder. Detta sker genom insamling och analys av miljödata, förmedling av miljödata och -information, utveckling av metoder och utbildning." Regeringens bedömning är att utvecklingen av verksamheten sker enligt regeringens intentioner.

Den forskning som bedrivs inom Jordbruksdepartementets ansvarsområde har stor betydelse för utvecklingen av vården och det hållbara nyttjandet av de biologiska naturresurserna. Regeringen har uppdragit åt SJFR att planera och genomföra ett treårigt program inom ekologisk jordbruks- och trädgårdsforskning, vilket har resulterat i ett stort antal projekt. Programverksamheten är under år 1999 inne på sitt sista år,

varefter en utvärdering kommer att ske. Vidare har en forskarskola inom området inrättats.

För att vidga och förnya livsmedelsforskningen till stöd för konsumentintresset driver SJFR tillsammans med livsmedelskedjorna och livsmedelsföretagen ett särskilt forskningsprogram, Kunskapsplattform för livsmedelsbranschen (KLIV).

I enlighet med propositionen Vissa forskningsfrågor (prop. 1998/99:94) har en arbetsgrupp med uppgift att föreslå en ny myndighetsorganisation för forskningsfinansiering tillsatts. Arbetsgruppens förslag skall redovisas senast den 1 november 1999. Vidare har universitet, högskolor, forskningsråd och övriga berörda myndigheter fått i uppdrag att utarbeta forskningsstrategier och kunskapsstrategier, vilka skall utgöra ett underlag för den kommande forskningspolitiska proposition. Dessa skall redovisas senast den 15 december 1999.

En arbetsgrupp har tillsatts för att utveckla ett ramprogram för samordning och vertikal integration inom skoglig och skogsindustriell forskning och utbildning. Arbetet skall redovisas senast den 31 december 1999.

10.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för år 1998 avseende myndigheterna inom verksamhetsområdet.

10.5 Växtgenetisk forskning

Regeringens förslag: 2,5 miljoner kronor per år avsätts under tre år för forskning och utveckling inom området växtgenetiska resurser. Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) ges i uppgift att disponera medlen inom de prioriterade områdena genetisk variation, genpooler, taxonomisk forskning samt bevarandestrategier/teknisk utveckling. Vidare avsätts 1,5 miljoner kronor per år under tre år till Nordiska genbanken (NGB) i första hand för karaktärisering och utvärdering av svenskt genbanksmaterial. SJFR ges i uppdrag att även i detta fall fördela medlen till NGB. Den totala kostnaden för treårsperioden skulle därmed uppgå till 12 miljoner kronor.

Ärendet och dess beredning

Regeringen gav den 29 januari 1998 Jordbruksverket i uppdrag att lämna ett förslag till ett nationellt program för bevarande och långsiktigt hållbart nyttjande av växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk. Förslaget överlämnades till regeringen den 17 december 1998. Förslaget har utarbetats i samråd med Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, SJFR, Statens växtsortnämnd, Sveriges lantbruksuniversitet inklusive Centrum för biologisk mångfald, Naturvårdsverket, Nordiska genbanken samt jordbrukets och trädgårdsnäringens organisationer i form av Novartis Seeds AB och Svalöf Weibull AB.

Utredningens förslag: Jordbruksverket föreslår att nya finansiella resurser på sammanlagt 39,5 miljoner kronor över fem år avsätts till det nationella programmet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget till ett nationellt program för växtgenetiska resurser.

Skälen för regeringens förslag: Området genetiska resurser är av framtida strategisk vikt bl.a. inom livsmedels- och läkemedelsområdet. På växtsidan är de genetiska resurserna viktiga vid traditionell förädling samt inte minst vid användning av genteknik. Det genetiska materialet är en komponent i den framtida basen för utveckling av nya odlingssorter med egenskaper som exempelvis kan ge ett högre skördeutbyte, bättre torktålighet och större hårdighet mot insekts-, svamp- och virusangrepp. För att kunna nyttja det växtgenetiska materialet, som finns både i genbanker och vilt i naturen, krävs bl.a. tillräckliga kunskaper om dess egenskaper. Detta erhålls genom en vetenskaplig utvärdering av vilka ärftliga egenskaper och karaktärer materialet har. Arbetet med forskning och utveckling inom området växtgenetiska resurser är därför av stor vikt och bör prioriteras.

Ju större kunskap man har om ursprungsmaterialet desto värdefullare blir materialet i den framtida förädlingen. Bevarandenaspekterna är centrala i sammanhanget eftersom värdefullt material annars riskerar att förloras. Ett optimalt bevarande bygger på att kunskapen om det genetiska materialet kan byggas upp så att man dels kan göra prioriteringar om bevarandebehov för olika växtslagsgrupper/arter och dels utveckla en väl anpassad teknik för dessa ändamål. Härigenom kan på sikt tid och pengar sparas.

Forskning och utveckling

Forskningsarbetet inom det nationella programmet bör för att uppnå ett optimalt nyttjande och bevarande inriktas på kulturväxter och deras vilda släktingar av vikt för Sverige inom områdena, genetisk variation inom och mellan arter, genpooler, taxonomisk forskning samt bevarandestrategier/teknisk utveckling.

Nordiska genbanken

Nordiska genbanken (NGB) ansvarar för att bevara och dokumentera den genetiska variationen i nordiskt material av växtarter av värde för jord- och trädgårdsbruk. Inlagrat material skall ställas till disposition för växtförädling, växtforskning och annan användning för allmän nytta. Karakterisering och utvärdering ger kunskap om materialets egenskaper. Mycket av det material som finns hos NGB är inte karakteriserat eller utvärderat. För att genbanken skall kunna tillgodose förädlarnas, universitetens och i förlängningen jordbrukets behov är det av betydelse att bankens material karakteriseras. Genom att karakterisera och utvärdera materialet kan NGB också undvika att onödigt många accessioner med samma genetiska material bevaras och på så sätt bli mer kostnadseffektivt. Förstärkning av NGB:s verksamhet inom området karakterisering och utvärdering av bevarat svenskt material bör prioriteras. De växtslagsgrupper där det är angeläget med satsningar på karakterisering och utvärdering är bl.a. vallväxter, grönsaker, stråsåd och oljeväxter. Det finns i dagsläget begränsade resurser för arbete med dessa grupper.

Regeringen bedömer det sammanlagda resursbehovet till 4 miljoner kronor per år under åren 2000–2002. Den totala kostnaden skulle därmed uppgå till 12 miljoner kronor. Medlen bör anslås under anslaget G3 *Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning*.

10.6 Anslag

G1 Sveriges lantbruksuniversitet

Tabell 10.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	1 021 979	Anslags- sparande	
1999	Anslag	1 080 919	Utgifts- prognos	1 072 000
2000	Förslag	1 175 012		
2001	Beräknat	1 206 988 ¹		
2002	Beräknat	1 226 488 ¹		

¹ Motsvarar 1 188 533 tkr i 2000 års prisnivå.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) skall utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans hållbara nyttjande av dessa. Detta sker genom utbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys och information.

Anslaget finansierar grundutbildning, forskarutbildning, forskning, miljöanalys samt information och fortbildning. Verksamheten bedrivs utifrån ett sektorsansvar, som preciseras av ansvarsområdena jord- och trädgårdsbruk, landskapsplanering, livsmedelsproduktion, naturvård, skogsbruk och vedråvarans förädling, vattenbruk samt veterinärmedicin och husdjurskötsel.

Grundutbildningen bedrivs inom fyra långa och åtta korta yrkesprogram samt inom de fyra kandidat/magisterprogrammen skogsvetar-, bioteknologi- och naturresursprogrammen samt ekonomiprogrammet med naturresursinriktning. Forskningen bedrivs utifrån de riktlinjer som angetts i den forskningspolitiska propositionen Forskning och Samhälle (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99). Vad som allmänt sägs om högre utbildning och forskning under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning gäller också för SLU om inte annat framgår.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

En särskild utredare har under år 1998 haft i uppdrag att definiera, kartlägga och analysera sektorsansvaret för SLU. Uppdraget avrapporterades i november 1998 varvid bl.a. redovisades ett stort antal verksamheter, vilka normalt inte hör till ett universitets uppgifter, men vilka ligger inom ramen för SLU:s sektorsansvar. Rapporten

föranleder inte någon förändring av SLU:s departementstillhörighet.

SLU har vidtagit kraftiga åtgärder för att möta det sparbehov som ålades universitetet för budgetåret 1995/96. Inför budgetåret 1998 tvingades universitetet att vidta ytterligare åtgärder i besparingssyfte. De åtgärder som styrelsen vidtagit för att komma till rätta med den negativa kapitalförändringen för år 1997 har gett resultat och kapitalförändringen uppvisar ett positivt resultat för budgetåret 1998.

SLU fortsätter aktivt att arbeta för en bättre ekonomistyrning och detta torde förbättra möjligheterna att strama upp den finansiella redovisningen.

Stor vikt fästs vid kvalitetssäkring och som ett resultat av den granskning och bedömning av kvalitetsarbetet som gjorts av Högskoleverket tas nya initiativ i arbetet med kvalitetsutveckling vid SLU.

Genom statsmakernas beslut har SLU tilldelats ett antal nya utbildningsplatser. Detta har lett till en tyngdpunktsförskjutning i verksamheten. En allt större del av SLU:s resurser går nu till grundutbildning.

SLU har i årsredovisningen för budgetåret 1998 redovisat en fortsatt minskning av kostnaderna per utbildningsplats för programstudenterna både vad gäller långa och korta program.

Tabell 10.3 Kostnad per plats vid SLU

Tusental kronor

1994/95	164
1996	146
1997	127
1998	113

I regleringsbrev för SLU specificeras utbildningsuppdraget till SLU genom ett mål för antalet helårsprestationer för treårsperioden 1997–1999. Antalet helårsprestationer skall uppgå till 8 600 prestationer varav 1 100 skall avse fristående kurser. Under perioden har SLU tilldelats sammanlagt 850 nya platser ur regeringens satsning på utbyggnad av högskolan. Med hänsyn till att cirka två tredjedelar av utbildningsuppdraget har fullgjorts under åren 1997 och 1998 är prognosen god för att målet skall uppnås, dock med en viss reservation för att antalet sökande till fristående kurser minskar.

I enlighet med tidigare beslut anvisas medel för 450 nya utbildningsplatser som tilldelades

SLU under år 1998, 200 nya platser år 1999 samt för ytterligare 420 nya utbildningsplatser som SLU tilldelats fr.o.m. hösten 2000.

Preliminärt mål för perioden 2000–2002 skall vara 9 000 helårsprestationer varav 1 100 inom fristående kurser. Definitivt mål anges i budgetpropositionen för 2001.

Veterinärer med utbildning från land utanför EU hade tidigare små möjligheter att få en kompletterande utbildning för att kunna erhålla legitimation för att utöva sitt yrke i Sverige. I syfte att tillvarata den resurs som dessa personer utgör, anvisades SLU för budgetåret 1999 drygt 3 miljoner kronor per år för att genomföra en kompletterande utbildning för utländska veterinärer. Utbildningen, som förlagts till Skara, har startat och 15 veterinärer med utbildningar från olika länder kompletterar nu sin utbildning.

Omfattningen av den tillämpade jordbruks- och skogsbruksforskningen har minskat. Inom SLU har påbörjats en diskussion om den framtida organisationen och finansieringen av vissa institutioner med tillämpad forskning. I syfte att åstadkomma ett fördjupat samarbete mellan SLU och samhället samt för att finna nya organisatoriska former för tillämpad forskning arbetar SLU med att finna alternativa organisationsformer för sådan forskning.

För forskarutbildningen har 270 examina för perioden 1997–1999 angetts som mål vad gäller lägsta antalet examina. Under åren 1997 och 1998 har 239 examina avlagts, vilket innebär en god prognos för uppfyllelse av målet för perioden. De preliminärt uppställda mål för kommande treårsperioder, som angetts i regleringsbrevet för SLU, skall preliminärt gälla för perioden 2000–2002 i avvaktan på resultatet av den första treårsperioden. Målet kommer där- efter slutligt att fastställas i nästa års budgetproposition/forskningsproposition.

I budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 16, bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:117) sattes preliminära mål avseende andelen kvinnor bland nyrekryterade professorer för samtliga universitet. De definitiva rekryteringsmålen angavs sedan i regleringsbrev. För SLU sattes målet för perioden 1997–1999 till minst en fjärdedel kvinnor bland de nyrekryterade professorerna. Under de två första åren i perioden är andelen kvinnor 44 procent, vilket bedöms vara ett mycket bra resultat. Mål för år 2000 anges i regleringsbrevet. Framtida mål kommer att anges i budgetpropositionen för år 2001.

Som ett led i att stärka djurskyddets ställning förstärktes anslaget engångsvis med 3 miljoner kronor för delfinansiering av en professur i djurskydd vid veterinärmedicinska fakulteten vid SLU för kommande femårsperiod. Professuren är under tillsättning.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	182 516	182 516	0
(varav tjänsteexport)	(14 000)	(14 000)	
Prognos 1999	177 000	177 000	0
(varav tjänsteexport)	(14 000)	(14 000)	
Budget 2000	185 000	185 000	0
(varav tjänsteexport)	(15 000)	(15 000)	
Beräknat 2001	185 000	185 000	0
(varav tjänsteexport)	(15 000)	(15 000)	
Beräknat 2002	185 000	185 000	0

Slutsatser

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 71 994 000 kronor. Däri ingår resurser för ökade utgifter för utbildningsbidrag för doktorander om 275 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2000 till 1 175 012 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven till 1 206 988 000 kronor respektive 1 226 488 000 kronor.

Tabell 10.5 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	1 080 919
Pris- och löneomräkning	+5 097
Justering av premier	+71 994
Nya utbildningsplatser i enlighet med tidigare beslut	+17 002
Förslag 2000	1 175 012

G2 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Förvaltningskostnader

Tabell 10.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	10 287	Anslags- sparande	1 411
1999	Anslag	11 158	Utgifts- prognos	12 000
2000	Förslag	11 304		
2001	Beräknat	11 485 ¹		
2002	Beräknat	11 677 ¹		

¹ Motsvarar 11 304 tkr i 2000 års prisnivå.

Skogs- och jordbrukets forskningsråds (SJFR) huvuduppgift är att främja och stödja i första hand grundläggande och långsiktig forskning som gagnar ett hållbart nyttjande av biologiska naturresurser med särskild inriktning på de areella näringarna. Rådet skall verka för ett vidgat internationellt samarbete och arbeta för att information om forskning och forskningsresultat sprids till samhället och berörda näringar.

Regeringen har i den forskningspolitiska propositionen *Forskning och Samhälle* (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99) dragit upp riktlinjerna för inriktningen av den forskning som stöds av SJFR. Dessa ligger fast för budgetåret 2000.

SJFR har haft det nationella ansvaret för det numera avslutade delprogrammet *Jordbruk och Fiske (FAIR)* i EU:s fjärde ramprogram för forskning och utveckling. Konstruktionen av det femte ramprogrammet skiljer sig ifrån det fjärde, vilket innebär att något motsvarande ansvar inom ramen för detta program inte är aktuellt. SJFR har bilaterala samarbetsavtal med Institut National de la Recherche Agronomique (INRA) i Frankrike och med Consiglio Nazionale delle Ricerche (CNR) i Italien. Det nordiska samarbetet inom jordbruksområdet är etablerat sedan länge och bedrivs inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning (NKJ). SJFR är också representerat i den nordiska arbetsgruppen för fiskforskning (NAF). Nordiskt samarbete inom skogsforskningen sker inom Samnordisk skogsforskning (SNS), som har ställning av en institution under Nordiska ministerrådet. De nordiska sekretariaten för såväl NKJ som SNS är fr.o.m. år 1998 placerade vid SJFR med huvudsekreteraren som ordförande.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

SJFR granskar och prioriterar årligen ca 1 000 ansökningar om forskningsbidrag, stipendier, resebidrag etc. SJFR ger också råd och vägledning till forskare som vill finansiera sin forskning med medel från rådet eller andra finansiärer, t.ex. nordiska samarbetsorgan eller EG-kommissionen. Under året har rådet antagit kriterier för forskningens samhällsrelevans inom sina ansvarsområden.

Enligt regleringsbrev för SJFR skall rådet beakta jämställdhetsaspekten vid fördelning av forskningsanslag till forskare och sträva efter att andelen kvinnor i beredningsutskotten ökar. Vad gäller andelen kvinnor som erhåller forskningsmedel är utfallet tillfredsställande då beviljningsandelen för kvinnor var 25 procent medan den för männen utgjorde 23 procent. Totalt sett är andelen kvinnor som söker forskningsmedel dock fortfarande lägre än andelen män även om en ökning har skett. Även andelen kvinnor i beredningsutskotten ökar kontinuerligt. Representationen av kvinnor är dock olika för olika forskningsområden. Skogsforskning har t.ex. få kvinnliga sökande. Regeringen ser positivt på den totala utvecklingen av fördelningen mellan män och kvinnor, även om särskilda insatser torde krävas inom vissa områden där könsfördelningen är skev.

Forskningssamarbetet inom EU har intensifierats. Det fjärde ramprogrammet har nu avslutats. I delprogrammet FAIR har totalt 601 projekt beviljats bidrag. Svenska forskare deltar i 179 av dessa projekt, vilket är ett gott utfall både i jämförelse med andra länder och i jämförelse med svenskt deltagande i andra delprogram.

Under budgetåret 1998 har SJFR tillsammans med övriga forskningsråd arbetat med att analysera sambandet mellan svenskt deltagande i EU:s FoU-program och omfattningen av inhemska insatser. Analysarbetet fortsätter under år 1999. SJFR har också särskilt redovisat hur samarbetet med forskningsstiftelserna utvecklats.

SJFR har tillsammans med övriga forskningsråd under Utbildningsdepartementet, Rymdstyrelsen och Socialvetenskapliga forskningsrådet i en särskild samverkansgrupp arbetat med att främja och samordna sin forskningsstödande verksamhet vad gäller bl.a. tvärvetenskaplig forskning.

Under året har en internationell utvärdering slutförts. Utvärderingen avser de avslutade programmen om alternativa produktionsformer i jordbruket och trädgårdsnäringen samt tvärvetenskaplig skogsforskning. Härvid har SJFR:s speciella satsning på biologisk mångfald i skogs- och jordbrukslandskap samt växtfysiologi och miljöförändringar fått mycket goda vitsord av de internationella sakkunniga.

Rådet har, förutom det särskilda forskningsprogrammet inom ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion, startat en forskarskola inom området. Satsningarna inom den ekologiska forskningen är avsedda att bidra till effektmålet som formulerats om samhällets omställning till en hållbar utveckling. Rådets satsning på forskarskolan Trä och Träfiber har fortsatt med en andra antagning av studenter. Satsningen har slagit väl ut och de utexaminerade är eftertraktade som forskare inom företag och högskolor.

Kommittén om forskningsetik (U 1997:11, dir. 1997:68) som regeringen tillsatte våren 1997 har i sitt betänkande God sed i forskningen (SOU 1999:4) anslutit sig till SJFR:s etiska riktlinjer, Codex Ethicus, som vägledande i samband med tillkallandet av sakkunniga för att utreda misstankar om oredlighet i forskningen och tillika vägledande vid deras utredningsarbete.

Regeringen har under år 1998 uppdragit åt SJFR att utvärdera den svenska jordbruksforskningen samt att utveckla en forskningsstrategi för denna. Uppdraget skall slutredovisas år 2000 med en delrapport november 1999.

Slutsatser

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 99 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 11 304 000 kronor för år 2000. Anslagsnivåerna för åren 2001 och 2002 motsvarar 2000 års anslagsnivå i fasta priser.

Tabell 10.7 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	11 158
Pris- och löneomräkning	+47
Justering av premie	+99
Förslag 2000	11 304

G3 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning

Tabell 10.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	220 923	Anslags-sparande	37 971
1999	Anslag	197 285	Utgifts-prognos	226 000
2000	Förslag	208 320		
2001	Beräknat	212 271		
2002	Beräknat	216 541		

Under anslaget finansieras SJFR:s forskningsstöd samt stöd till kollektiv forskning. Den kollektiva forskningen omfattar jordbruksteknisk forskning, miljöinriktad skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling.

I regeringens proposition Forskning och samhälle (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99) föreslogs att SJFR skulle ges ett uppdrag att planera och genomföra ett forskningsprogram för ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion. För detta ändamål anvisades 46,5 miljoner kronor. SJFR har för år 1998 redovisat en lägesrapport för genomförandet av programmet. Programmet avslutas under år 1999 varefter en slutrapport kommer att avges.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

SJFR har för den kollektiva forskningen träffat avtal med Stiftelsen Jordbruks- och Miljöteknisk forskning om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på det jordbrukstekniska området. Ansvar för programmet ligger hos Jordbrukstekniska institutet. SJFR har vidare träffat avtal med Stiftelsen Skogs-

brukets Forskningsinstitut om gemensam finansiering av viss skogsforskning. Avtalen omfattar perioden 1997–2000 för verksamhetens inriktning, men den ekonomiska delen har, på grund av strukturförändring av det statliga stödet till den kollektiva forskningen, omfattat ett år i taget. Insatserna inom trädgårdsforskningen avser områdena hemträdgårdar och grönytemiljöer, inklusive verksamheten inom MOVIUM-sekretariatet vid SLU i Alnarp. Växtförädlingsprogrammet avser icke kommersiella jordbruks- och trädgårdsgöröror.

Anslaget till den kollektiva forskningen för år 1999 var 46 miljoner kronor. Anslaget till den kollektiva forskningen för år 2000 föreslås uppgå till 48,4 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 2,4 miljoner kronor. Anslaget fördelas på anslagsposterna jordbruksteknik, skogsforskning, trädgårdsforskning och växtförädling.

Anslagssparandet uppgick vid ingången av innevarande budgetår till knappt 38 miljoner kronor. SJFR har redovisat en plan för hur dessa skall disponeras och anslagssparandet har sedan förra budgetåret minskat i enlighet med den redovisade planen.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

SJFR bör ges fortsatt möjlighet att åta sig mer långsiktigt projektstöd. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning och kollektiv forskning som finansieras över anslaget G3 som innebär utgifter på högst 155 miljoner kronor efter år 2000.

Tabell 10.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Miljoner kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	178	160	155	155	155
Nya förpliktelser	221	225	206	206	206
Infriade förpliktelser ¹	-239	-230	-206	-206	-206
Utestående förpliktelser vid årets slut	160	155	155	155	155
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	160	155	155	155	155

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

I anslaget har beräknats en ökning med 5 200 000 kronor. Av dessa skall 2 400 000 kronor finansiera en ökning av den kollektiva forskningen. Vidare skall 600 000 kronor per år utbetalas under fem år till Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien för östersjöprojekt.

I enlighet med vad som anförts i avsnitt 10.5 beräknas 4 000 000 kronor per år under en treårsperiod för forskning och utveckling inom området växtgenetiska resurser. Därav beräknas 1 500 000 kronor till verksamheten vid Nordiska genbanken.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 1999 till 208 320 000 kronor för SJFR för forskning och kollektiv forskning. Anslagsbehoven för åren 2001 och 2002 beräknas till 212 271 000 respektive 216 541 000 kronor.

Tabell 10.10 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	197 285
Pris- och löneomräkning	+1 835
Överföring från anslaget B8 ¹	+4 000
Överföring från anslaget F3	+3 000
Överföring från anslaget F4	+2 200
Förslag 2000	208 320

¹ Överföringen är beslutad för tre år.

G4 Bidrag till Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Tabell 10.11 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	901		
1999	Anslag	920	Utgifts- prognos	920
2000	Förslag	929		
2001	Beräknat	943 ¹		
2002	Beräknat	958 ¹		

¹ Motsvarar 929 tkr i 2000 års prisnivå.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

Anslaget finansierar kostnader för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till bibliotek m.m. samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

KSLA har en stor betydelse som diskussionsplattform för ledande företrädare inom de areella näringarna och livsmedelssektorn. I konferens- och seminarieverksamheten tas angelägna frågor upp för dessa verksamheter, såsom Agenda 2000, livsmedelssäkerhet och skogsfrågor.

Under det gångna budgetåret har akademien belyst aktuella jordbruks- och skogsbruksfrågor vid ordinarie månadssammankomster och seminarier, genom arbete inom utskott, kommittéer och arbetsgrupper samt genom utgivande av rapporter. Några av de viktigaste områdena som behandlats under år 1998 har varit bl.a. livsmedelsfrågor, den europeiska jordbrukspolitiken, landsbygdsutveckling, miljö och uthållig utveckling och kretsloppsfrågor. De ämnesområden som akademien har valt för sina konferenser och seminarier speglar väl aktuella diskussionsämnen och problemställningar inom verksamhetsområdet.

KSLA har sedan länge åtagit sig att utveckla samarbetet med Central- och Östeuropa. Denna uppgift upprätthålls och utvecklas med hjälp av särskilda medel från Jordbruksdepartementet.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 929 000 kronor för år 2000. Anslagsbehoven för åren 2000 och 2001 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

11 Skogsnäring

11.1 Omfattning

Skogsbruk och skogsindustri är sedan länge en viktig basnäring för Sverige. Näringen som är starkt exportberoende kännetecknas av mycket långsiktig planering, stora investeringar i industriledet, minskande arbetskraftsbehov och krav på hushållning med huvudråvaran skogen. Skogsnäringen är den bransch som svarar för de största nettoexportinkomsterna i vårt land.

Sedan början av 1990-talet lämnas inga statliga subventioner till skogsnäringens kommersiella delar. Statliga subventioner är enligt svensk uppfattning negativa för en näring som måste arbeta på en starkt konkurrensutsatt internationell marknad. Statliga bidrag på skogsnäringens område begränsas därför till i huvudsak området natur- och kulturmiljövård. Grundläggande forskning och utbildning är andra stora statliga insatsområden.

Detta verksamhetsområde avser i huvudsak den verksamhet som Skogsvårdsorganisationen bedriver. Skogsvårdsorganisationen består av Skogsstyrelsen, som är central förvaltningsmyndighet och de 11 regionala skogsvårdsstyrelserna. Länsstyrelsen i Gotlands län fullgör skogsvårdsstyrelsens uppgifter där under en femårsperiod.

Riksdagen beslutade i november 1998 på förslag av regeringen om vissa ändringar i skogspolitiken (prop. 1997/98:158, bet. 1998/99:MJU3, rskr. 1998/99:32). Beslutet innebär bl.a. att skogspolitikens båda jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet, ligger fast. Vissa skärpningar i skogsvårdslagen skall medverka till att målen nås bättre. Ytterligare insatser för skydd av skogsmark och för rådgivning till skogsbrukare har samma syfte.

De internationella skogsfrågorna har fortsatt stor betydelse för Sverige. Sverige deltar aktivt i de förhandlingar som rör uppföljningen av FN:s miljökonferens i Rio de Janeiro och i de överläggningar som avser att utveckla ett hållbart europeiskt skogsbruk. Inom EU har det i januari i år fattats ett beslut om en gemensam skogsstrategi. Skogsstrategin som helt i enlighet med svenska krav inte innebär någon gemensam skogspolitik betonar subsidiaritetsprincipen och behovet av att åtgärder inom EU som berör skogsbruket samordnas. Inom ramen för Agenda 2000 har EU beslutat om en särskild förordning om stöd för utveckling av landsbygden. I denna förordning ingår de stödformer som tidigare varit ett inslag i den gemensamma jordbrukspolitiken. De har i viss del utvidgats, bl.a. genom miljöåtgärder för skogsbruk, vilket framgår av det föregående (avsnitt 5.6). Det nordiska samarbetet på skogsområdet fortsätter. För närvarande pågår det en utvärdering av gällande handlingsprogram.

11.2 Utgiftsutveckling

Tabell 11.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
328	351	368	394	458	445

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall

Skogsvårdsorganisationens verksamhet under år 1998 har präglats av utvärderingen av skogspolitiken och av förberedelserna för de förändringar som 1998 års skogspolitiska beslut innebär. Verksamheten har påverkats av den förändring som har skett inom arbetsmarknadspolitiken vad gäller ALU.

Förändringar

De förändringar som riksdagens skogspolitiska och miljöpolitiska beslut innebär påverkar Skogsvårdsorganisationen främst fr.o.m. år 1999. Det gäller även den omorganisation av Skogsstyrelsen som nyligen har genomförts.

Prioriteringar

Skogsvårdsorganisationen skall inrikta sin verksamhet på de områden som betonas i 1998 års skogspolitiska och miljöpolitiska beslut. Ytterligare miljöinsatser inom skogen, t.ex. biotopskydd är angeläget.

11.3 Resultatbedömning

Skogsstyrelsen utvärderade skogspolitiken inför regeringens proposition 1997/98:158. Samtidigt lämnades ett underlag för fördjupad prövning av Skogsvårdsorganisationens verksamhet under perioden 1999–2001. Dessa båda underlag låg till grund även för förslagen i budgetpropositionen för år 1999. Verksamheten under år 1998 har i hög grad präglats av utvärderingens resultat men också påverkats av att statsmakterna skulle ta ställning till den.

Liksom tidigare råder det vissa svårigheter att bedöma de direkta effekterna av Skogsvårdsorganisationens verksamhet. Det beror dels på att dessa ofta inte kan utläsas i det kortare perspektivet, dels på svårigheterna att skilja ut externa faktorer inverkan på utvecklingen inom skogsbruket. I prop. 1997/98:158 anförde regeringen som sin mening att skogspolitiken borde utvärderas ungefär vart fjärde år. Skogsstyrelsen har i uppdrag att redovisa en sådan ny utvärdering senast den 31 december 2001. Intill dess kommer särskilda rapporteringar att göras i

enlighet med vad regeringen har föreskrivit i regleringsbrev med utgångspunkt i förra årets skogspolitiska beslut. Sammantaget skapar detta förutsättningar för en mer realistisk resultatbedömning än hittills.

Skogsvårdsorganisationens ekonomiska resultat var även under år 1998 negativt, dock inte så stort som år 1997. Det balanserade överskottet har minskat ytterligare. Den genomförda omorganisationen och fortsatt minskning av uppdragsverksamheten har bidragit härtill.

I början av år 1999 redovisade Skogsstyrelsen sin omfattande inventering av skyddsvärda biotoper och sumpskogar. Inventeringarna kommer att utgöra ett par av underlagen för myndighetens och markägarnas planering av skogsbruket. De är även nödvändiga för ställningstaganden till formella skyddsbeslut. Inventeringarna har helt bekostats med tidigare inbetalade skogsvårdsavgiftsmedel. Skogsstyrelsen har också reviderat delmålen till de skogspolitiska målen. Arbeta pågår med att utarbeta förslag till både centrala och regionala delmål till miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

Det är nu viktigt att Skogsvårdsorganisationen effektivt arbetar för den inriktning av skogspolitiken som beslutades i november 1998. Det innebär aktiva insatser i form av information, rådgivning och tillsyn på produktions- och miljöområdena. I det sammanhanget är kampanjen Grönare skog ett effektivt inslag som ger förutsättningar till en god balans mellan de båda skogspolitiska målen för och arbetet med att nå dem. Kampanjen startades i september i år.

11.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende Skogsvårdsorganisationen.

RRV har inom ramen för sin effektivitetsrevision granskat Skogsvårdsorganisationens arbete med att jämställa miljömålet med produktionsmålet i skogspolitiken (rapport RRV 1999:31). Rapporten vänder sig i huvudsak till Skogsvårdsorganisationen. I två avseenden riktas förslag till statsmakterna, nämligen i fråga om behovet av ökade resurser till rådgivning och ändringar i skogsvårdslagen. Sådana resursförstärkningar har dock beslutats för innevarande budgetår och föreslås även för de kommande två budgetåren. Vad gäller förslagen om ändringar i

skogsvårdslagen bygger de bl.a. på det förbiseendet att miljöbalkens bestämmelser inte uppfattats som skogspolitiska medel och att hänsyn inte har tagits till de skärpningar som riksdagen beslutade år 1998 i fråga om följdlagstiftning till miljöbalken och med anledning av utvärderingen av skogspolitiken. Skogsstyrelsen skall före utgången av år 1999 lämna en redogörelse till RRV för vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av rapporten.

11.5 Bedömning av personalkonsekvenser

Den omfattande omorganisationen under de senaste åren har inneburit en väsentlig minskning av antalet anställda inom Skogsvårdsorganisationen. De bestämmelser som gäller på arbetsmarknaden har dessutom lett till att personalens medelålder har ökat. Detta sammantaget ställer stora krav på en väl genomtänkt rekryteringspolitik och kompetensförsörjningsplan för hela organisationen.

11.6 Anslag

Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i fråga om EU:s landsbygdsprogram, som bl.a. innehåller skogsbruksåtgärder. Landsbygdsprogrammet kommer att beröra vissa av följande anslag.

H1 Skogsvårdsorganisationen

Tabell 11.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1998	Utfall	250 853	Anslags-sparande	11 595
1999	Anslag	268 022	Utgifts-prognos	274 000
2000	Förslag	280 584		
2001	Beräknat	289 999 ¹		
2002	Beräknat	277 020 ²		

¹ Motsvarar 285 658 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 268 658 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen som är den centrala förvaltningsmyndigheten för skogs-

vårdsstyrelserna. Under anslaget redovisas all verksamhet hos Skogsvårdsorganisationen.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Skogsvårdsstyrelsernas omorganisation har slutförts. Engångskostnaderna för den senaste etappen från och med regionaliseringen har uppgått till 88,5 miljoner kronor, varav 66 miljoner kronor till lika delar har täckts med balanserade överskott och anslagssparande. Återstående kostnader beräknas till 6 miljoner kronor. Beslutet om regionaliseringen innebar i sig en permanent nedräkning av förvaltningskostnadsanslaget med 37 miljoner kronor. Under innevarande år har förändringar genomförts i Skogsstyrelsens organisation motiverade av rationaliseringsbehov. Verksamheten och dess ekonomiska utfall påverkas negativt av den starka minskningen av uppdragsverksamheten.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 11.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	-	225	213	12
Prognos 1999	-	280	305	-25
Budget 2000	-	300	300	0

Tabell 11.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	344 658	338 215	6 443
(varav tjänsteexport)	(7.236)	(6.723)	(513)
Prognos 1999	323 000	321 000	2 000
(varav tjänsteexport)	(6 000)	(6 000)	(0)
Budget 2000	326 000	324 000	2 000
(varav tjänsteexport)	(6 000)	(6 000)	(0)

Slutsatser

Vid beräkningen av anslaget har hänsyn tagits till behovet av den förstärkta rådgivning som redo-

visades närmare i prop. 1997/98:158 Uppföljning av skogspolitiken och i budgetpropositionen för år 1999. För budgetåret 2000 har sålunda beräknats en förstärkning med ytterligare 7 miljoner kronor i förhållande till innevarande budgetår. För budgetåret 2001 beräknas en ytterligare förstärkning med 5 miljoner kronor. Därmed kommer sammanlagt 34 miljoner kronor att satsas extra på rådgivning under perioden 1999–2001. Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringarna har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsför-säkringarna. Anslaget har tillförts 3 839 000 kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 280 584 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven till 289 999 000 respektive 277 020 000 kronor.

Tabell 11.5 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	274 705
Pris- och löneomräkning	2 040
Justering av premie	3 839
Förslag 2000	280 584

H2 Insatser för skogsbruket

Tabell 11.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	65 596	Anslags-sparande	29 484
1999	Anslag	75 700	Utgifts-prognos	82 389
2000	Förslag	105 700		
2001	Beräknat	160 700		
2002	Beräknat	160 700		

Anslaget som disponeras av Skogsstyrelsen täcker kostnaderna för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och förordningen (1997:22) om stöd till skogliga åtgärder inom jordbruket. Anslaget finansierar bidrag till ädellövskogsbruk och vissa natur- och kulturvårdsåtgärder. Vidare täcker det kostnader för biotopskydd, naturvårdsavtal och statens utgifter för försöksverksamhet med skogsmarkskalkning m.m.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Vid utgången av år 1998 hade sammanlagt 893 biotopskydd beslutats med en sammanlagd areal på 2 424 hektar. Sammanlagt 370 naturvårdsavtal hade slutits. Den sammanlagda arealen av dessa var 2 300 hektar. Cirka 960 hektar natur- och kulturvårdsobjekt har fått stöd under år 1998. Sammanlagt ca 48 000 hektar skogsmark har kalkats eller vitaliseringsgödslats med stöd av anslaget sedan början av 1990-talet och ca 17 000 hektar ädellövskog har skapats inom ramen för stödverksamheten.

Slutsatser

Skogsstyrelsen har i sitt budgetunderlag rekommenderat att försöksverksamheten med skogsmarkskalkning och vitaliseringsgödsling avslutas senast vid utgången av år 2000 och därefter ersätts med operativa åtgärder enligt ett av styrelsen utarbetat program med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Regeringen är inte beredd att föreslå detta. Motivet härför är inte minst att finansieringsmöjligheter saknas för ett sådant program. Därtill kommer att frågan har samband med det arbete med miljö kvalitetsmål och strategier för att nå dem som skall redovisas för riksdagen i slutet av år 2000.

Regeringen har i 1999 års ekonomiska vårproposition behandlat frågan om ytterligare resurser för biotopskydd och naturvårdsavtal. Utöver vad som där redovisades bör ytterligare 20 miljoner kronor anvisas för budgetåret 2000. Bedömningen som grundar sig på vad Miljö-vårdsberedningen har föreslagit innebär att insatserna på dessa områden behöver förstärkas kraftigt.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 105 700 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven till 289 999 000 respektive 277 020 000 kronor.

H3 Internationellt skogssamarbete**Tabell 11.7 Anslagsutvecklingen***Tusental kronor*

1998	Utfall	658	Anslags- sparande	1 256
1999	Anslag	1 405	Utgifts- prognos	2 661
2000	Förslag	1 405		
2001	Beräknat	1 405		
2002	Beräknat	1 405		

De utgifter som belastar anslaget är bl.a. alleuropeiskt skogssamarbete, uppföljning av FN:s miljö- och utvecklingskonferens år 1992 och avgifter för och resor vid deltagande i Internationella tropiska timmerorganisationen.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2000 bedöms anslagsbehovet till 1 405 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

H4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning**Tabell 11.8 Anslagsutvecklingen***Tusental kronor*

1998	Utfall	8 459	Anslags- sparande	2 366
1999	Anslag	6 000	Utgifts- prognos	7 000
2000	Förslag	6 000		
2001	Beräknat	6 000		
2002	Beräknat	6 000		

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen och används för kartläggning av skogens miljötillstånd på 223 observationsytor spridda över landet. Den nationella finansieringen av den skogsskadeövervakning som här avses sker över anslaget Skogsvårdsorganisationen.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2000 beräknas anslagsbehovet till 6 000 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.